WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VI. HENRY
-II-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 3235

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

WILLIAM SHAKESPEARE
KRAL VI. HENRY - II

ÖZGÜN ADI
THE SECOND PART OF
KING HENRY THE SIXTH

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU

Sertifika No: 29619

EDİTÖR
KORAY KARASULU

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

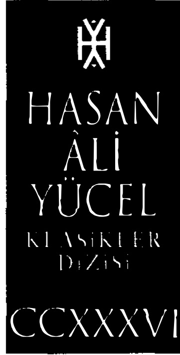
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, OCAK 2015, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-378-5 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-379-2 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 482 99 10
SERTİFİKA NO: 16053

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VI. HENRY
-II-

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

VI. Henry'nin İkinci Bölümü Üzerine

Oyunun birinci bölümünde, felaket İngiltere sınırları dışındaydı. Devlet yurt dışındaki, özellikle Fransa'daki egemenliğini ve en büyük komutanı Talbot'u yitirmişti. Gerçi İngiliz soyluları arasında da anlaşmazlıklar vardı –hatta Talbot'un ölümünün nedeni de buydu– ama Gloucester Dükü Humphrey'nin dirayetli yönetimi sayesinde bu fazla ön plana çıkmamıştı. Oyunun ikinci bölümünde, birinci bölümdeki atmosfer ön plana geçmiş ve felaket İngiltere'yi içten içe kemirmeye başlamıştır. Bu bölümün ana temasını kuran York Dükü Plantagenet egemen figür haline gelmiştir. Bu anlaşmazlıklar, kral naibi Gloucester Dükü Humphrey'nin bertaraf edilip öldürülmesinden sonra iyice su yüzüne çıkmış ve ülke bir karmaşa uçurumunun kenarına gelmiştir. Dörtlemenin ikinci oyunu ülkenin yıkımındaki ikinci evreye açılır.

İkinci bölüm, birçok yönden birincisine göre farklılıklar gösterir. Birinci bölümün asal niteliği tantanayla gelişen, stilize edilmiş olay dizisidir. Bir şey, başka bir şeye karşı tersinleme ile verilir; hatta bu oyundaki tersinlemenin olaylardan daha önemli olduğunu söyleyebiliriz. Kişiler soyut bazı anlamlar taşısalar da yeterince boyutlu değildir. Örneğin Talbot düzenin ve sadakatin güçlü bir simgesidir, ama alayları ya da tersinlemeleri onu çok renkli bir kişilik yapmaz.

İkinci bölüm çok iyi kurgulanmıştır, ama vurgu farklıdır. Olaylar yerel dekora uygun ve o derece anlamlıdır; ayrıntılı ve etkili bir biçimde gelişir, ayrıca birincisine oranla daha geniş bir çevre içinde geçer. Dağılma ve anlaşmazlık yalnızca ülkeyi yöneten soylular arasında değil, orta tabakayı da kapsayan sıradan insanlar arasında da görülür. Huzursuzluk ülkenin tamamına yayılmıştır. Örneğin zırh yapımcısı Horner ile çırağı Peter, Suffolk'u esir alan korsanlar ile Suffolk, Jack Cade ile Iden vb. arasında bu huzursuzluğa tanık oluruz. Yine bu bölümde karakterlerin çok daha iyi boyutlandırıldığına ve canlılık kazandığına şahit oluruz. İngiliz soyluları genellikle çıkarcı, iktidar hırsı olan, ülkelerinden çok kendilerini düşünen kişilerdir. Bu atmosfer içinde, iyi ve dürüstlerin yok olmaları doğaldır; Gloucester Dükü Humphrey gibi. Gloucester'in ona tuzak kuranları anlattığı tirat, oyunun atmosferini gayet güzel açıklayan bir yerdir:

"Biliyorum, onlar bu komployla hayatıma kastediyorlar;
Eğer ölümümle bu ada huzura kavuşacaksa
Ve zorbalıklarını sona erdirecekse,
Memnuniyetle veririm canımı bu ülkeye.
Ama ben onların oyununun ilk perdesiyim yalnızca;
Tehlikeden habersiz birçok insanın ölümü bile
Sona erdirmeyecek hazırladıkları bu trajediyi.
Beaufort'un kan bürüyen gözleri,
Ele veriyor yüreğindeki kini,
Şiddetli nefretini gösteriyor Suffolk'un çatık kaşları,
Buckingham'ın münasebetsiz keskin dili,
Yüreğindeki kıskançlık yükünü açıklıyor,
Çok yükseklere ulaşmaya çalışan,
O uzun elini kırdığım York ise,
Yalan suçlamalarıyla canıma kastediyor.
Ve siz soylu leydim, diğerleriyle birlik oldunuz,

Elinizden geldiğince, hiç sebepsiz,
Bana sahte suçlamalar yönelttiniz,
Benim sevgili efendimi bana düşman ettiniz." (III/1)

Saraydaki hava iyice kararmıştır, ikiyüzlü, sahte kibarlık kalıpları sürse de, soylular artık birbirleriyle açıktan açığa çatışmaya başlamıştır. Bunların içinde dürüst olan tek kişi kral naibi Gloucester'dır; o ne olursa olsun adil davranmaya çalışan tek soyludur. Kent bölgesinden gelen Iden de halkın dürüst temsilcisidir; birinci bölümdeki Talbot'un bu bölümdeki belli belirsiz yansımasıdır. Saint Albans'daki av sırasında soyluların arasındaki dalaşmayı sezen Kral Henry şöyle der:

"*Rüzgâr sertleşiyor lordlar, öfkeleriniz de.*
Çok usandırıcı bir müzik bu!
Tellerden bu kadar kötü sesler çıkarken
Uyum aramak mümkün mü?" (II/1)

York işini el altından yürüten, akıllı ve yönetme erki olan bir soyludur ve ne pahasına olursa olsun tahtı ele geçirme arzusundadır. Salisbury ve Warwick'in York'a konuk oldukları oyunun II. Perde'nin 2. Sahnesi'nde York'un düşünce tarzı ve davranışları belirlenir:

"*Siz de benim gibi yapın bu tehlikeli zamanlarda:*
Göz yumun Suffolk Dükü'nün terbiyesizliklerine,
Beaufort'un kendini beğenmişliğine,
Somerset'in açgözlülüğüne,
Buckingham'a ve geri kalanlara," (II/2)

Birinci bölümdeki ana tema bir tek adamın yazgısıyken, ikinci bölümde bir adamın düşüşü ile ötekinin yükselişi hem karşıt, hem de eşzamanlı olarak gösterilmiştir.

Görüldüğü gibi merkezdeki tema siyasal entrikalardır. Olaylar ön plana çıkarılmış, simgesel olanlar arka plana itilmiştir. Shakespeare'in çeşitlilik sağlamak için getirdiği bu fark, yazarlığındaki gelişimi de gösterir. Yazar bu bölümde, birinci bölümde gerçekleştiremediği bir şeyi başarmıştır: Tarihteki bu karmaşık dönemi dramatik etkiyi azaltmadan, tam anlamıyla oyununda kurgulamak. Oyunun sağlam bir yapısı ve çok inandırıcı bir gelişimi vardır.

Oyun Suffolk'un Fransa'dan dönüşüyle başlar, Kral Henry'ye –aslında Suffolk'un âşık olduğu– Anjou'lu Margaret'i gelin olarak getirmiştir. Birinci bölümde Henry'nin onun için uygun görülen nişanı bozmasına tanık olmuştuk. Burada da Margaret ile Suffolk arasındaki gizli ve yasak aşka tanık oluruz. Aslında Henry ile Margaret'in evliliği ile bir uğursuzluk ortaya çıkmıştır: Margaret çeyizsiz gelmiş, Anjou ve Maine Fransızlara geri verilmiştir. Birinci bölümde Talbot krala yüzlerce tutsak, elli kale, on iki kent ve yedi sur içinde kasaba fethedip sunmuş ve bunun karşılığında Shrewsbury Kontu yapılmıştır. Ama ikinci bölümün başında –ironik bir şekilde– Suffolk krala kuşkulu bir gelin getirmiş, karşılığında Anjou ile Maine elden çıkarılmış ve hizmetleri için Suffolk dük yapılmıştır. Bu arada birinci bölümde piskoposken ikinci bölümde kardinal olan Beaufort'un kral naibi Dük Humphrey'ye olan nefretini ve beyaz gülle temsil edilen York Dükü Richard Plantagenet ile kırmızı gülle temsil edilen Somerset Dükü Edmund Beaufort arasındaki kavgayı unutmayalım. Birinci bölümde başlayan "Güller Savaşı" ikinci bölümde tam anlamıyla su yüzüne çıkar. Böylece Lancaster ile York hanedanları arasında uzun sürecek bir savaş da başlamış olur. York Dükü Richard tahtta hak iddia ederken Somerset buna karşı koyar.

İlginç bir üçlü olan Kral Henry, karısı Margaret ve Suffolk çekildikten sonra, yaşlı soylular düşüncelerini açığa vururlar. Dük Humprey bu evliliğin ülke için hiç de iyi olmaya-

cağını söylerken, Kardinal Beaufort itiraz eder, çünkü Dük Humphrey'ye olan nefreti İngiltere sevgisinin üstündedir. Birinci bölümde Orleans'da ölen Salisbury'nin damadı Salisbury, oğlu Warwick ve York, Dük Humphrey'yi desteklerler. Öte yandan kardinal, Buckingham ile Somerset'i kendi tarafına çeker ve nefret ettiği Humphrey'ye iftiralar atar, sonra da çıkarcı dostlarıyla birlikte Dük Humphrey'yi naiplikten etmek için ellerinden geleni yapmaya başlarlar. Kardinal bu tuzağın hazırlanmasına yardım etmesi için Suffolk'u yanına çeker, onunla birlikte kraliçenin de oyunu kazanır. Kardinali destekleyen Somerset bir yandan da kuzeni Buckingham'a kardinalin açgözlülüğüne ve hırsına dikkat etmesi gerektiğini söyler. Kardinal ve yandaşları çıktıktan sonra Salisbury, York ile Warwick'e şöyle der:

"Önce kibir çıktı, ardından da hırs.
Bunlar kendi çıkarları için emek harcarlarken,
Bize de bu ülke için çalışmak düşüyor.
Gloucester Dükü Humphrey'nin bir soylu gibi davranmayı
Bir an bile bıraktığını hiç görmedim.
Oysa kendini beğenmiş kardinal...
Bir din adamından çok askere benzediğine tanık oldum,
Herkesin efendisi gibidir, hep üstten bakar;
Bir hergele gibi küfreder
Ve bir ülke yöneticisine yakışmayan davranışlarda bulunur.
Warwick, oğlum, hayatımın tesellisi,
İyi yürekli Dük Humphrey'nin ardından,
Başarıların, dürüstlüğün ve konukseverliğinle,
Sen de halkın gönlünde taht kurdun.
Kardeşim York, İrlanda'daki başarıların,
Halkı hizaya getirme becerin,
Fransa valiliğin sırasında,

Fransa'nın kalbindeki zaferlerin
Seni saygı duyulan, korkulan biri yaptı.
Bu ülkenin çıkarları için gelin birleşelim,
Böylece Suffolk'un burnunu sürter,
Kardinal, Somerset ve Buckingham'ın
Hırsını dizginleriz;
Onlar ülkede at oynatmaya çalışırken,
Biz de Dük Humphrey'ye destek olabiliriz." (I/1)

Bu tiradın başları bize töreci oyunları anımsatır; Buckingham ve Somerset burada alegorik figürler olarak gösterilir; biri "Kibir" öbürü "Hırs"tır. Bunlar ülkeyi yıkıma sürükleyecek temsilcilerdir. Ayrıca, Salisbury'nin hırslı olmaması, Warwick'in liberal görüşlü biri olması ve York'un siyasal erki ile Dük Humphrey desteklenirse devlet kurtarılabilir. Hatta iki Nevil (Salisbury ile Warwick) bile yeterlidir. Her ne kadar York onlarla birlikte görünse de, ileride York soyunun tahta geçmesi için onları yarı yolda bırakabilir. York yalnız kaldığında, gelecek için planını şöyle açıklar:

"York'un kendinin olanı isteyeceği gün gelecek;
Bu yüzden Neville'lerin yanını tutacağım,
Mağrur Dük Humphrey'yi seviyormuş gibi davranacak
Ve fırsat kollayıp, zamanı geldiğinde tacı alacağım,
Çünkü benim için en harika hedef bu.
Ne gururlu Lancaster gasp edebilecek hakkımı,
Ne asayı o çelimsiz çocuk elleriyle tutabilecek
Ne de başına o tacı giyebilecek,
Çünkü o rahip gibi tavırlarıyla hiç uygun değil bir taca.
Öyleyse York, sessiz kal, fırsatını kolla;
Gözle, uyanık ol başkaları uyurken,
Devlet sırlarını öğrenmeye çalış, araştır;
Henry, İngiltere'ye pahalıya patlayan yeni gelin
Kraliçenin aşkından bıkana,

Humphrey de diğer soylularla kapışana dek bekle!
İşte o zaman yükselecek süt beyazı gülüm,
Güzel kokusu her yanı saracak,
Lancaster soyu ile hesaplaşırken
York armasını taşıyacak bayraktarım;
Güzel İngiltere'yi, deneyimsiz yönetimiyle
Aşağılara çeken bu kralın, güç kullanarak,
Zorla tahtını bırakmasını sağlayacağım." (I/1)

Bundan sonraki, aksiyonu ileri götüren ciddi olay II. Perde, 2. Sahne'de gerçekleşir. York planını Salisbury ile Warwick'e açar. Bu sahnenin bir diğer olayı da, Kraliçe Margaret ile Humphrey arasındaki anlaşmazlığın büyümesidir. I. Perde, 2. Sahnede Humphrey karısı düşesin kraliçelik hayallerine şiddetle karşı çıkmış, onu azarlamıştır. Kraldan hemen sonra gelen soylu olmasına karşın, Humphrey'nin bir nebze olsun taht hırsı yoktur. Oysa ona karşı olanlar, başta Kraliçe Margaret olmak üzere, çıkarları için hep onu ihanetle suçlamaktadır. Humphrey'nin en zayıf noktası olan karısı düşesi, Suffolk'un entrikasıyla tuzağa düşüren kardinal ve yandaşları ona ilk darbeyi vururlar. Karısı tutuklanır ve sürgüne gönderilir. Humphrey ise, her zamanki gibi çıkar gözetmeden, zırh yapımcısı Horner ile çırağı Peter arasındaki anlaşmazlıkta adaletli kararını verir ve York'un zan altında olduğunu söyleyerek Fransa valiliğine York yerine, onun can düşmanı Somerset'i atar. Bu da York'u Humphrey'yle karşı karşıya getirir. Ayrılmaz bir ikili olan Margaret ile Suffolk, York'a karşı olduklarını açıkça belirtirler. Suffolk, York'un yanındaki Nevil'lerin gücünden söz ederek Kraliçe Margaret'i dikkatli olmaları yönünde uyarır:

"Bunların en güçlüsü bile,
Neville'lerden daha etkili değildir İngiltere'de;
Salisbury ile Warwick
Öyle önemsiz soylulardan sayılamazlar." (I/3)

York niyetini gizleyerek yandaşları Salisbury ile Warwick'e sorar:

"Lordlarım Salisbury ve Warwick,
Mütevazı akşam yemeğimizi yedik,
İzninizle şu dostça gezintimizde
Görüşlerinizi alayım: Ne düşünürsünüz
İngiltere tahtı üzerindeki hakkım konusunda?" (II/2)

Sonra da III. Edward'ın krallığı dönemine dek giderek neden tahtta hak sahibi olduğunu açıklar ve her iki soyluyu da ikna eder. Salisbury ve Warwick ona hak verirler ve onun tahtın gerçek sahibi olduğunu kabul edip, "*Çok yaşa İngiltere Kralı, hükümdarımız Richard,*" diyerek York'u selamlarlar. Shakespeare burada taraf tutan bir yazar değil, olan biteni tarafsız gözle izleyen bir seyirci gibidir. Önemli olan, giderek karmaşıklaşan olaylar üzerinde Shakespeare'in denetimi kaybetmemesidir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi Dük Humphrey'nin Nevil'lerin fikrini almadan, bir ihbar üzerine Fransa valiliği konusunda York'a karşı Somerset'i desteklemesi Nevil'lerin katlanamayacağı bir hakarettir; bu yüzden York onlara, dürüst Dük Humphrey'nin kurban edilmesi gerektiğini söylediğinde hiçbir itirazda bulunmazlar:

"Siz de benim gibi yapın bu tehlikeli zamanlarda:
Göz yumun Suffolk Dükü'nün terbiyesizliklerine,
Beaufort'un kendini beğenmişliğine,
Somerset'in açgözlülüğüne,
Buckingham'a ve geri kalanlara,
Ta ki bu sürünün çobanı olan erdemli prens,
İyi yürekli Dük Humphrey'yi tuzaklarına düşürene kadar:
Onlar bunu istiyor, York'un ileri görüşlülüğüne inanırsanız,
Göreceksiniz ki, bunu elde etmeye çalışırken
Sonlarını hazırlayacaklar." (II/2)

Bu oyunun dönüm noktasıdır; Nevil'lerin desteklemediği Dük Humphrey'nin naip olarak kalmasına olanak yoktur artık. Dük Humphrey naiplikten ayrıldığı anda, en güçlü ve kurnaz soylunun yolu açılmış olur: York Dükü Richard'ın.

Bundan sonra Humphrey'nin düşüşü, York'un planını yürütmesi gösterilir. Önce Humphrey'nin karısı Gloucester Düşesi büyücülük yaptığı için cezalandırılır; halka teşhir edildikten sonra sürgüne gönderilir. Horner York'un tahtta hak sahibi olduğunu söylediğini itiraf eder. Böylece York'un tahtın gerçek sahibi olduğu iddiasının halka kadar yayıldığını anlarız. Yazar bundan sonra yine önemli bir sahneye, Bury St. Edmunds'daki meclis toplantısına geçer. Burada York'un planı iyi işler, Salisbury ve Warwick hiç söze karışmazlar, York, kraliçe ile Suffolk'a katılır, Somerset'in Humphrey'yi tutuklama isteğine ses çıkarmaz. Kral Henry, Humphrey'nin suçsuzluğuna inandığı halde, her zamanki pasifliği ve silikliği ile buna karşı koyamaz. O dönemdeki anlayışa göre II. Richard'ın haksız yere öldürülmesinin laneti işlemeye başlamıştır.

O sırada İrlanda'da ayaklanma olduğu haberi gelir. Suffolk'un asker sağlaması ile York'un İrlanda'ya gidip ayaklanmayı bastırması konusunda anlaşırlar. York renk vermez, ama bu karara sevinmiştir; çünkü Suffolk'un askerleriyle ve İrlanda'dan toplayacağı askerleriyle Kral Henry'ye karşı güç kullanabilecek duruma gelecektir. Böylece York, Jack Cade adlı bir serseriyle Kent bölgesinde isyan başlatır. Bu isyan büyüyünce geri dönüp ektiğini biçecektir.

Savaş gemisinin kaptanı, Kent bölgesi halkının silahlandığı haberini verir, bu da bir sonraki sahnede Cade ayaklanmasının bir hazırlığıdır. Bu ayaklanma York'un planının bir parçasıdır. Cade inancı olmayan bir serseridir, eğitimli olmayı bir suç olarak görür; ülkenin bütün kayıtlarının yakılmasını emreder; onun ağzından çıkan her söz İngiltere

parlamentosunu temsil edecektir. Başka deyişle, her söylediği yasa sayılacaktır. Cade'in yarattığı dehşet, Lord Say ile Sir James'in kellerinin uçurulup bir direğe geçirilmesi ve "her sokak köşesinde birbiriyle öpüştürülmesi"yle zirveye ulaşır. Ama bu karmaşa ve düzensizlik başarılı olmaz. Ayaklanma bastırılır ve bu başarıyla yeni bir karakter ortaya çıkar: Lord Clifford. Clifford bu bölümün sonu ile bundan sonraki bölümün başında ön plana çıkar. Böylece Shakespeare, değişimin hazırlığını yapmış olur.

York kuvvetleriyle İrlanda'dan döner ve Somerset'i hainlikle suçlar. Ama kralın Somerset'i kuleye hapsettiğini duyunca askerlerini dağıtır. Fakat kraliçe, kraldan habersiz Somerset'i serbest bırakmıştır. Bunun üzerine York nihayet niyetini açığa vurur:

"*Nasıl olur? Somerset serbest ha!*
Öyleyse York, çoktandır gizlediğin düşüncelerini açıkla,
Dilin söylesin yüreğinden geçenleri.
Katlanabilir miyim Somerset'i görmeye?
Yalancı kral! Neden gölge düşürdün inancıma,
Böyle bir şeye katlanamayacağımı bile bile?
Kral mı dedim sana? Hayır, sen kral değilsin;
Bir haine hükmünü geçiremeyen sen,
Uygun değilsin yönetmeye ve kalabalıklara hükmetmeye.
Hiç yakışmıyor o taç başına,
Eline de kraliyet asası değil, hacı değneği yakışır.
Kaşlarımı çattığımda ya da gülümsediğimde
Akhilleus'un mızrağı gibi öldürür ya da iyileştiririm,
Bu yüzden o taç benim başımı süslemeli.
Kraliyet asasını yüceltecek el, işte bu eldir,
Yasalar koyarak düzeni sağlayacak olan da bu eldir.
Yer aç Tanrı'nın senin efendin olarak seçtiği insana,
Tanrı adına hükmedemeyeceksin bir daha." (V/1)

Bundan sonra York'un oğulları Edward ile Richard ve iki Nevil, Salisbury ve Warwick, York'u desteklerler. Oyundaki nedenler tamamlanmıştır. St. Albans Savaşı ile bu bölüm sona erer.

Bu bölümdeki karakterlerin önceki bölümdekilere kıyasla daha boyutlu ve renkli olduğundan söz etmiştik. Bu bölümdeki karakterler daha canlı, daha çelişkili ve inandırıcıdır. Örneğin Gloucester'ın fevri olduğunu bilmesi ve öfkesini yatıştırmak için elinden geleni yapması çok insancıldır. I. Perde, 3. Sahne'de kraliçenin ona karşı gelmesi üzerine öfkelenip çıkan Gloucester az sonra dönüp gelir ve şöyle der:

"*Lordlarım, öfkem iyice yatıştı*
Avluda bir tur atınca,
Ülkenin işlerini konuşmaya geldim buraya." (I/3)

St. Albans'daki av sahnesi sırasında, kralın dindarlığından yararlanıp ondan para koparmak için Aziz Albans türbesinde doğuştan kör olan gözlerinin açıldığını söyleyen düzenbaz Simpçox, o dönemdeki halkın saflığını ve kurnazlığını göstermek açısından son derece renkli bir karakterdir. Yine halktan gelen Cade ve avanesinin konuşmaları, o zihniyeti başarıyla yansıtır.

Oyundaki en önemli üç karakter Kral Henry, kral naibi Humphrey ve tahtı isteyen York Dükü'dür. Hepsi de iyi birer kral olabilecek niteliklere sahiptir. Bu üç karakter, oyunun aksiyonunu geliştirme açısından tam bir bütünlük gösterir. Üçü arasında baskın olan York'tur ve oyunun başında Dük Humphrey ile çelişirken, sonunda Kral Henry ile çelişir. York kral olabilecek niteliklere sahiptir, karakter ve unvan olarak güçlüdür:

"*Ben şimdiki kraldan daha layığım o makama;*
Kral gibi hareket eder, kral gibi düşünürüm." (V/1)

York aynı zamanda mükemmel bir diplomattır. "Aslan" ile "tilkiyi" sentezleyen iki önemli niteliğe sahiptir, ama bunu tamamlayacak olan "pelikan" niteliği, yani duygu yanı yoktur. Gloucester ise aslan ve pelikan nitelikleriyle donanmıştır, ama tilkiliği yoktur. Henry yalnızca pelikan niteliğine sahiptir. Bunlar arasında York ön plana geçer; o hırsıyla hareket eder, insani yanı eksiktir. Ama dikkatini hedefine ulaşmaya vermesi müthiştir. York oyundaki ilk tiradında kendini gemisi korsanlar tarafından yağmalanan gemi sahibi gibi hisseder:

"*Anjou ve Maine Fransızlara verildi, Paris kaybedildi;*
Normandiya sallantıdaydı, şimdi o da gitti.
Bunların tümüne Suffolk karar verdi,
Soylular uzlaştı, Henry de memnun kaldı,
Dükün güzel kızıyla iki dukalığı takas etti.
Suçlayamam hiçbirini: Onlar için anlamı ne ki?
Dağıttıkları senin malın, onların değil.
Korsanlar yağmaladıklarını yok pahasına satar,
Dost edinir, paraları fahişelere dağıtır,
Para suyunu çekene dek bey gibi yaşarlar;
Bu arada malın çaresiz sahibi,
Ağlar ve ovuşturur talihsiz ellerini,
Sallar başını ve titreyerek bir köşede durur,
Her şey paylaşıp götürülürken
Kendisi açlığa mahkûm edilse de
Cesaret edemez kendinin olana el uzatmaya.
York da toprakları haraç mezat satılırken
Oturup içi içini yiyerek
Sinirden dilini ısırmak zorundadır." (I/1)

VI. Henry'nin ikinci bölümü, dörtlemenin en ahenkli olanıdır. Shakespeare bu bölümde daha titiz, yazarken çok daha dikkatlidir. Birinci bölümden farklı olarak, olay dizisi-

ni daha iyi bilerek kurgulamış gibidir. Yarattığı karakterler de daha tutarlı ve daha renklidir. Bizce *VI. Henry*'nin ikinci bölümü dörtlemenin en tutarlı oyunudur.

Özdemir Nutku
2013

Kısa Kaynakça

Alexander, Peter, *Shakespeare's Henry VI and .Richard III*, Cambridge University Press, 1929.

Alexander, Peter, *Willam Shakespeare: Compelete Works*, Londra/Glascow 1954.

Alexander, Peter, *Shakespeare's Life and Art*, James Nisbet and Co. Ltd., Londra 1946.

Boyce, Charles, *Shakespeare: From A to Z*, Delta Reissue Edition, 1991.

Bridges-Adams, William, *The Irresistible Theatre*, Collier Books, New York 1961.

Brook, G.L., *The Language of Shakespeare*, Londra 1976.

Brown, John Russel, *Free Shakespeare*, Heinemann Publications, Londra 1974.

Bullough, Geoffrey, *Narrative and Dramatic Sources of Shakespeare*, 1. Cilt, Columbia Univ. Press, 1961.

Candido, Joseph. "Getting Loose in the Henry VI Plays", *Shakespeare Quarterly*, 35:4, 1984.

Chambers, E. K., *William Shakespeare*, 2 cilt, Oxford 1930.

Chambers, E. K., *The Elizabethan Stage*, 4 cilt, Oxford 1923.

Clark, Sandra (ed.), *Shakespeare Dictionary*, Penguin Books, Londra 1999.

Coye, Dale F., *Pronouncing Shakespeare's Words*, Routledge, New York 2002.

Craig, W. J., *Shakespeare, The Complete Works*, Oxford University Press, 1965.

Crystal, David-Crystal, Ben, *Shakespeare's Words: A Glossary and Language*, Penguin Books, New York 2003.

Deloach, C, *The Quotable Shakespeare: A Topical Dictionary*, McFarland Publ., N.C.Jefferson 1988.

Dent, R. W., *Shakespeare's Proverbial Language: An Index*, Berkeley/Los Angeles, Londra 1981.

Dockray, Keith, *Henry VI, Margaret of Anjou and the Wars of the Roses: A Source Book,* Stroud: Sutton Publ. 2000.

Foakes, R.A.-Rickert R.T. (ed.), *Henslowe's Diary*, Cambridge University Press, 1961.

Fox, Levi, *The Shakespeare Handbook: The Essential Companion to Shakespeare's Works, Life and Times*, Boston 1987.

Frey, D.L., *The First Tetralogy: Shakespeare's Scrutiny of the Tudor Myth*, Mouton, The Hague 1976.

Granville-Barker H.-G.B. Harrison, *A Companion to Shakespeare Studies*, Cambridge 1955.

Griffiths, Ralph A., *The Reign of King Henry VI*, Ernest Benn, Londra 1981.

Holderness, Graham, *Shakespeare: The Histories*, Macmillan, New York 2000.

Hulme, Hilda M., *Explorations in Shakespeare's Language*, 1962.

Kay, Carol McGinnis, "Traps, Slaughter and Chaos: A Study of Shakespeare's Henry VI Plays", *Studies in the Literary Imagination*, 5, 1972.

Laroque, François, *The Age of Shakespeare*, New York 1993.

Muir, Kenneth, *The Sources of Shakespeare's Plays*, Routledge, Londra 2005.

Nevo, Ruth, *Tragic Form in Shakespeare*, Princeton 1972.

Noble, Richmond, *Shakespeare's Biblical Knowledge*, 1935.

Nutku, Özdemir, *Shakespeare Sözlüğü*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013.

Onions, C.T., *A Shakespeare Glossary*, Oxford 1986.

Partridge, Eric, *Historical Slang*, Penguin Books, Middlesex 1982.

Partridge, Eric, *Shakespeare's Bawdy*, Routledge & Paul, Londra 1991.

Partridge, Eric, *The Penguin Dictionary of Historical Slang*, Penguin, New York 1982.

Patterson, Annabel, *Reading Holinshed's Chronicles*, University of Chicago Press, Chicago 1994.

Pendleton, Thomas A. (ed.), *Henry VI: Critical Essays*, Routledge, Londra 2001.

Rossiter, A.P., "Richard III", *Durham University Journal*, Durham 1938.

Saccio, P., *Shakespeare's English Kings* (2.Basım), Oxford University Press, New York 2000.

Schmidt, Alexander, *A Shakespeare Lexicon*, Berlin 1962.

Sewell, Arthur, *Character and Society in Shakespeare*, Clarendon Press, Oxford 1951.

Shaheen, Naseeb, *Biblical References in Shakespeare's History Plays*, Associated University Presses, Londra 1989.

Shewmaker, Eugene F., *Shakespeare's Language*, Facts on File Inc., Londra 1996.

Sisson, C. J., New *Readings in Shakespeare*, 1961.

Smith, Irwin, *Shakespeare's The Globe*, Charles Scribner's Sons, New York 1956.

Sugden, E.H., *A Topographical Dictionary of the Works of Shakespeare and his Fellow Dramatists*, Manchester University Press, Manchester 1925.

Spevack, Martin, *A Shakespeare Thesaurus*, Georg Olms Verlag, Hildesheim/Zürich/N.Y. 1993.

Stewart, J.I.M., *Character and Motive in Shakespeare*, Longmans&Green Publications, Londra 1949.

Stoll, E.E., *Modern Philology*, III, Londra 1905-906.

Tilley, M. P., *A Dictionary of Proverbs in England in the Sixteenth and the Seventeenth Centuries*, Ann Arbor, Michigan 1950.

Tillyard, E.M.W., *Shakespeare's History Plays*, Londra, 1966.

Wickham, Glynne, *Early English Stages*, 2. Cilt, Londra 1963.

Williams, Gordon, *A Glossary of Shakespeare's Sexual Language*, Athlona Press, 1997.

Woodbridge, Linda, *Women and the English Renaissance*, Urbana 1986.

Wright, Joseph, *The English Dialect Dictionary*, 6 cilt, Oxford 1961.

————, *Kitab-ı Mukaddes*, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1958.

Kişiler

KRAL VI. HENRY	
GLOUCESTER DÜKÜ HUMPHREY	Kralın amcası
KARDİNAL BEAUFORT	Kralın büyük amcası
RICHARD PLANTAGENET	York Dükü
EDWARD VE RICHARD	Oğulları
SOMERSET DÜKÜ	
SUFFOLK DÜKÜ	
BUCKINGHAM DÜKÜ	
LORD CLIFFORD	
GENÇ LORD CLIFFORD Oğlu	
SALISBURY KONTU	
WARWICK KONTU	
LORD SCALES	
LORD SAY	
SIR HUMPHREY STAFFORD	
WILLIAM STAFFORD	Kardeşi
SIR JOHN STANLEY	
VAUX	
MATTHEW GOFFE	
Bir yüzbaşı, bir kaptan ve ikinci kaptanı	
WALTER WHITMORE	
Suffolk ile birlikte zindana atılan iki centilmen	
RAHİP JOHN HUME	
RAHİP JOHN SOUTHWELL	
ROGER BOLINGBROKE	Bir sihirbaz
Onun tarafından ortaya çıkarılan bir ruh	

THOMAS HORNER	Zırh yapımcısı
PETER	Horner'ın yardımcısı
Chatham kâtibi, Saint Albans Belediye Başkanı	
SAUNDER SIMPCOX	Bir sahtekâr
ALEXANDER IDEN	Kent'li bir centilmen
JACK CADE	Bir asi
GEORGE BEVIS, JOHN HOLLAND, KASAP DICK, DOKUMACI SMITH, MICHAEL vb. Cade yandaşları	
İki Katil	
MARGARET	Kral Henry'nin kraliçesi
ELEANOR	Gloucester Düşesi
MARGERY JOURDAIN	Bir cadı
Simpcox'un karısı	

Lordlar, leydiler, hizmetçiler, ricacılar, belediye meclisi üyeleri, bir teşrifatçı, bir mübaşir, bir şerif, subaylar, yurttaşlar, çıraklar, avcılar, muhafızlar, askerler, ulaklar vb.

Sahne: İngiltere.

I. Perde

1. Sahne

(Londra. Saray.)

(Borular. Ardından obualar. Kral, Gloucester Dükü Humphrey, Salisbury, Warwick, Kardinal Beaufort bir yandan; kraliçe, Suffolk, York, Somerset ve Buckingham diğer yandan girerler.)

SUFFOLK

Siz yüce majestelerinin,
Prenses Margaret ile evlenmelerine ilişkin,
Bana vermiş olduğunuz vekâlet ile Fransa'ya gittim;
Kadim Tours kentinde, Fransa ve Sicilya kralları,
Orleans, Calabria, Bretanya, Alençon dükleri,
Yedi kont, on iki baron
Ve yirmi saygıdeğer piskopos huzurunda
Tamamladım bana verdiğiniz görevi.
Onunla nikâhlandım sizin adınıza;
Şimdi önünüzde tevazuyla diz çöküp
İngiltere'nin ve lordlarının tanıklığında,
Kraliçeye vermiş olduğum unvanı,
Temsil ettiğim bu güzel resmi
Sizin soylu ellerinize devrediyorum:

Bugüne kadar verilmiş en uygun armağan,
Kralların şimdiye dek evlendiği en güzel kraliçe.

KRAL

Suffolk ayağa kalk. Hoş geldiniz Kraliçe Margaret;
Bu içimden gelen öpücükten
Daha sevgi dolu bir ifadede bulunamıyorum.
Ey bana can veren Tanrım, şükranla doldur yüreğimi!
Eğer sevgimiz karşılıklı olursa,
Bu güzel yüzü bana bahşetmenle
Ruhumu kutsayan bir dünya verdin bana.

KRALİÇE

İngiltere'nin yüce kralı, benim soylu efendim,
Gündüz, gece, uyanıkken, düş görürken,
Dostlarımla birlikteyken, dua ederken,
Hep sevgili efendimizle sohbet etmeyi hayal ettim.
Benim herkesten değerli kralım,
Sevinçle dolu yüreğim ve aklım elverdiğince,
Aklıma ilk gelen incelmemiş sözcüklerle
Sizi rahatça selamlama cüretini buluyorum kendimde.

KRAL

Aklımı başımdan almıştı güzelliği,
Ama konuşmasındaki zarafeti,
Zekâsını gösteren sözcükleri,
Hayranlıktan başka, sevinçten de
Gözyaşı dökmeme neden oluyor,
Yüreğim, işte böylesine bir mutlulukla çarpıyor.
Lordlar, hep birden hoş geldiniz deyin sevgilime.

HEPSİ

(*Diz çökerek.*)
Çok yaşa Kraliçe Margaret, İngiltere'nin saadeti!

KRALİÇE

Teşekkür ederiz hepinize.
(*Borular.*)

SUFFOLK

Naip hazretleri izninizle, işte kralımızla

Fransa Kralı Charles arasındaki barış antlaşması.
On sekiz ay boyunca geçerlidir.

GLOUCESTER

(*Okur.*)

"Öncelikle, Fransa Kralı Charles ile İngiltere Kralı Henry'nin elçisi Suffolk Markisi William de la Pole tarafından kabul edilmiştir ki, önümüzdeki mayıs ayının on üçüncü gününden önce, Henry, Napoli, Sicilya ve Kudüs Kralı Reignier'nin kızı Leydi Margaret ile evlenecek ve Margaret İngiltere Kraliçesi olacaktır. Ayrıca, Anjou Dukalığı ile Maine toprakları serbest bırakılıp leydinin babası krala..."

(*Kâğıt elinden düşer.*)

KRAL

Ne oldu amca?

GLOUCESTER

Bağışlayın beni yüce lordum;
Birden yüreğime bir ağrı saplandı,
Gözlerim karardı, okuyamadım.

KRAL

Winchester amca, siz devam edin lütfen.

KARDİNAL

(*Okur.*)

"Ayrıca, Anjou Dukalığı ve Maine toprakları serbest bırakılıp leydinin babası krala geri verilecektir ve Leydi Margaret'in İngiltere'ye yol masrafları İngiltere kralı tarafından karşılanacak, çeyiz verilmeyecektir."

KRAL

Bu anlaşma memnun etti beni.
Marki diz çök; seni Suffolk Dükü yapıyoruz
Ve bu kılıcı veriyoruz.
Kuzen York, on sekiz aylık süre bitinceye kadar,
Seni Fransa valiliğinden alıyoruz.
Size teşekkür ediyorum,

Amcalarım Winchester ve Gloucester, York,
Buckingham, Somerset, Salisbury ve Warwick;
Hepinize teşekkür ediyoruz
Soylu kraliçemizin karşılama törenine katıldığınız için.
Hadi, şimdi içeri girelim,
En kısa sürede kraliçenin taç giyme töreni gerçekleşsin.
(*Kral, kraliçe ve Suffolk çıkarlar.*)

GLOUCESTER
İngiltere'nin yiğit soyluları, devletin temel direkleri,
Duke Humphrey sizinle paylaşmalı kederini
Bu, sizin ve bütün ülkenin de ortak tasası.
Kardeşim Henry, ne diye harcadı gençliğini,
Cesaretini, parasını?
Bu halk boşuna mı yitirdi yaşamını?
Boşuna mı fethetti gerçek mirası Fransa'yı,
Kışın soğuğunda yazın kavurucu sıcağında
Geçirmedi mi hayatını savaş alanlarında?
Ve kardeşim Bedford, Henry'nin silahla kazandığını
Siyasetle elde tutmak için yormadı mı kafasını?
Ve sizler, Somerset, Buckingham,
Yiğit York, Salisbury ve muzaffer Warwick
Fransa ve Normandiya'da
Derin yaralar almadı mı bu uğurda?
Dahası amcam Beaufort ve ben,
Bütün dirayetli meclis üyeleri ile birlikte
Gece gündüz demeden uzun süren toplantılarda,
Fransa'yı ve Fransızları
Nasıl hükmümüz altında tutacağımızı tartışmadık mı?
Yüce kralımız henüz bebekken, düşmanlarına karşın,
Tacını Paris'te giymemiş miydi?
Bütün bu çabalar ve kazanılan itibar boşuna mıydı?
Henry'nin fetihlerinin, Bedford'un hep tetikte olmasının,
Sizlerin savaştaki yararlılıklarınızın
Ve bizim tavsiyelerimizin

Artık bir değeri kalmadı mı?
Ah İngiltere'nin soyluları, bu utanç verici bir anlaşma!
Bu evliliğin sonu felaket, ününüz kalmayacak,
Adınız lekelenecek anı kitaplarında,
Namınız silinecek yazılarda.
Fethettiğimiz Fransa'daki anıtlarımız parçalanacak,
Sanki hiç olmamış gibi, her şey mahvolacak!

KARDİNAL

Kuzen, böyle karamsar konuşmanın ne anlamı var,
Durup dururken neden nutuk atıyorsun?
Çünkü Fransa hâlâ bizim ve hep bizim kalacak.

GLOUCESTER

Evet amca; bizim kalacak tabii başarabilirsek;
Ama artık imkânsız duruma geldi.
Burnunu her şeye sokan yeni yetme dükümüz Suffolk,
Anjou ve Maine dukalıklarını,
Unvanları gösterişli, ama cebi delik
Yoksul Kral Reignier'ye verdi.

SALISBURY

Hepimiz için ölen İsa adına yemin ederim ki,
Bu bölgeler Normandiya'nın anahtarıydı!
Ama yiğit oğlum Warwick[1] niye ağlıyor?

WARWICK

Üzülüyorum iş işten geçti diye;
Bu toprakları yeniden fethetme umudu kalsaydı,
Gözyaşlarım yerine, kılıcımdan kan damlardı.
Anjou ve Maine! Her ikisini de ben almıştım;
Bu bölgeleri fetheden şu ellerimdi;
Yaralanma pahasına ele geçirdiğim bu kentler
Barışçıl sözlerle geri mi verildi?
Tanrı canını alsın!

---

1 Richard Neville (1428-1471) 1449'de Warwick beyi olur. Bu sahnede, 1439'da ölen kayınbabası Richard Beauchamp (1382-1439) ile karıştırılmıştır. (ç.n.)

YORK

Bu kahraman adanın onurunu karartan Suffolk,
Dilerim soluksuz kalıp boğulur!
Bu anlaşmayı kabul etmektense,
Razıyım Fransa'nın yüreğimi çekip kopartmasına.
Tarihte İngiliz krallarının evlendikleri karıları ile
Hep yüklüce altın ve çeyiz aldıklarını okumuştum;
Oysa bizim Kral Henry, evlenme uğruna,
Elindekileri veriyor ona bir şey getirmeyen kadına.

GLOUCESTER

Suffolk'un onu getirme giderleri için
On beşte birlik vergi toplaması,
Daha önce hiç duyulmamış bir uygulama!
Fransa'da kalıp yine orada ölmeliydi.
Önce...

KARDİNAL

Lord Gloucester, çok ileri gidiyorsunuz ama
Bu efendimiz kralın isteğiydi.

GLOUCESTER

Lord Winchester, aklını okuyabiliyorum;
Hoşlanmadığın söylediklerim değil,
Seni rahatsız eden benim varlığım.
Şiddetli kin duygusu hemen anlaşılır.
Kibirli papaz, öfken yüzünden belli;
Burada biraz daha kalırsam,
Yine o mahut didişme başlayacak.
Lordlar, hoşça kalın; ben öldükten sonra,
Fransa'yı kaybedeceğiz demişti, dersiniz.
(*Çıkar.*)

KARDİNAL

İşte, naip hazretleri gidiyor öfke içinde,
Benim düşmanım olduğu bilinir herkesçe,
Hayır, daha kötüsü, o herkesin düşmanıdır
Ve korkarım, kralın da dostu değil.

Düşünün lordlarım, o kralın en yakın akrabası,
İngiltere tahtının yasal vârisi, tahtın tek adayıdır.
Evlilik, Henry'ye bir imparatorluk
Ve batının zengin krallıklarını kazandırsaydı,
Hoşnutsuzluk göstermesi o zaman mantıklı olurdu.
Lordlarım, açın gözlerinizi; büyülemesin sizi aşırı sözleri;
Aklınızı kullanın, tedbirli yaklaşın dediklerine,
Halk onu sevse bile,
Ona "Gloucester Dükü Humphrey iyidir" de dese,
Onu alkışlayıp yüksek sesle:
"İsa, ekselanslarının varlığını daim etsin!"
Ya da "Tanrı iyi yürekli Humphrey'yi korusun!"
Dese de ne olmuş yani?
Lordlarım, korkarım, o tatlı konuşmalarına karşın,
O bir naip olarak çok tehlikeli.

BUCKINGHAM

Kral, ülkeyi yönetecek yaşa geldiğine göre,
Ne gerek var kralın koruyucu naipliğine?
Kuzen Somerset katılın bana,
Hepimiz, Suffolk Dükü'yle birlikte,
İndirelim makamından Dük Humphrey'yi.

KARDİNAL

Bu önemli konu geciktirmeye gelmez;
Ben hemen gidiyorum Dük Suffolk'la görüşmeye.
(*Çıkar.*)

SOMERSET

Kuzen Buckingham, Humprey'nin kendini beğenmişliği,
İşgal ettiği makamın yüceliği canımızı sıkıyor gerçi,
Ama gözlerimizi ayırmayalım mağrur kardinalden de;
Küstahlığı bu ülkedeki bütün prenslerden daha fazladır,
Gloucester saf dışı edilince o naip olur.

BUCKINGHAM

Dük Humphrey ile kardinale rağmen,
Sen ya da ben de naip olabiliriz Somerset.
(*Buckingham ve Somerset çıkarlar.*)

SALISBURY

Önce kibir çıktı, ardından da hırs.
Bunlar kendi çıkarları için emek harcarlarken,
Bize de bu ülke için çalışmak düşüyor.
Gloucester Dükü Humphrey'nin bir soylu gibi davranmayı
Bir an bile bıraktığını hiç görmedim.
Oysa kendini beğenmiş kardinal...
Bir din adamından çok askere benzediğine tanık oldum,
Herkesin efendisi gibidir, hep üstten bakar;
Bir hergele gibi küfreder
Ve bir ülke yöneticisine yakışmayan davranışlarda bulunur.
Warwick, oğlum, hayatımın tesellisi,
İyi yürekli Dük Humphrey'nin ardından,
Başarıların, dürüstlüğün ve konukseverliğinle,
Sen de halkın gönlünde taht kurdun.
Kardeşim York, İrlanda'daki başarıların,
Halkı hizaya getirme becerin,
Fransa valiliğin sırasında,
Fransa'nın kalbindeki zaferlerin
Seni saygı duyulan, korkulan biri yaptı.
Bu ülkenin çıkarları için gelin birleşelim,
Böylece Suffolk'un burnunu sürter,
Kardinal, Somerset ve Buckingham'ın
Hırsını dizginleriz;
Onlar ülkede at oynatmaya çalışırken,
Biz de Dük Humphrey'ye destek olabiliriz.

WARWICK

Tanrım yardım et, bu toprakları seven,
Ülkenin çıkarı için çalışan Warwick'e!

YORK

York da sana katılıyor,
(*Kendi kendine.*)

Çünkü kendince bir nedeni var.
SALISBURY
O zaman elimizi çabuk tutalım,
Esas konuyu göz ardı etmeyelim.
WARWICK
Göz ardı etmek mi? Ah baba, Maine'i bile kaybettik![2]
Warwick'in savaşarak kazandığı
Ve son nefesine kadar korumak istediği Maine'i.
Baba, sen esas konuyu kastettin, bense Maine'i,
Ki ya Fransızlardan geri alırım onu ya da ölür giderim.
(*Warwick ve Salisbury çıkarlar.*)
YORK
Anjou ve Maine Fransızlara verildi, Paris kaybedildi;
Normandiya sallantıdaydı, şimdi o da gitti.
Bunların tümüne Suffolk karar verdi,
Soylular uzlaştı, Henry de memnun kaldı,
Dükün güzel kızıyla iki dukalığı takas etti.
Suçlayamam hiçbirini: Onlar için anlamı ne ki?
Dağıttıkları senin malın, onların değil.
Korsanlar yağmaladıklarını yok pahasına satar,
Dost edinir, paraları fahişelere dağıtır,
Para suyunu çekene dek bey gibi yaşarlar;
Bu arada malın çaresiz sahibi,
Ağlar ve ovuşturur talihsiz ellerini,
Sallar başını ve titreyerek bir köşede durur,
Her şey paylaşıp götürülürken
Kendisi açlığa mahkûm edilse de
Cesaret edemez kendinin olana el uzatmaya.
York da toprakları haraç mezat satılırken
Oturup içi içini yiyerek
Sinirden dilini ısırmak zorundadır.

---

2 Shakespeare "main" (esas, temel) ve "Maine" sözcüklerinin benzerliğinden faydalanarak sözcük oyunu yapıyor. (ç.n.)

Althaia'nın[3] yaktığı ölümcül odun parçası
Calydon Prensi için neyse,
Benim için de İngiltere, Fransa
Ve İrlanda krallıkları odur.
Anjou ve Maine, her ikisi de Fransızlara verildi!
Benim için kötü bir haber bu,
Tıpkı İngiltere'nin bereketli toprakları gibi,
Fransa tahtına da göz koymuştum.
York'un kendinin olanı isteyeceği gün gelecek;
Bu yüzden Neville'lerin yanını tutacağım,
Mağrur Dük Humphrey'yi seviyormuş gibi davranacak
Ve fırsat kollayıp, zamanı geldiğinde tacı alacağım,
Çünkü benim için en harika hedef bu.
Ne gururlu Lancaster gasp edebilecek hakkımı,
Ne asayı o çelimsiz çocuk elleriyle tutabilecek
Ne de başına o tacı giyebilecek,
Çünkü o rahip gibi tavırlarıyla hiç uygun değil bir taca.
Öyleyse York, sessiz kal, fırsatını kolla;
Gözle, uyanık ol başkaları uyurken,
Devlet sırlarını öğrenmeye çalış, araştır;
Henry, İngiltere'ye pahalıya patlayan yeni gelin
Kraliçenin aşkından bıkana,
Humphrey de diğer soylularla kapışana dek bekle!
İşte o zaman yükselecek süt beyazı gülüm,
Güzel kokusu her yanı saracak,
Lancaster soyu ile hesaplaşırken
York armasını taşıyacak bayraktarım;
Güzel İngiltere'yi, deneyimsiz yönetimiyle
Aşağılara çeken bu kralın, güç kullanarak,
Zorla tahtını bırakmasını sağlayacağım.
(*Çıkar.*)

---

3 Calydon Kralı Oineus'un karısı. Althaia, oğlu Meleagros'un yazgısıyla anılır. *Kehanete göre Meleagros'un ölümü, doğumu* sırasında evlerinin ocağında yanan bir odun kül olunca gerçekleşecektir. Althaia, yarı yanmış odunu alıp saklar. Ancak Meleagros yanlışlıkla dayısını öldürünce, annesi öfkeye kapılarak yarı yanmış odunu ateşe atar ve Meleagros ölür. (ç.n.)

2. Sahne
(*Gloucester Dükü'nün evi.*)

(*Dük Humphrey ile karısı Düşes Eleanor girerler.*)

DÜŞES

Lordum, niye öyle olgun başaklar gibi boynunu bükmüş,
Sanki kafasını Ceres'in[4] bereketine takmış?
Neden yüce Dük Humphrey,
Dünya nimetlerine somurtur gibi kaşlarını çatmış?
Neden gözlerini kasvetli toprağa dikmiş,
Bakışlarını bulanıklaştıran şeye bakıyor?
Ne görüyorsun orada? Dünyanın tüm görkemi ile bezeli
Kral Henry'nin tacını mı?
Öyleyse devam et bakmaya,
O tacı başına geçirene dek devam et yaltaklanmaya,
Elini uzat ve eriş o görkemli altına.
Ne? Kolun kısa mı geldi?
Yardımcı olurum ben sana kendiminkiyle;
Büyük bir güçle birlikte çekip çıkarırız onu,
Yine birlikte kaldırırız başlarımızı göklere,
Bir daha asla gözlerimizi aşağı çevirmeyiz,
Bir kez bile bakışlarımızı yere dikmeye tenezzül etmeyiz.

GLOUCESTER

Ah, Nell, sevgili Nell, eğer seviyorsan efendini,
Kov başından yüreğini kemiren haris düşüncelerini!
Kralım ve yeğenim, erdemli Henry hakkında
Kötü şeyler düşündüğüm an,
Dilerim son kez nefes alırım bu ölümlü dünyada!
Benim canımı sıkan dün gece gördüğüm rüya.

DÜŞES

Ne rüyası lordum, anlatın bana,
Ben de karşılığında gördüğüm rüyayı anlatırım size.

---

4 Tarım, bolluk ve bereket tanrıçası. (ç.n.)

GLOUCESTER

Rüyamda, makamımın simgesi olan asamın
İkiye bölündüğünü gördüm;
Bunu kim yaptı anımsamıyorum,
Ama kardinaldi sanırım;
Asanın kırk parçalarının üzerinde,
Somerset Dükü Edmund ile
Birinci Suffolk Dükü William de la Pole'un kafaları vardı.
İşte gördüğüm rüya bu; Tanrı bilir ne anlama geldiğini.

DÜŞES

Anlamı şu: Gloucester'ın kılına dokunanın
Bu cüreti için kellesini kaybedeceğine işaret ediyor.
Humphrey'm, benim sevgili düküm; şimdi sen beni dinle:
Westminster Katedrali'nde
Majestelerinin tahtına oturmuşum,
Şu kralların ve kraliçelerin taç giydiği yerde
Henry ve Prenses Margaret önümde diz çökmüşler,
Tacı başıma koyuyorlar.

GLOUCESTER

Hayır, Eleanor, seni hemen azarlamalıyım.
Haddini bilmez kadın! Kötü huylu Eleanor!
Sen bu krallığın ikinci kadını,
Seni seven naibin karısı değil misin?
Düşünebileceğin her tür dünyevi zevk
Elinin altında, emrine amade değil mi?
Buna karşın, kocanı ve kendini
Onurun doruğundan tepetaklak yuvarlayıp
Utancın ayakları dibinde süründürecek
İhanet planları mı tasarlıyorsun?
Uzak dur benden,
Artık başka bir şey duymak istemiyorum.

DÜŞES

Ne, ne oldu lordum?
Eleanor sadece rüyasını anlattı diye mi

Bu kadar öfkelendiniz?
Bundan böyle ben de kendime saklarım rüyalarımı,
Siz de zorlamazsınız beni.

GLOUCESTER

Hayır, kızma, bağışladım seni.
(*Bir ulak girer.*)

ULAK

Naip hazretleri, majesteleri sizden
St. Albans'a gitmek için hazırlanmanızı istedi,
Kral ve kraliçe şahin avına çıkacaklar.

GLOÜCESTER

Hemen geliyorum.
Nell sen de bizimle gelmek istersin değil mi?

DÜŞES

Evet lordum. Hemen arkanızdan yola çıkıyorum.
(*Gloucester ve ulak çıkarlar.*)
Gloucester kendini bu kadar hor gördüğü sürece,
Arkasından gitmem gerek, geçemem öne.
Eğer bir erkek, bir dük ve tahtın vârisi olsaydım,
Ayağıma takılan tüm sıkıcı engelleri kaldırır,
Başsız bedenleriyle yolumu açar, dümdüz yapardım;
Ama kadın olsam bile, gevşek davranmayacağım
Kader sahnesinde rolümü oynamada.
Sir John orada mısınız? Gel, korkma,
Yalnızız; bizden başka kimse yok.
(*Hume girer.*)

HUME

İsa sizi korusun majesteleri!

DÜŞES

Neler söylüyorsun? Majesteleri mi?
Ben bir soyluyum sadece.

HUME

Ama Tanrı'nın izni ve Hume'un yardımıyla,
Soylu unvanınıza unvan katılacak.

DÜŞES

Ne demeye getiriyorsun? Görüştün mü
Eie cadısı, kurnaz büyücü Margery Jourdain
Ve sihirbaz Bolingbroke'la?
Yardım edecekler mi bana?

HUME

Siz majestelerine söz verdiler;
Yer altının derinliklerinden çıkacak
Ve sorularınızı yanıtlayacak
Bir ruh gösterecekler size.

DÜŞES

Bu kadarı yeter: Soracağım soruları düşüneceğim;
St. Albans dönüşü hallederiz bu işi,
İşte al ödülünü Hume, git eğlen şimdi,
Bu önemli konuda sana yardım edenlerle birlikte.
(*Çıkar.*)

HUME

Hume, Düşes'in altınlarıyla gidip eğlenmeli;
Hayhay, eğlenecek de. Bu ne demektir Sir John Hume?
Mühürleyeceksin ağzını, çıtını çıkarmayacaksın:
Bu iş gizlilik gerektirir.
Cadıyı getirtmek için Leydi Eleanor altın veriyor:
Şeytan bile olsa altını gördü mü gelir.
Ama bana başka yerlerden de altın yağıyor:
Açıklayamam bunların kardinal ile
Yeni dük olan yüce Suffolk'tan geldiğini;
Ama bence, açıksözlü olmam gerekirse,
Leydi Eleanor'un yükselme hırsını bildiklerinden,
Düşesin kuyusunu kazmam,
Aklına büyü fikrini sokmam için beni tuttular.
"Kurnaz üçkâğıtçıya aracı gerekmez," derler ya;
Ben kardinal ile Suffolk'un aracısıyım.
Hume, dikkatli olmazsan,
Her ikisine de üçkâğıtçı diyeceksin neredeyse.

İşte durum böyle; bu gidişle,
Korkarım Hume'un üçkâğıtçılığı
Düşesin mahvına, onun bu davranışı da,
Humphrey'nin gözden düşmesine neden olacak.
Ama her durumda altın girecek cebime.
(*Çıkar.*)

3. Sahne
(*Londra. Saray.*)

(*Üç dört ricacı girer, zırh yapımcısının adamı Peter bunlardan biridir.*)

BİRİNCİ RİCACI

Arkadaşlar, şurada birlikte bekleyelim; naip hazretleri şu taraftan gelecek, sonra dilekçelerimizi hep birlikte veririz.

İKİNCİ RİCACI

Tanrı onu korusun! İyi bir adam o, İsa onu kutsasın!
(*Suffolk ve kraliçe girerler.*)

BİRİNCİ RİCACI

İşte geliyor, galiba kraliçe de yanında. Elbette birinci benim.

İKİNCİ RİCACI

Geri dön aptal! O naip değil, Dük Suffolk.

SUFFOLK

Ne var dostum? Bir şey mi istedin benden?

BİRİNCİ RİCACI

Bağışlayın beni lordum. Sizi naip hazretleri sandım.

KRALİÇE

(*Okur.*)
"Naip Hazretlerine!" Ricalarınızı ona mı yazıyorsunuz?
Göreyim şunları, seninki ne?

BİRİNCİ RİCACI

Benimki majesteleri, hiç hoşunuza gitmeyecek. Kardinalin adamı John Goodman hakkında; evimi, topraklarımı, karımı, her şeyimi aldı elimden.

SUFFOLK

Karını da ha? Bu gerçekten çok kötü. Seninki ne hakkında? Bakalım neymiş!

(*Okur.*)

"Suffolk Dükü'nden şikâyetçiyim: Melford otlaklarını çitle çevirmiş." Ne demek oluyor bu serseri!

İKİNCİ RİCACI

Lordum, ben bütün kasaba halkının zavallı bir temsilcisiyim.

PETER

(*Dilekçesini uzatır.*)

Benimki, ustam Thomas Horner hakkında: York Dükü'nün tahtın gerçek sahibi olduğunu söylüyor.

KRALİÇE

Ne diyorsun? York Dükü tahtın gerçek sahibi olduğunu mu söyledi?

PETER

Ustamın mı? Hayır, gerçekten, onun tahtın gerçek sahibi, kralın da bir gaspçı olduğunu söylüyor.

SUFFOLK

Orada kimse yok mu?

(*Bir hizmetli girer.*)

Bu herifi içeri alın, ustasını getirmek için de bir memur yollayın. Bu konuyu kralın huzurunda konuşacağız.

(*Hizmetli Peter ile çıkar.*)

KRALİÇE

Naibin kanatları altına sığınmak isteyen sizlere gelince,
Yeniden yazın dilekçelerinizi ona verin.

(*Dilekçeleri yırtar.*)

Defolun aşağılık sefiller! Suffolk gönder şunları buradan.

HEPSİ

Hemen gidelim.

(*Çıkarlar.*)

KRALİÇE
Lord Suffolk, söyleyin, burada âdet bu mu,
Böyle mi yürür işler İngiliz sarayında?
Britanya adasında hükümet böyle mi yönetilir?
Bu kadarcık mı İngiliz kralının otoritesi?
Kral Henry hâlâ bir okul çocuğu gibi,
Huysuz Gloucester'ın idaresinde mi kalacak?
Kraliçe değil miyim ben, unvanım ve makamımla,
Bir dükün buyruğu altında mı olacağım?
Pole, sana bir şey diyeyim, sen Tours'da
Sevgimi kazanmak için turnuvaya katılıp
Fransız leydilerinin kalplerini çaldığında,
Kral Henry'nin de senin gibi, yiğit, seçkin
Ve yakışıklı biri olduğunu sanmıştım.
Oysa bozmuş aklını dinle,
Sadece "Ave Maria" diyerek tespih çekmekte;
Onun kahramanları peygamberler ve havariler;
Silahları, kutsal kitaptan özlü sözler,
Dövüş arenası çalışma odası,
Sevgilileri, kutsal aziz tasvirleri.
Bence, Kardinaller Meclisi,
Onu Papa seçip Roma'ya götürmeli
Ve üç katlı Papalık tacını ona giydirmeliydi;
Dindarlığına yakışan bu makam olurdu.
SUFFOLK
Madam sabırlı olun. Benim
Siz majestelerinin İngiltere'ye geliş sebebi.
Bu yüzden, sizi burada mutlu etmek için
Elimden geleni yapacağıma emin olun.
KRALİÇE
Kibirli naipten başka, bir de
Zorba Beaufort, Somerset,
Buckingham ve huysuz York var;
Hepsi de kraldan daha etkili İngiltere'de.

SUFFOLK
Bunların en güçlüsü bile,
Neville'lerden daha etkili değildir İngiltere'de;
Salisbury ile Warwick
Öyle önemsiz soylulardan sayılamazlar.
KRALİÇE
Bu lordlardan hiçbiri canımı sıkmıyor,
Naibin kibirli karısının yarısı kadar.
Sarayda, bir leydi ordusunun eşliğinde
Süzülerek dolaşıyor görkemli bir biçimde;
Dük Humphrey'nin karısı değil de sanki bir kraliçe;
Saraya yeni gelen yabancılar bile onu kraliçe sanıyor.
Üstündekiler bir dükün tüm geliri kadar,
Yüreğindeyse yoksulluğumuzu hor görüyor;
Öcümü alacağım günü görebilecek miyim acaba?
Aşağılık, soysuz bir sürtük o,
Dalkavuklarına övünüyordu geçenlerde,
Suffolk bana karşılık iki dukalık verene kadar
En ucuz giysisinin kuyruğunun bile,
Babamın tüm topraklarından
Daha değerli olduğunu söylüyordu.
SUFFOLK
Madam, onun için bir ökse hazırladım,
Etrafına da ayartıcı kuşlar yerleştirdim,
Kuş şakımalarının kolayca tuzağına düşecek
Ve bir daha sizin canınızı sıkmayacak.
Yani bırakın artık onu, siz beni dinleyin,
Size bir tavsiyede bulunmaya cüret edeceğim:
Kardinali sevmememize rağmen,
Dük Humphrey'yi gözden düşürene kadar,
Birlik olmalıyız onunla ve diğer lordlarla.
York Dükü'ne gelince, şu son şikâyet,
Dize getirecektir onu.
Böyle tek tek temizleyeceğiz hepsini,

Siz de tek başınıza, keyifle geçeceksiniz dümene.

(Tören borusu. Kral, Dük Humphrey, Kardinal Beaufort, Buckingham, York, Somerset Salisbury, Warwick ve Gloucester Düşesi girerler.)

KRAL

Soylu lordlarım, Somerset mi, York mu,
Hiç aldırmıyorum, benim için ikisi de bir.

YORK

Eğer York'un Fransa'daki davranışları yanlışsa,
Elinden alınsın valiliği.

SOMERSET

Eğer Somerset layık değilse o makama,
York vali olsun; yerimi bırakırım ona.

WARWICK

Sizin bu göreve layık olup olmadığınızı
Tartışmak gereksiz: York daha layıktır bu makama.

KARDİNAL

Haris Warwick, bırak da senden üstünler konuşsun.

WARWICK

Kardinal er meydanında benden üstün değil.

BUCKINGHAM

Buradaki herkes senden üstün Warwick.

WARWICK

Dilerim, Warwick hepinizden üstün olana kadar yaşar.

SALISBURY

Oğlum, sessiz ol! Sen de bir neden göster Buckingham,
Bu makama neden Somerset tercih edilmeli?

KRALİÇE

Çünkü kral öyle istiyor aslında.

GLOUCESTER

Madam, kral fikrini söyleyebilecek yaşta.
Hem bu konular kadınları ilgilendirmez.

KRALİÇE

Fikrini söyleyebilecek yaştaysa,
Siz ekselanslarının naipliğine ne gerek var?

GLOUCESTER
Madam ben bu krallığın naibiyim;
Kral istediğinde makamımı bırakırım.
SUFFOLK
Öyleyse bırak makamını ve şu aşağılayan tavrını.
Sen kral olduğundan beri
–öyle ya senden başka kim krallık taslıyor?–
Krallık her gün biraz daha yıkıma gidiyor.
Veliaht denizin öte kıyısında zaferler kazandı;
Ülkenin bütün lordları ve soylularını,
Esir ettin hâkimiyetine.
KARDİNAL
Halka eziyet ettin; tamtakır bıraktın
Kilise kasasını aldığın haraçlarla.
SOMERSET
Hazinenin büyük kısmı,
Yaptırdığın lüks evlere
Ve karının kıyafetlerine gitti.
BUCKINGHAM
Acımasızca verdiğin cezalar
Yasaların çok ötesine geçti;
Şimdi de sen sığınacaksın yasaların merhametine.
KRALİÇE
Fransa'da makam ve kasaba sattığın söyleniyor,
Bu konuda kuşku büyük, kellen gidecek
Kanıtlanabilirse bu söylentiler.
(*Gloucester çıkar. Kraliçe yelpazesini düşürür.*)
Yelpazemi ver bana. Seni küçük şıllık,
Vermeyeceksin demek!
(*Düşese bir tokat atar.*)
Affedersiniz madam, siz miydiniz?
DÜŞES
Bendim ya! Bendim seni terbiyesiz Fransız!
Yanına bir gelirsem, o güzel yüzüne
Tırnaklarımla on emri kazırım.

KRAL
Sevgili yenge, sakin olun, istemeden oldu.
DÜŞES
İstemeden ha! Yüce kralım göreceksiniz,
İleride bebekmişsiniz gibi davranacak size.
Anlaşılan, burada koca otoritesine filan aldıran yok.
Yine de Eleanor'a tokat atan cezasız kalmaz.
(Çıkar.)
BUCKINGHAM
Kardinal, Eleanor'un peşinden gidiyorum,
Humphrey ne yapacak ona da bakayım.
Eleanor iyice kızdı; gerek yok öfkesini mahmuzlamaya,
Dörtnala koşacak kendini mahvedene kadar.
(Çıkar.)
(Gloucester tekrar girer.)
GLOUCESTER
Lordlarım, öfkem iyice yatıştı
Avluda bir tur atınca,
Ülkenin işlerini konuşmaya geldim buraya.
Kindar ve yalan suçlamalarınıza gelince,
Kanıtlayın doğru olduklarını,
Yasalar önünde boynum kıldan ince;
Ama merhametli Tanrım beni sever,
Benim kralımı ve ülkemi sevdiğim kadar.
Şimdi gelelim konumuza:
Majesteleri, ben diyorum ki,
York'tur en uygun aday
Fransa valisi olarak efendimizi temsil etmeye.
SUFFOLK
Seçimimizi yapmadan önce, izin verin,
York'un bu göreve hiç uygun olmadığını
Sağlam kanıta dayanan bir nedenle göstereyim.
YORK
Suffolk, neden uygun olmadığımı ben söyleyeyim sana:
İlkin, senin kibrini övemediğim için,

İkincisi, bu göreve atanırsam Lord Somerset,
Veliaht Fransa'yı yeniden eline geçirene kadar
Beni yardımsız, parasız ve malzemesiz bırakacağı için.
Son kez onun yardımını beklediğimde
Paris kuşatıldı, açlığa terk edildi, sonra da kaybedildi.

WARWICK

Ben buna tanıklık edebilirim;
Ülkeye bu kadar kötülük yapan bir hain çıkmamıştır.

SUFFOLK

Kes sesini, dikbaşlı Warwick!

WARWICK

Neden kesecekmişim sesimi, gösteriş düşkünü?
(*Muhafızlar eşliğinde zırh yapımcısı Horner ve çırağı Peter girerler.*)

SUFFOLK

Çünkü burada ihanetle suçlanan biri var:
York Dükü Tanrı'dan merhamet dile!

YORK

Yoksa birileri York'u ihanetle mi suçluyor?

KRAL

Ne demek istiyorsun Suffolk?
Bütün bunların anlamı ne?

SUFFOLK

Majesteleri bu adam, ustasını krala ihanetle suçluyor;
Şöyle diyormuş: York Dükü Richard,
İngiltere tacının gerçek vârisidir
Ve siz majesteleri de tahtı gasp etmişsiniz.

KRAL

Söyle adam, bunları sen mi söyledin?

HORNER

Majesteleri, ben ne böyle bir şey söyledim, ne de böyle bir şey aklımdan geçti. Tanrı tanığımdır, bu hain beni yalan yere suçluyor.

PETER

(*Kollarını kaldırarak.*)

On parmağım üzerine yemin ederim ki lordlarım, bir gece York Dükü'nün zırhını tavan arasında temizlerken bunları bana söyledi.

YORK

Gübre beyinli, alçak çırak,
Bu hainliğin için kelleni alacağım senin.
Yüce majesteleri yalvarırım
En ağır cezaya çarptırın bu herifi.

HORNER

Heyhat! Lordum, bu sözleri söylediysem asın beni. Beni suçlayan benim çırağım; geçen gün yanlış yaptığı bir şeyi düzeltip onu azarlamıştım, o da dizleri üstüne çöküp bunun acısını benden çıkaracağına yemin etti. Tanıklarım da var. Yalvarırım majesteleri, bir hainin suçlamalarına dayanarak mahvetmeyin dürüst birini.

KRAL

Amca yasalara göre ne diyeceğiz bu işe?

GLOUCESTER

Karar vermeme izin verilirse lordum,
Bu durumda, Fransa Valisi Somerset olmalı.
Çünkü York zan altında kaldı;
Bunlar için de bir gün saptansın
Uygun bir yerde vuruşmaları için;
Çırağının bu işi kinle yaptığına tanıkları var madem.
Yasa böyle, Dük Humphrey'nin kararı da bu.

SOMERSET

Majesteleri, büyük bir minnetle teşekkür ediyorum.

HORNER

Ben de büyük bir istekle kabul ediyorum düelloyu.

PETER

Ah! Efendimiz ben düello edemem; Tanrı aşkına acıyın bana! Adamın zorbalığı beni yok edecek. Tanrım acı bana! Yumruk bile atamam ben! Tanrım, kalbim!

GLOUCESTER
Ya vuruşursun ya da asılırsın.
KRAL
Zindana atın şunları;
Düello, önümüzdeki ayın son günü yapılacak.
Hadi gel Somerset, seni yolcu edelim.
(*Borular. Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Londra. Dük Gloucester'ın bahçesi.*)

(*Cadı Margery Jourdain, rahipler Hume ile Southwell ve Bolingbroke girerler.*)

HUME
Buyurun üstatlarım, düşes sözlerinizi yerine getirmenizi bekliyor.
BOLINGBROKE
Üstat Hume biz zaten hazırız; düşes hazretleri ruh çağırma sırasında hazır bulunacak mı?
HUME
Elbette, başka türlüsü mümkün mü? Korkmayın o cesur biridir.
BOLINGBROKE
Onun yılmaz bir karakteri olduğunu duydum; yine de biz ruh çağırırken, siz onunla birlikte yukarıdan izlerseniz daha iyi olur; şimdi gidin ve bizi yalnız bırakın. Tanrı sizinle olsun!
(*Hume çıkar.*)
Jourdain ana, yere yat ve sürün; John Southwell, siz de okumaya başlayın; biz de işimize bakalım.
(*Yukarıdan düşes, ardından Hume girer.*)
DÜŞES
Çok iyi, üstatlar hepiniz hoş geldiniz.
Ne kadar çabuk başlarsanız o kadar iyi.

BOLINGBROKE

Sabredin soylu leydi; zamanını bilir büyücüler:
Koyu gece, karanlık gece, gecenin sessizliği,
Troya'nın ateşe verildiği gece vakti,
Cüce baykuşların çığlık attığı,
Azgın köpeklerin uluduğu, ruhların gezindiği,
Hayaletlerin mezarlarından çıktığı saat,
Yapacağımız işe en uygun zamandır.
Madam rahatça oturun ve korkmayın:
Çağırdığımız ruhu hapsedeceğiz
Büyülü bir çemberin içine.

(Tören başlar, bir çember çizerler; Bolingbroke ya da Southwell "Conjuro te" vb. diye bağırır. Gök gürülder, şimşekler çakar. Ruh ayağa kalkar.)

RUH

Adsum.[5]

M. JOURDAIN

İblis Asmath,
Adı ve gücü önünde tir tir titrediğin
Yüce Tanrı adına
Sorduğum soruları yanıtla;
Konuşmazsan gidemezsin buradan.

RUH

Ne istersen sor; hemen bitsin de gideyim.

BOLINGBROKE

(Okur.)

"İlk soru kral hakkında: Neler gelecek başına?"

RUH

Dük daha yaşayıp Henry'yi tahtından indirecek;
Ondan daha uzun yaşayacak
Ama çok vahşi bir ölüm bekliyor onu.

(Ruh konuşurken Southwell yanıtlarını yazar.)

5 Buradayım. (Lat.)

BOLINGBROKE
“Dük Suffolk’u nasıl bir son bekliyor?”
RUH
Sonu suda gelecek.
BOLINGBROKE
“Dük Somerset’e ne olacak?”
RUH
Kalelerden sakınsın:
Onun için kumlu ovalar
Tepelerdeki kalelerden daha güvenli.
Bu kadar yeter, daha fazla dayanamam.
BOLINGBROKE
Geri dön karanlığa ve yanan göle.
Alçak iblis git buradan!
(*Gök gürültüsü, şimşek. İblis çıkar.*)
(*York Dükü ve Buckingham Dükü, muhafızlarıyla girerler.*)
YORK
Yakalayın şu hainleri, el koyun ıvır zıvırlarına,
Acuze, buraya kadar adım adım takip ettik seni.
Ne? Madam, siz de mi buradasınız?
Kral ve krallığımız bu zahmetiniz için size çok şey borçlu;
Naip hazretleri hiç kuşkusuz,
Yaptığınız bu iyi işler için sizi ödüllendirecektir.
DÜŞES
Küstah dük, benim yaptıklarım hiç kalır
Senin İngiltere kralına yaptıklarının yanında,
Sebepsiz yere tehdit ediyorsun beni.
BUCKINGHAM
Haklısınız madam, hiç sebep yok.
Peki buna ne diyorsunuz?
Götürün onları buradan,
Zindana atın, ayrı hücrelere koyun.

Siz madam bizimle geliyorsunuz.
Stafford, göz kulak olun ona.
Neler çevirdiğinizi ortaya çıkaracağız.
Hadi gidin!
(*Yukarıda düşes ve Hume, aşağıda cadı, Southwell ve Bolingbroke muhafızlarla çıkarlar.*)

YORK

Lord Buckingham, bence çok iyi izlemişsiniz onu,
Üstünde durulmaya değer güzel bir plan!
Lordum, şimdi görelim şu iblisin yazdıklarını.
Bakalım neler demiş?
(*Okur.*)
"Dük daha yaşayıp Henry'yi tahtından indirecek;
Ondan daha uzun yaşayacak
Ama çok vahşi bir ölüm bekliyor onu."
Bu tıpkı "Aio te, Aeacida. Romanos vincere posse"[6] gibi.
Devam edelim:
"Dük Suffolk'u nasıl bir son bekliyor?"
"Sonu suda gelecek."
"Dük Somerset'e ne olacak?"
"Kalelerden sakınsın:
Onun için kumlu ovalar
Tepelerdeki kalelerden daha güvenli."
Aldırmayın lordlarım; bu kehanetler zorla elde edildi
Ve anlaşılması da çok zor.
Kral şu anda St. Albans yolunda,
Bu güzel leydinin kocası da onunla birlikte;
Bu haberi, bir atın gidebileceği son hızla oraya ulaştırırız...
Naip hazretlerinin kahvaltısı berbat olacak.

BUCKINGHAM

Lordum, izin verin ben götüreyim bu haberi,
Umarım bunun için iyi bir ödül kazanırım.

---

6 Latince karşıt anlamlara gelen bir cümle. Hem "Aeacus'un soyundan gelen, inan ki Roma'yı ele geçireceksin," hem de "Aeacus'un soyundan gelen, inan ki Roma seni ele geçirecek," anlamında. (ç.n.)

YORK

Nasıl isterseniz lordum. Kimse yok mu orada, hey!
(*Bir hizmetli girer.*)
Lord Salisbury ile Lord Warwick'e haber ver,
Yarın benimle akşam yemeği yesinler. Git hadi!
(*Çıkarlar.*)

II. Perde

1. Sahne

(*Saint Albans.*)

(*Kral, kraliçe, Gloucester, kardinal ve
şahinciler ile Suffolk girerler.*)

KRALİÇE

Lordlarım, inanın şu son yedi yıldır,
Şahinle su kuşu avlamaktan
Daha keyifli bir eğlence görmedim;
Yine de müsaadenizle, rüzgâr çok sertti.
Bire on bahse girerim, şahin, avına yönelmedi.

KRAL

Lordum, şahininiz ne kadar yükseldi,
Diğerlerinden çok daha yüksekten dalışa geçti!
Tüm yaratıklarında Tanrı'yı görmek mümkün!
Evet, hem insanlar hem de kuşlar sever yükseklere
tırmanmayı.

SUFFOLK

Hiç şaşırtıcı değil majesteleri,
Naibin şahinlerinin yükseklerde uçması;
Onlar da bilir sahiplerinin yükseklerı sevdiğini,
Aklının şahinin menzilinden daha yükşekte olduğunu.

GLOUCESTER

Lordum, ancak bir zavallının aklı,
Bir kuşun tırmanabileceği yükseklikten
Daha fazlasını almaz.

KARDİNAL

Bende öyle düşünmüştüm; bulutların üstünde olmak istiyor.

GLOUCESTER

Öyle mi lordum kardinal, siz de öyle düşündünüz demek?
Sizin için, cennete uçmak daha iyi olmaz mıydı ekselans?

KRAL

Sonsuz mutluluk hazinesi orada.

KARDİNAL

Senin cennetin bu dünyada;
Gönlün ve gözlerin
Yüreğinin hazinesi olan tacda.
Habis naip, tehlikeli soylu,
Bir taht, bir ülke edinince huzur bulacaksın.

GLOUCESTER

Kardinal, bir rahip nasıl bu kadar hükmedici olabilir?
Tantaene animis coelestibus irae?[1]
Ruhban sınıfı böyle öfkeli olur mu?
Amca, kutsallığının altında
Böyle bir kin mi saklıyorsun?

SUFFOLK

Bunda kin yok efendim;
Kötü bir soyluya ancak iyi bir tartışma layıktır.

GLOUCESTER

Kimmiş o lordum?

SUFFOLK

Elbette sizsiniz lordum.
Büyüklük taslayan siz naip hazretleri.

---

1 "Tanrıların zihninde böyle bir kin olabilir mi?" Vergilius, Aeneid, I/15. (ç.n.)

GLOUCESTER
Suffolk, senin ne kadar küstah biri olduğunu
Bütün İngiltere bilir.
KRALİÇE
Senin de ne kadar hırslı olduğunu.
KRAL
Rica ederim bırakın tartışmayı kraliçem,
Kışkırtmayın bu öfkeli soyluları;
Sadece barıştırıcı olanlar cennetliktir.
KARDİNAL
Öyleyse, şu mağrur naibe karşı
Kılıcımla barış yapıp cennete gideyim.
GLOUCESTER
(*Alçak sesle kardinale.*)
Amca, keşke iş sadece buna kalsa!
KARDİNAL
(*Alçak sesle Gloucester'a.*)
Ne zaman cesaret edersen.
GLOUCESTER
(*Alçak sesle kardinale.*)
Bu konuda fesatça numaralara başvurma;
Bizzat vereceksin hakaretlerinin yanıtını.
KARDİNAL
(*Alçak sesle Gloucester'a.*)
Olur, ama ötmeye cüret etmezsen;
Yok ederim diyorsan ve cesaretin varsa,
Bu akşam gel koruluğun doğusuna.
KRAL
Lordlarım ne oluyor orada?
KARDİNAL
İnan bana yeğen Gloucester,
Adamın şahini öyle ürkütmeseydi,
Daha da çok eğlenirdik.
(*Alçak sesle Gloucester'a.*)
Çift el kılıcınla gel.

GLOUCESTER
Haklısın amca.
KARDİNAL
(Alçak sesle Gloucester'a.)
Tamam mı? Koruluğun doğusuna.
GLOUCESTER
(Alçak sesle kardinale.)
Tamam kardinal.
KRAL
Neler oluyor Gloucester amca?
GLOUCESTER
Avdan konuşuyoruz; başka bir şey yok lordum.
(Alçak sesle kardinale.)
Meryem Ana'nın yardımıyla rahip, kafanı kazıyacağım,
Yoksa bir daha kılıç görmesin elim.
KARDİNAL
(Alçak sesle Gloucester'a.)
Medice teipsum;[2] naip dikkatli ol, kendini kolla.
KRAL
Rüzgâr sertleşiyor lordlar, öfkeleriniz de.
Çok usandırıcı bir müzik bu!
Tellerden bu kadar kötü sesler çıkarken
Uyum aramak mümkün mü?
Lütfen lordlarım, ben halledeyim bu anlaşmazlığı.
("Mucize bu!" diye bağıran bir Saint Albans'lı girer.)
GLOUCESTER
Bu haykırışlar da ne?
Ne mucizesinden söz ediyorsun?
SAINT ALBANS'LI
Bir mucize! Bir mucize!
SUFFOLK
Gel buraya ve krala anlat şu mucizeyi.

---

2 "Doktor, kendini tedavi et!" (Lat.)

SAINT ALBANS'LI
Kör adamın biri, yaklaşık yarım saat önce,
Görmeye başladı Saint Albans'daki azizin türbesinde;
Gözleri açıldı anadan doğma kör olduğu halde.

KRAL
Karanlığa ışık, umutsuzlara umut veren Tanrı'ya
İnananlar adına şükranlarımızı sunalım!
(*Saint Albans belediye başkanı, görevliler,*
Simpcox'u bir iskemlede taşıyan iki kişi,
Simpcox'un karısı ve kasabalılar girerler.)

KARDİNAL
Kasaba halkı, tören alayı düzenlemiş,
Siz efendimize adamı takdime geliyor.

KRAL
Huzura kavuşmuştur bu fani dünyada,
Ama gözleri açıldığı için de günahları artacaktır.

GLOUCESTER
Siz şöyle durun; getirin onu kralın yanına,
Majesteleri konuşmak istiyor onunla.

KRAL
Anlat bakalım arkadaş neler oldu?
Senin için övgüler yağdıralım Tanrı'ya;
Uzun zamandır kördün de
Şimdi mi görmeye başladın?

SIMPCOX
Doğuştan kördüm yüce efendimiz.

KARISI
Evet, doğru doğru, dosdoğru.

SUFFOLK
Bu kadın da kim?

KARISI
Onun karısıyım efendimiz.

GLOUCESTER
Anasıyım deseydin daha doğru olurdu.

KRAL

Nerede doğdun?

SIMPCOX

Kuzeyde, Berwick'te yüce efendimiz.

KRAL

Zavallı şey, Tanrı sana büyük bir ihsanda bulunmuş.
Dua etmeden geçmesin bir günün ve gecen bile,
Tanrı'nın bu ihsanını hiç aklından çıkarma.

KRALİÇE

Söyle bana iyi adam, bu kutsal türbeye tesadüfen mi,
Yoksa inançlı biri olduğun için mi geldin?

SIMPCOX

Tanrı da bilir, inançlı biri olduğum için;
Aziz Alban uykularımda yüzlerce kez çağırdı beni,
Hep şöyle diyordu:
"Simpcox, türbeme gel, adak ada,
Yardım edeyim sana."

KARISI

Evet, doğru doğru, dosdoğru.
Ben de duydum çoğu kez ve sık sık
Bir sesin onunla konuştuğunu.

KARDİNAL

Topal mısın sen?

SIMPCOX

Evet, Tanrı yardımcım olsun!

SUFFOLK

Bu nasıl oldu?

SIMPCOX

Ağaçtan düştüm.

KARISI

Bir erik ağacından efendim.

GLOUCESTER

Peki ne zamandır kördün?

SIMPCOX

Doğduğumdan beri.

GLOUCESTER
Ne? Bir de ağaca mı tırmandın?
SIMPCOX
Hayatımda bir kez tırmandım, o da gençken.
KARISI
Evet, doğru doğru, dosdoğru;
Pahalıya patladı o tırmanma.
GLOUCESTER
Demek ağaca tırmanmaya kalkışacak kadar
Çok seviyorsun eriği.
SIMPCOX
Ne yazık ki efendim karımın canı erik çekmişti,
Tehlikeli de olsa, benden ağaca tırmanmamı istedi.
GLOUCESTER
Kurnaz bir hergele bu! İşe yaramazın teki;
Gözlerini göreyim, kapa, şimdi de aç.
Bana kalırsa, henüz pek iyi görmüyorsun.
SIMPCOX
Yok efendim, çok iyi görüyorum,
Şükürler olsun Tanrı'ya ve Aziz Alban'a.
GLOUCESTER
Demek öyle ha? Peki bu pelerin ne renk?
SIMPCOX
Kırmızı efendim; kan kırmızı.
GLOUCESTER
Doğru, peki benimki ne renk?
SIMPCOX
Kara, kömür gibi kapkara.
KRAL
Demek sen kömürün ne renk olduğunu biliyorsun.
SUFFOLK
Ama kömürü nasıl görmüş olabilir ki?
GLOUCESTER
Ancak bugüne kadar pelerin ve kostüm görmüştür.

KARISI

Ama bugüne kadar hiçbir şey görmemişti.

GLOUCESTER

Söyle bakayım benim adım ne?

SIMPCOX

Ne yazık ki bilmiyorum efendim.

GLOUCESTER

Peki onun adı ne?

SIMPCOX

Bilmiyorum.

GLOUCESTER

Ya şunun?

SIMPCOX

Onunkini de bilmiyorum.

GLOUCESTER

Senin tam adın nedir?

SIMPCOX

Saunder Simpcox efendim.

GLOUCESTER

Otur bakalım Saunder, öyleyse sen Hristiyan âleminin en yalancı hergelesisin. Eğer doğuştan kör olsaydın, kıyafetlerimizin rengini bildiğin gibi, bize adlarımızı da söyleyebilirdin. Görerek renkleri seçebilirsin. Ama birden hepsinin adını bilmen imkânsız. Lordlarım Aziz Alban bir mucize gerçekleştirdiyse, bu sakat adamın ayağını iyileştirmeyi düşünmez miydi?

SIMPCOX

Ah efendim keşke mümkün olsaydı!

GLOUCESTER

Saint Albans'lılar, ceza görevlisi yok mu sizde, bir de kamçı denilen şey?

BELEDİYE BAŞKANI

Var lordum.

GLOUCESTER

Hemen gelsin öyleyse.

BELEDİYE BAŞKANI

Evlat hemen git görevlinin buraya gelmesini söyle.

(*Bir hizmetli çıkar.*)

GLOUCESTER

Şimdi de bir tabure bulun bana.

(*Bir tabure getirilir.*)

Şimdi bayım, eğer kamçılanmak istemiyorsan bu taburenin üstenden atlayıp kaçarsın.

SIMPCOX

Ah efendim ben tek başıma ayakta bile duramam,
Beni boşuna kamçılatacaksınız.

(*Elinde kamçıyla ceza görevlisi girer.*)

GLOUCESTER

Evet bayım, şimdi sana ayaklarını kazandıracağız. Görevli, bu taburenin üstünden atlayana kadar kamçıla onu.

GÖREVLİ

Emredersiniz lordum. Hadi bakalım arkadaş, çıkar yeleğini.

SIMPCOX

Ah efendim ne yapabilirim? Ayakta duramıyorum ki.

(*Görevli bir kez kamçılayınca Simpcox taburenin üstünden atlayıp kaçar; halk, "Mucize!" diye bağırarak onun peşinden koşar.*)

KRAL

Ah her şeye kadir Tanrım, bunu gördüğün halde, bu kadar sabrettin ha?

KRALİÇE

Sefilin kaçması çok güldürdü beni.

GLOUCESTER

O alçağı izleyin, götürün bu yosmayı da.

KARISI

Ah efendim, ihtiyaçtan yaptık bunu!

GLOUCESTER

Köyü Berwick'e gidene kadar, yol boyunca her kasabanın pazar yerinde kamçılansın.

(*Belediye Başkanı, ceza görevlisi, Simpcox'un karısı vb. çıkarlar*.)

KARDİNAL

Dük Humphrey bugün bir mucize gerçekleştirdi.

SUFFOLK

Doğru; bir topalı ayağa kaldırdı; adam uçup gitti.

GLOUCESTER

Oysa siz benden daha büyük bir mucize gerçekleştirdiniz;
Bir gün içinde lordum, kentlerin uçup gitmesini sağladınız.

(*Buckingham girer*.)

KRAL

Ne haberler getirdiniz kuzen Buckingham?

BUCKINGHAM

Yüreğim yanacak anlatırken:
Bazı aşağılık, kötü insanlar,
Liderleri ve koruyucuları naibin eşi
Leydi Eleanor ile birlikte,
Siz majestelerine karşı
Tehlikeli girişimlerde bulunmuştur;
Cadıların ve sihirbazların yardımıyla
Yer altından iblis çağırıp,
Kral Henry ile majestelerinin
Kraliyet danışma meclisindekilerin
Ne kadar yaşayacağı, ne zaman öleceği üzerine
Sorular sorarken suçüstü yakalanmışlardır.
Yaptıklarının tümünü ayrıntılarıyla öğreneceksiniz.

KARDİNAL

Bu demektir ki naip hazretleri,
Karınız tutuklanarak Londra'ya getirildi.

Sanırım bu haber süngünüzü düşürmüştür;
Lordum, randevunuzu da kaçıracaksınız herhalde.

GLOUCESTER

Açgözlü papaz, bırak eziyet etmeyi.
Üzüntü ve acı yok etti tüm gücümü,
Yenildim, kabul ediyorum senin
Ya da en aşağılık uşağın üstünlüğünü.

KRAL

Aman Tanrım, nasıl da zarar veriyor bu kötüler,
Bu yüzden de, başlarına durmadan bir iş geliyor.

KRALİÇE

Gloucester gör işte yuvandaki pisliği;
Bir de kendini mükemmel ve lekesiz sanıyorsun.

GLOUCESTER

Tanrı tanığımdır madam,
Kralımı, ülkemi çok severim ben;
Karıma gelince, bilmiyorum işin aslını,
Duyduklarım için çok üzgünüm.
O da soylu bir kadındır,
Ama eğer unuttuysa onuru ve erdemi,
İğrenç insanlarla iş birliği yapıp
Kirletmişse soyluluğunu,
Onu yatağımdan ve evimden kovarım,
Gloucester'ın temiz adını lekelediği için,
Yem ederim onu yasalara ve utanca.

KRAL

Gece burada kalıp dinleneceğiz.
Bu sorunu etraflıca araştırmak üzere,
Yarın sabah Londra'ya döneceğiz
Ve sanıkları çağırıp sorgulayacağız,
Konuyu tarafsız, hep haktan yana olan
Yargıya bırakacağız.

(*Borular çalar. Çıkarlar.*)

2. Sahne
(*Londra. York Dükü'nün bahçesi.*)

(*York, Salisbury ve Warwick girerler.*)

YORK

Lordlarım Salisbury ve Warwick,
Mütevazı akşam yemeğimizi yedik,
İzninizle şu dostça gezintimizde
Görüşlerinizi alayım: Ne düşünürsünüz
İngiltere tahtı üzerindeki hakkım konusunda?

SALISBURY

Lordum çok istiyorum bu işin aslını öğrenmeyi.

WARWICK

Sevgili York, başla; eğer her şey söylediğin gibiyse,
Neville'ler senin emrinde olacak.

YORK

Lordlarım, III. Edward'ın yedi oğlu vardı:
En büyüğü, Galler Prensi, Kara Prens Edward'dı;
İkinci oğlu, Hatfield'lı William'dı;
Üçüncüsü Clarence Dükü Lionel'dı;
Ondan sonraki Lancaster Dükü Gent'li John'du;
Beşincisi York Dükü Edmund Langley;
Altıncısı Gloucester Dükü Woodstock'lu Thomas;
Yedincisi ve en küçüğü de, Windsor'lu Willam'dı.
Kara Prens Edward babasından önce öldü,
Ardında tek oğlu Richard'ı bıraktı,
III. Edward'ın ölümünden sonra tahta o geçti,
Gent'li John'un en büyük oğlu ve mirasçısı
Lancaster Dükü Bolingbroke
IV. Henry olarak tacı giyene kadar.
Henry tahtı ele geçirip yasal kralı tahttan indirdi;
Zavallı kraliçesini geldiği yere, Fransa'ya gönderdi;
Zararsız Richard'ı da, hepimizin bildiği gibi
Pomfret'e hapsetti ve orada onu haince öldürttü.

WARWICK
Baba, dük doğru söylüyor,
Lancaster hanedanı tahtı böyle ele geçirdi.
YORK
Aslında hakları olmadığı halde tacı gasp ettiler;
En büyük oğlun mirasçısı ölünce,
Tahta ikinci oğlun mirasçısı geçmeliydi.
SALISBURY
Ama William Hatfield mirasçı bırakmadan öldü.
YORK
İşte bu yüzden, üçüncü oğul Clarence Dükü'nün
Soyundan geldiğim için taht benim diyorum,
Philippe adında bir kızı vardı,
March Kontu Edmund Mortimer'la evlenmişti,
Edmund'un Roger isimli bir oğlu oldu,
Roger'ın da üç çocuğu oldu: Edmund, Anne ve Eleanor.
SALISBURY
Okuduğuma göre Edmund,
Bolingbroke kralken, taht üzerinde hak iddia etmiş;
Owen Glendower, onu ölene kadar esir tutmasa
Kral olurdu. Neyse, gerisini dinleyelim.
YORK
Edmund'un ablası Anne benim annemdi;
Tahtın vârisi olarak Cambridge Kontu'yla evlendi.
Bu kont, III. Edward'ın beşinci oğlu
Edmund Langley'in oğluydu.
Ben annemden dolayı tahtta hakkım olduğuna inanıyorum.
Annem Clarence Dükü Lionel'in tek kızı
Philippe ile evlenen, Edmund Mortimer'ın oğlu
March Kontu Roger'ın kızıydı.
Bundan dolayı, miras küçük oğlun değil de,
Büyük oğlun çocuklarının oluyorsa,
Kral da ben olmalıyım.

WARWICK
Bundan daha açık ve kesin ne olabilir?
Henry, dördüncü oğul Gent'li John'dan geliyor,
Oysa York üçüncü oğuldan geldiği için tacı istiyor.
Henry, ancak Lionel'in mirasçısı kalmasaydı
Kral olabilirdi. Lionel'in soyu da seninle,
Güzel oğullarınla dallanıp budaklanıyor.
Bu yüzden, baba, birlikte diz çökelim,
Bizden başka kimsenin bulunmadığı bu özel yerde,
İlk biz selamlayalım, tahtın asıl vârisi, gerçek kralımızı.
İKİSİ BİRDEN
Çok yaşa İngiltere Kralı, hükümdarımız Richard.
YORK
Lordlarım, size teşekkür ederiz! Ama taç giymeden,
Kılıcım Lancaster kanı akıtmadan kral olamam.
Bu da birden olacak iş değil,
Ancak ihtiyat ve gizlilikle yapılmalı.
Siz de benim gibi yapın bu tehlikeli zamanlarda:
Göz yumun Suffolk Dükü'nün terbiyesizliklerine,
Beaufort'un kendini beğenmişliğine,
Somerset'in açgözlülüğüne,
Buckingham'a ve geri kalanlara,
Ta ki bu sürünün çobanı olan erdemli prens,
İyi yürekli Dük Humphrey'yi tuzaklarına düşürene kadar:
Onlar bunu istiyor, York'un ileri görüşlülüğüne inanırsanız,
Göreceksiniz ki, bunu elde etmeye çalışırken
Sonlarını hazırlayacaklar.
SALISBURY
Lordum, daha fazla anlatmanıza gerek yok;
Çok iyi anladık sizi.
WARWICK
Warwick Kontu'nun bir gün York Dükü'nü
Kral yapacağına yürekten inanıyorum.

YORK

Ben de söz veriyorum,
Richard'ın, Warwick Kontu'nu,
Kraldan sonra en güçlü insan yapacağına.
(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Londra. Mahkeme salonu.*)

(*Borular çalar. Kral, devlet erkânı, kraliçe, Gloucester, York, Suffolk, Salisbury ve muhafızlar eşliğinde Gloucester Düşesi, Margery Jourdain, Hume, Southwell ve Bolingbroke girerler.*)

KRAL

Gloucester'ın karısı Eleanor Cobham öne çıkın.
Suçun çok büyük Tanrı'nın ve bizim gözümüzde;
Tanrı'nın kitabında, günahlarınızın cezası ölümdür.
Siz dördünüz, buradan doğruca zindana gidiyorsunuz,
Oradan da idam edileceğiniz yere;
Cadı Smithfield'ta kül oluncaya kadar yakılacak
Ve siz üçünüz darağacında, idam edileceksiniz.
Size gelince madam, doğuştan soylusunuz,
Ama bu hakkınızı kötüye kullandınız,
Bütün unvanlarınız alınacak
Üç gün halka teşhir edildikten sonra.
Memleketinize, Sir John Stanley'nin gözetiminde
Man Adası'na sürgüne gönderileceksiniz.

DÜŞES

Sürgünmüş, ölümmüş hiç umurumda değil.

GLOUCESTER

Eleanor gördüğün gibi, suçlusun yasalar önünde.
Yasaların cezalandırdığı birini haklı bulamam.
(*Düşes ve diğer mahkûmlar muhafızlar eşliğinde çıkar.*)

Gözüm yaşla, yüreğim kederle dolu.
Ah Humprey bu yaşta katlandığın onursuzluk,
Mezara girmene neden olacak!
Majesteleri gitmek için izin istiyorum;
Üzüntü yalnızlık gerektirir, yaşım ise huzur.

KRAL

Bekle Gloucester Dükü Humphrey,
Gitmeden önce asanı ver bana,
Artık kendinin naibi olacak Henry;
Umudum, desteğim, rehberim, fenerim de
Tanrı olacak bundan böyle.
Güle güle Humphrey; naip olduğun zamankinden
Daha az değil sana olan sevgimiz.

KRALİÇE

Anlam veremiyorum, bu yaşa gelmiş bir krala
Hâlâ bir çocuk gibi davranılmasına.
Tanrı ve kral yönetecek İngiltere'yi!
Asanızı verin bayım, krala da krallığını.

GLOUCESTER

Asamı demek! İşte asam soylu Henry,
Baban Henry gibi ben de,
Kendi isteğimle bırakıyorum onu size;
Hatta bazılarının ihtirasla onu kapmaya çalışacağını bildiğim halde,
Kendi isteğimle bırakıyorum onu ayaklarınızın dibine.
Elveda iyi yürekli kral; ben göçüp gittikten sonra,
Dilerim saygın bir barış korur tahtını.

(*Çıkar.*)

KRALİÇE

İşte Henry şimdi kral oldu, Margaret de kraliçe,
Gloucester Dükü Humphrey'ye gelince, öyle bir darbe yedi ki,
Kendini toparlaması güç uzun süre.
Bir taşla iki kuş: Hem karısı sürgüne gönderildi,

Hem de kesilmiş kol, asa da geri alındı,
Kalsın öyleyse en çok layık olduğu yerde, Henry'nin elinde.

SUFFOLK

Yüce çamın dalları böylelikle sarkıyor,
Böylelikle yok oluyor Eleanor'un kibri,
Daha tam olgunlaşmadan.

YORK

Lordlar bırakın artık onu.
Majesteleri, bugün düello için kararlaştırılan gün;
Suçlayan da, suçlanan da hazır bekliyorlar,
Eğer Majesteleri düelloyu seyretmek istiyorlarsa,
Zırh yapımcısı ile çırağı hazırlar alana çıkmaya.

KRALİÇE

Evet sevgili lordum, saraydan buraya özellikle
Kavganın nasıl sonuçlanacağını seyretmeye geldim.

KRAL

Tanrı adına çıksınlar alana, her şey kuralına uygun olsun,
Anlaşmazlık burada son bulsun, Tanrı haklıyı korusun!

YORK

Lordlarım, ustasını suçlayan şu çırak kadar şaşkın,
Dövüşmekten bu kadar korkan birini görmedim.

(*Bir köşeden, epeyce içip sarhoş olmuş zırh ustası Horner komşularıyla girer; elinde ucuna kum torbası bağlanmış bir asa, önünde de bir trampetçi vardır; diğer köşeden, yine elinde kum torbası bağlanmış bir asa, önünde bir trampetçiyle Peter ve onun sağlığına içen çıraklar girerler.*)

1. KOMŞU

İşte komşum Horner, sağlığına içiyorum bu İspanyol şarabını; korkma, halledeceksin.

2. KOMŞU

İşte al sana bir kadeh tatlı Portekiz şarabı komşu.

3. KOMŞU

Benden de komşum, bir kupa bira; iç ve adamından korkma.

HORNER

Bir fırt çekelim, söz veriyorum hepinize; Peter benden nah bunu alır!

1. ÇIRAK

Peter, senin için içiyorum; sakın korkma.

2. ÇIRAK

Kendini topla Peter, ustandan korkma, çıraklar adına dövüş.

PETER

Hepiniz sağ olun. İçin ve benim için dua edin ne olur; sanırım şu anda dünyadaki son yudumumu alıyorum. Bak Robin, eğer ölürsem önlüğüm senin olsun. Will, çekicimi de sen al. Tom, bütün param da senin. Ah acı bana Tanrım! Ustamı yenmem imkânsız, iyi bilir kılıçla dövüşmeyi.

SALISBURY

Hadi bırakın artık içmeyi, düelloya geçin.
Delikanlı senin adın ne?

PETER

Peter efendim.

SALISBURY

Sadece Peter mi?

PETER

Thump.[3]

SALISBURY

Thump ha! Görelim ustana nasıl vurduğunu.

HORNER

Efendilerim, çırağımın kışkırtmasıyla buraya geldim; onun bir yalancı, benim de dürüst bir insan olduğumu kanıtlayacağım; Ayrıca ne York Dükü'nün, ne kralın ne de kraliçenin kötülüğünü istediğime hayatım üzerine yemin ederim. Bu yüzden Peter, seni bir vuruşta yere sereceğim.

---

3 Şiddetle vurmak. (ç.n.)

YORK

Yeter artık: Bu sefilin dili dolaşmaya başladı;
Çalınsın borular, başlasın dövüş.
(*Borular çalar. Dövüşürler. Peter, ustasını ağır yaralar.*)

HORNER

Dur, Peter dur! İtiraf ediyorum, ihanet ettim.
(*Ölür.*)

YORK

Alın şunun silahını. Delikanlı, Tanrı'ya ve ustanı şaşırtan şaraba dua et.

PETER

Tanrım, düşmanımı kralın huzurunda yendim mi? Ah Peter, haklı olduğun için onu yendin!

KRAL

Götürün şu haini huzurumuzdan
Öldüğü için suçlu olduğuna inandık:
Tanrı adaletiyle bize gösterdi,
Haksız yere öldürülmek istenen
Bu zavallının masum ve haklı olduğunu.
Gel delikanlı, ödülünü almak için takip et bizi.
(*Tören boruları çalar. Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Londra. Bir sokak.*)

(*Dük Humphrey, yas giysileri ve adamlarıyla girer.*)

GLOUCESTER

Bazen en parlak günde bile bulut olur,
Yazdan sonra, öfke dolu keskin soğuğuyla
Sıkıcı kış gelir;
Kaygılar, sevinçler artar mevsimler geçtikçe.
Saat kaç baylar?

HİZMETLİ

On lordum.

GLOUCESTER

Saat onda, cezalandırılan düşesimin
Buradan geçeceği söylendi.
Bu sert, taş kaldırımlara güçlükle dayanır
Onun o nazik ve duyarlı ayakları.
Tatlı Nell, senin soylu aklın katlanamaz,
Bir zamanlar sen bu sokaklarda gururla dolaşırken,
Arabanın peşinden koşan aşağılık insanların
Kin kusan gözlerle seni seyretmelerine
Ve katlandığın utanca yılışıkça gülmelerine.
Ama durun! Sanırım geliyor;
Ağlamaktan kararmış gözlerimi
Onun ıstırabım görmeye alıştırayım.

(Beyaz bir örtüye sarınmış, elinde yanan bir mum tutan Gloucester Düşesi, Sir John Stanley, şerif ve subayların gözetiminde girer.)

HİZMETLİ

Efendim eğer isterseniz, alırız onu şerifin elinden.

GLOUCESTER

Canınızı seviyorsanız kılınızı kıpırdatmayın;
Bırakın geçsinler.

DÜŞES

Lordum, nasıl teşhir edildiğimi mi görmeye geldin?
Şimdi de kendini cezalandırıyorsun.
Nasıl baktıklarını gör işte!
Bu zevzek kalabalık, bak seni nasıl gösteriyor!
Ah Gloucester, sakın onların nefret dolu bakışlarından,
Eve kapan, kederlen utancıma,
Lanet oku düşmanlarımıza.

GLOUCESTER

Sabırlı ol, soylu Nell; unutmaya çalış bu kederi.

DÜŞES

Ah Gloucester, öğret bana kendimi unutmayı!
Senin karın olduğum halde,

Senin de bir prens ve kral naibi olmana rağmen,
Gözyaşlarımı seyredip, iniltilerimi duyunca neşelenen
Bu kalabalık peşimdeyken, sırtımda bir kâğıt parçası,
Utançla çepeçevre sarılı yürütülmemeliyim uzun süre.
Nazik ayaklarımı kesiyor insafsız taşlar,
Yürümeye başladığımda, habis insanlar gülüyor,
Adımlarıma dikkat etmemi söylüyorlar.
Ah Humphrey, katlanabilir miyim bu utanç boyunduruğuna?
İnanıyor musun gökyüzünü tekrar görebileceğime,
Neşeyle güneşin keyfini çıkarabileceğime?
Hayır; ışığım karanlık olacak, gündüzüm de gece:
Parlak günlerimi düşünmek bana cehennem azabı olacak.
Bazen, bir prens ve bu ülkeyi yöneten,
Dük Humphrey'nin karısı olduğum aklıma gelecek;
Ama aylak hainler alaya alırken ümitsiz düşesini,
O kılını bile kıpırdatmayan bir prensti diyeceğim.
Ama kızma, utancım karşısında yüzün kızarmasın,
Kılını kıpırdatma idam baltası boynuna inene kadar,
Eminim çok geçmeden inecek.
Çünkü her şeyi yapabilecek Suffolk,
Senden ve hepimizden nefret eden o kadın,
York ve o dinsiz papaz Beaufort,
Hepsi seni kapana kıstırıp kanatlarını kesmek üzereler,
Nereye uçarsan uç tuzağa düşürecekler seni.
Ökseye yakalanıncaya kadar korkma,
Ama imkânsız düşmanlarından kaçıp kurtulman da.

GLOUCESTER

Ah Nell, sakın böyle konuşma, yanlış düşünüyorsun,
Suçlanmamdan önce, ihanet etmem gerekir;
Yirmi kat fazla düşmanım da olsa,
Her biri de yirmi kat güçlü olsa,
Ben sadık, dürüst ve suçsuz olduğum sürece,

Zarar veremezler bana.
Seni bu utançtan kurtarmamı isterdin değil mi?
Daha senin neden olduğun skandal unutulmadan,
Ben yasalara karşı geldiğim için suçlanırım.
Soylu Nell, sessiz kalman en büyük yardımın olur,
Yalvarırım sana, sabrı öğret yüreğine;
Bu olanlar kısa sürede unutulur.
(*Bir ulak girer.*)

ULAK
Efendim gelecek ayın birinci günü,
Majestelerinin Bury'de toplanacak meclisine
Sizi davet etmekle görevlendirildim.

GLOUCESTER
Eskiden olduğunun aksine benim fikrim alınmadı!
Gizli bir oturum demek ki. Peki, orada olacağım.
(*Ulak çıkar.*)
Sevgili Nell gitmem gerek;
Siz de şerif, cezasının kralın belirlediğinden
Fazla olmamasına özen gösterin.

ŞERİF
Ekselans görevim burada sona eriyor ne yazık ki,
Bundan sonrası, onu Man Adası'na götürecek
Sir John Stanley'nin görevi.

GLOUCESTER
Sir John, karımı orada siz mi koruyacaksınız?

STANLEY
Evet ekselans, görev bana verildi.

GLOUCESTER
Yalvarırım kötü davranmayın ona;
Nazik davranın. Gün gelir kader yüzümüze güler;
Ona iyi davranırsanız, benim de size iyiliğim dokunur.
Hoşça kalın Sir John.

DÜŞES
Ne, benimle vedalaşmadan mı gidiyorsunuz efendim?

GLOUCESTER
Gözyaşlarıma bak, seninle konuşmaya dayanamam.
(*Gloucester adamları ile çıkar.*)
DÜŞES
Sen de mi gittin? Yanında götürdün teselliyi de!
Kimse katlanamıyor bana, mutluluğum ölümde;
Sonsuza kadar yaşamayı istediğimden
Adını duyduğumda ürperdiğim ölümde.
Stanley lütfen gidelim, buradan götürün beni;
Nereye olursa, umurumda değil,
Kimseden iyilik beklemiyorum,
Nereye götürmeniz emredildiyse oraya gidelim.
STANLEY
Madam, Man Adası'na götüreceğim sizi,
Orada size durumunuza göre davranılacak.
DÜŞES
Öyleyse kötü, çünkü utanılacak bir durumdayım,
Bu yüzden öyle mi davranılacak bana?
STANLEY
Bir düşes, Gloucester Dükü'nün eşi olarak davranılacak;
Konumunuz ne gerektiriyorsa ona göre.
DÜŞES
Elveda şerif, beni teşhir eden siz olsanız da,
Benimkinden daha iyi bir şans dilerim size.
ŞERİF
Madam bağışlayın beni, görevimi yaptım yalnızca.
DÜŞES
Tamam anlıyorum, göreviniz sona erdi burada.
Hadi Stanley, gidelim mi artık?
STANLEY
Madam teşhir cezası bitti, atın artık şu örtüyü,
Gidip yolculuğa uygun bir kıyafet giyin.
DÜŞES
Örtüyü atınca utancımdan kurtulmayacağım.
Hayır, en güzel giysimin üstünde bile asılı duracak.

Ne giyersem giyeyim belli olacak.
Hadi yol gösterin; zindanımı görmeye sabırsızlanıyorum.
(Çıkarlar.)

III. Perde

1. Sahne

(Bury St. Edmunds'ta Manastır Kilisesi.)

(Tören boruları. Kral, kraliçe, kardinal, Suffolk, York, Buckingham, Salisbury ve Warwick meclis toplantısı için girerler.)

KRAL

Gloucester neden hâlâ gelmedi merak ediyorum,
Sona kalmak hiç huyu değildir,
Hangi sebeple bizden uzak kaldı acaba?

KRALİÇE

Görmüyor musunuz son zamanlarda
Yüzünün nasıl değişip garipleştiğini?
Herhalde görmek de istemiyorsunuz
Son zamanlarda ne kadar küstahlaştığını,
Kendisine hiç yakışmayan kibirli,
Saygısız ve inatçı bir adama dönüştüğünü.
Biz onun yumuşak ve nazik zamanını da biliriz;
Ona şöyle yan baksak,
Çökerdi hemen dizlerinin üstüne;
Bütün saray hayrandı onun sadakatine.
Ama şimdi rastlasanız ona, örneğin sabahları,
Herkesin birbirine iyi günler dilediği saatlerde,
Kaşlarını çatıyor, kötü kötü bakıyor insanın yüzüne,

Bize olan sorumluluğuna aldırmadan,
Dimdik geçiyor yanımızdan eğilip selam vermeden.
Küçük köpeklerin hırlamasına aldırılmaz,
Ama aslan kükrerse büyük adamlar bile titrer,
Humphrey de İngiltere'de küçük bir adam sayılmaz.
Her şeyden önce, unutmayın mirasçınız olduğunu,
Siz düşerseniz, yerinize onun geçeceğini.
Bana göre bu durum tehlikeli;
Şu anda kindar duygular taşıdığı ve siz ölürseniz
Yerinize geçeceği düşünülürse, doğru bulmuyorum
Size yaklaşmasını, ya da majestelerinin meclisine
katılmasını.
Onlara hoş görünerek halkın gönlünü fethetti;
Herhangi bir karmaşa yaratmak istedi mi,
Korkarım hiç düşünmeden onun peşinden giderler.
Henüz bahardayız, yabani otların kökü henüz cılız;
Şimdi yolunmazlarsa bütün bahçeyi saracak,
Bakımsız kalan bitkileri boğacaklar.
Efendimiz için duyduğum derin kaygı,
Beni bu tehlikelerin dükün şahsında toplandığına
inandırıyor,
Abartılı buluyorsanız eğer, bunu kadınca korkuma verin:
Korkum makul açıklamalarla çürütülebilirse,
Kabul eder ve düke haksızlık ettim derim.
Lord Suffolk, Buckingham ve York,
Elinizden geliyorsa savlarıma karşı çıkın,
Ya da kabullenin haklılığımı.

SUFFOLK

Majesteleri bu dükü iyi tanımış;
Aklımdakileri önce ben dile getirseydim,
Herhalde majesteleriyle aynı şeyleri söylerdim.
Kalıbımı basarım düşesin onun teşvikiyle
büyücülüğe başladığına;
Bu günahta suç ortağı olmasa bile,

Kral soyundan geldiğini öne sürüp
Kraldan sonra tahta geçme umuduyla,
Zaten tımarhanelik olan düşesi kışkırtarak
Ahlaksız yöntemlerle kralımızı devirmeye çalıştı.
Derin ırmağın suyu durgundur,
O masum görüntüsünün altında hainlik saklanıyor.
Tilki ulumaz çalarken kuzuyu;
Hayır, hayır kralım; Gloucester da çıkarmıyor sesini
Ve yüreğinin derinlikleri hileyle dolu.

KARDİNAL

Yasaların aksine hareket edip,
Küçük suçları ölümle cezalandırmadı mı?

YORK

Naiplik görevinde de Fransa'daki askerlerin aylıkları diye,
Ülkeden büyük vergiler toplayan,
Ama asla göndermeyen o değil mi?
Bu yüzden kentlerde her gün bir isyan çıkmadı mı?

BUCKINGHAM

Hah, bunlar hiç kalır masum görünüşlü Dük Humphrey'nin
Henüz gün ışığına çıkmamış suçlarının yanında.

KRAL

Lordlarım, uzatmayalım: Bize olan sevginiz
Ve ayağımıza batabilecek dikenleri temizleme isteğiniz
Övgüye değer; ancak vicdanımın sesi,
Akrabamız Gloucester'ın masum olduğunu,
Bize karşı ihanet içinde olmadığını söylüyor,
O bir süt kuzusu ya da bir güvercin kadar zararsızdır:
Dük erdemli ve nazik bir kişiliğe sahiptir,
Aklına bile getirmez, bir şeytanlık edip
Beni tahttan indirmeyi.

KRALİÇE

Of, bu safça güvenden daha tehlikeli ne olabilir?
Demek bir güvercin? Tüylerini başkasından ödünç almıştır,
Çünkü o huyuyla suyuyla iğrenç bir kuzgundur,

Kuzu ha? O postu da mutlaka ödünç almıştır,
Çünkü o gözü dönmüş bir kurda benzer daha çok.
Başkasını aldatmak isteyen kılık değiştirir.
Lordum, adımlarınızı dikkatli atın; hepimizin huzuru
Bu sahtekârın erken durdurulmasına bağlı.

(*Somerset girer.*)

SOMERSET

Yüce kralıma sağlık dilerim!

KRAL

Hoş geldin Lord Somerset.
Ne haberler getirdin Fransa'dan?

SOMERSET

Sahip olduğunuz bölgeler elimizden çıktı,
Her şey kaybedildi.

KRAL

Bu iyi haber değil Lord Somerset;
Ama Tanrı'nın dediği olur!

YORK

(*Kendi kendine.*)

Benim için de iyi haber değil;
Fransa'yı alma umudum vardı,
Tıpkı bereketli İngiltere'yi alma umudum gibi.
Böylelikle tomurcuklarım erken patladı,
Tırtıllar yapraklarımı kemirdi;
Ama çok geçmeden çaresini bulacağım
Ya da unvanımı bir görkemli mezar karşılığında satacağım.

(*Gloucester girer.*)

GLOUCESTER

Efendimize, kralıma mutluluklar dilerim!
Bu kadar geciktiğim için bağışlayın beni efendimiz.

SUFFOLK

Hayır Gloucester, vaktinden önce geldin,
Eskisi kadar sadık değilsin,
Krala ihanet suçundan seni tutukluyorum.

GLOUCESTER
Suffolk, yüzümün kızardığını görmeyeceksin
Ya da tutuklandım diye yüz ifademin değişmesini:
Temiz bir yürek öyle kolayca korkutulamaz.
En temiz kaynak suyu bile azade değildir çamurdan,
Kralıma ihanet suçundan azade olduğum kadar.
Beni kim suçlayabilir? Neymiş suçum?
YORK
Lordum Fransa'dan rüşvet aldığınız,
Naipken askerlerin aylıklarını göndermediğiniz sanılıyor.
Majesteleri bu sebeple Fransa'yı kaybetti.
GLOUCESTER
Böyle mi sanılıyor? Böyle sananlar kim?
Askerlerin aylıklarını asla çalmadım,
Fransa'dan da asla bir peni rüşvet almadım.
Tanrı yardımcım olsun, gecemi gündüzüme kattım,
İngiltere'nin iyiliği için var gücümle çalıştım!
Eğer kraldan bir metelik bile çaldıysam
Ya da kendim için bir peni aldıysam,
Mahkemede aleyhimde kullanılsın!
Aksine bir sürü para harcadım kendi cebimden,
Sırf zor durumdaki halktan vergi toplamamak için.
Garnizonlara onca para saçtım
Ve asla geri istemedim verdiklerimi.
KARDİNAL
Lordum kendiniz için yeterince konuştunuz.
GLOUCESTER
Doğru olandan fazlasını söylemedim.
Tanrı yardımcım olsun!
YORK
Naipken suçlulara hiç duyulmadık
İşkenceler uyduruyormuşsunuz,
Bu yüzden tiran diye ünlendi İngiltere bütün dünyada.

GLOUCESTER
Herkesçe bilinir ki, ben naipken
Tek kusurum merhametti aslında;
Dayanmazdı yüreğim suçlunun gözyaşlarına,
Mütevazı yakarışları, diyeti olurdu suçlarının,
Eğer gözü dönmüş bir katil
Ya da zavallı yolcuları soyan
Zalim bir hırsız değilse tabii;
Asla gereken cezaları vermedim.
Tek doğru olan, cinayeti, o korkunç günahı işleyenleri,
Hırsızlık ya da başka suçları işleyenlerden
Daha ağır cezalandırmamdır.
SUFFOLK
Lordum bunlar hafif, hemen yanıtlanacak suçlar;
Öte yandan size daha ağır suçlar isnat ediliyor,
Kendinizi kolayca aklamanız mümkün değil.
Majesteleri adına sizi tutukluyor
Ve mahkeme gününe kadar
Sizi kardinalin gözetimine teslim ediyorum.
KRAL
Lordum Gloucester, yürekten diliyorum
Kendinizi aklamanızı tüm bu şüphelerden,
Sizin masum olduğunuzu söylüyor vicdanım.
GLOUCESTER
Ah merhametli efendimiz, tehlikeli günlerden geçiyoruz!
Erdem, kötü hırs tarafından boğuluyor,
Kin ve hıncın eliyle merhamet kovalanıyor buradan;
Dürüstlük denen şey sürgün edildi majestelerinin
ülkesinden.
Biliyorum, onlar bu komployla hayatıma kastediyorlar;
Eğer ölümümle bu ada huzura kavuşacaksa
Ve zorbalıklarını sona erdirecekse,
Memnuniyetle veririm canımı bu ülkeye.

Ama ben onların oyununun ilk perdesiyim yalnızca;
Tehlikeden habersiz birçok insanın ölümü bile
Sona erdirmeyecek hazırladıkları bu trajediyi.
Beaufort'un kan bürüyen gözleri,
Ele veriyor yüreğindeki kini,
Şiddetli nefretini gösteriyor Suffolk'un çatık kaşları,
Buckingham'ın münasebetsiz keskin dili,
Yüreğindeki kıskançlık yükünü açıklıyor,
Çok yükseklere ulaşmaya çalışan,
O uzun elini kırdığım York ise,
Yalan suçlamalarıyla canıma kastediyor.
Ve siz soylu leydim, diğerleriyle birlik oldunuz,
Elinizden geldiğince, hiç sebepsiz,
Bana sahte suçlamalar yönelttiniz,
Benim sevgili efendimi bana düşman ettiniz;
Evet, hepiniz kafa kafaya verdiniz,
Gizli kapaklı toplantılarınızın farkındayım,
Hepsi, tertemiz suçsuz hayatımı almak için.
Beni suçlayacak yalancı tanıklar da eksik olmaz,
Uydurulacak vatan hainliği suçlamaları da.
Bu duruma en uygun atasözüdür şu:
"Köpek dövecek değnek çabucak bulunur."

KARDİNAL

Majesteleri bu ağır sözleri çekilir gibi değil,
Sizin soylu kişiliğinizi,
İhanetin gizli hançerinden
Ve hainin öfkesinden korumaya çalışanlar,
Böylesine azarlanır, ayıplanır, fırçalanırsa,
Suçluya da konuşma hakkı tanınırsa,
Kendinizden soğutursunuz sizi sevenleri.

SUFFOLK

Bilgece görünen, ama yüz kızartıcı laflarla
Soylu kraliçenin, bazı kişileri ona iftira atmaları için
Kandırdığını ima etmedi mi?

KRALİÇE

Ama ben kaybedene de söylenme fırsatı tanırım.

GLOUCESTER

Kastedilenden çok daha doğru bu: Gerçekten kaybettim;
Lanet olsun kazananlara, kötü bir oyun oynadıkları
için bana!
Konuşma izni verilmeli kaybedenlere de.

BUCKINGHAM

Bütün gün bizi burada tutacak söz oyunlarıyla.
Kardinal hazretleri mahkûm sizin sorumluluğunuzda.

KARDİNAL

Baylar dükü götürün ve dikkatle gözaltında tutun.

GLOUCESTER

Ah işte Kral Henry fırlatıp atıyor koltuk değneklerini,
Bacakları henüz bedenini taşıyacak gücü edinmeden!
Böylece çoban yanından uzaklaştırılıyor
Ve senden ilk parçayı koparmak için kurtlar kapışıyor.
Ah, keşke korkularım boş çıksa; ah yanılsam keşke!
İyi yürekli Kral Henry, korkarım mahvedecekler seni.
(*Muhafızlarla çıkar.*)

KRAL

Lordlarım, biz buradaymışız gibi,
Aklınıza yatanın en iyisi yapın ya da değiştirin.

KRALİÇE

Majesteleri meclisi terk mi ediyorlar?

KRAL

Evet Margaret; keder selinde boğuldu yüreğim,
Bu sel, gözlerimden taşmaya başladı;
Acı içinde hapsoldu bedenim.
Mutsuzluktan daha kötüsü var mı?
Ah, Humphrey amca, her zaman görmüşümdür
Yüzündeki onur, dürüstlük ve sadakat resmini!
Ve iyi yürekli Humphrey, asla olmayacak
İhanetinden korkacağım,
Sadakatinden şüpheleneceğim bir an.

Hangi hiddetli yıldız kin güdüyor sana?
Neden bu yüce lordlar ve kraliçemiz Margaret
Senin gibi zararsız birini devirmek ister?
Onlara hiç kötülük etmedin ki, kimseye etmedin;
Bir kasabın buzağıyı alıp götürmesi,
Zavallıyı bağlayıp direndiğinde dövmesi,
Hayvancığı ite kaka kanlı mezbahaya yollaması gibi,
Vicdanları hiç sızlamadan götürdüler onu da buradan;
Oraya buraya koşup, masum yavrusunun ardından bakan
Ama yavrusu için gözyaşı dökmekten başka
Elinden bir şey gelmeyen bir ana gibi
Ağlıyorum Gloucester'a.
Çaresiz gözyaşlarından bulanmış,
Üzgün gözlerimle bakakalıyorum arkasından,
Yardım için elimden bir şey gelmiyor;
Çok güçlü, ahdetmiş düşmanları var.
Onun yazgısı için ağlayacağım
Ve her iç çekişimde şöyle diyeceğim:
"Hain kim mi? Gloucester hiç değil."
(*Çıkar.*)

KRALİÇE

Özgür lordlar, soğuk kar erir güneşin sıcak ışıklarıyla:
Efendim Henry de soğuk önemli konulara,
Saflıkla kaptırmış kendini bir acıma duygusuna;
Gloucester'ın gösterisi, yoldan geçen merhametli kişilere
Üzgün görünüp onları tuzağına düşüren timsah misali
Ya da tıpkı çiçek tarhları arasında kıvrılıp yatmış
Bir yılanın damalı, parlak derisiyle çekiciliği yüzünden
Ona yaklaşan çocuğu sokması gibi.
Emin olun lordlarım, benimkinden daha bilgece,
Daha mantıklı bir düşünce olamaz bu konuda.
Şu Gloucester korkusunu üzerimizden atmak istiyorsak,
Bir an önce onun icabına bakmalıyız.

KARDİNAL
Ölmesi çok yerinde olur.
Ama ölümüne geçerli bir sebep bulmak gerek.
En uygunu, yasalar yoluyla cezaya çarptırılması.
SUFFOLK
Bence bu hiç de akıllıca olmaz:
Kral, yine de onun hayatını kurtarmaya çalışır;
Belki de halk bile onu kurtarmak için ayaklanır;
Oysa elimizde yeterli bir kanıt yok
Ona olan güvensizliğimizden başka,
Bu da yetmez ölüm cezasına çarptırılmasına.
YORK
Yani bununla ölmesini istemediğini ima ediyorsun.
SUFFOLK
Ah York, kimse bunu benden daha fazla isteyemez.
YORK
Onun ölmesi için en çok York'un nedenleri var.
Ama Lordum kardinal ve siz Lord Suffolk,
Fikrinizi açıklayın, içtenlikle söyleyin bana:
Dük Humphrey'yi kral naibi olarak atamakla
Bir tavuğu çaylaktan korumak için,
Karnı aç bir kartala emanet etmek
Arasında bir fark var mı?
KRALİÇE
Zavallı tavuk için ölüm kaçınılmazdır bu durumda.
SUFFOLK
Haklısınız madam; peki bir çılgınlık olmaz mı
Tilkiyi kümese kâhya yapmak?
Kurnaz bir katil olmakla suçlanan biri,
Maksadına erişememişse
Pek durulmaz suçu üzerinde.
Olmaz; o ölmeli, çünkü o bir tilki,
Doğası gereği sürünün düşmanı olduğu belli,
Ağzı kızıl kana bulanmadan önce,

Kralıma ihaneti anlaşılan Dük Humphrey ölmeli,
Nasıl öldürüleceği konusunda fazla diretmemeli;
Kapan, tuzak kurulabilir, kurnazlık yapılabilir,
Uykuda ya da uyanıkken, hiç fark etmez,
Yeter ki ölsün; kurnazlıktır,
Kurnazlıkla aldatmaya yelteneni mat etmenin yolu.

KRALİÇE

Üç kez soylu Suffolk, çok cesur bir konuşma bu.

SUFFOLK

Yapılacak çok şey varken cesur konuşmam neye yarar,
Söylenenler, genellikle nadiren düşünülür;
Ama ben ne düşünüyorsam onu söylerim,
Bu işi yapmak övgüye layıktır,
Kralımın düşmanından korunması için tek sözünüz yeter,
Hemen rahibi olurum son duası için.

KARDİNAL

Ama Lord Suffolk, onu ölü görmek isterim
Siz rahipliğe soyunmadan önce;
Yeter ki söyleyin öldürülmesini kabullendiğinizi,
Ben bulurum onun celladını.
Majestelerinin güvenliği
Benim için bu kadar önemlidir işte.

SUFFOLK

İşte elimi kaldırıyorum, öldürülmesi gerek.

KRALİÇE

Bence de.

YORK

Ben de. Üçümüz de aynı görüşteyiz,
Kararımızı kimin yerine getireceği
Artık önemli değil.

(*Bir ulak girer.*)

ULAK

Yüce lordlar, son hızla İrlanda'dan geliyorum,
İrlandalılar ayaklandı, İngilizleri kılıçtan geçiriyorlar.

Lordlarım çok geç olmadan, yara azıp büyümeden
Destek kıtaları gönderip durdurun bu isyanı;
Yardımınız çok işe yarar, isyanın henüz başlangıcı.

KARDİNAL

Acilen, gerektiği gibi müdahale edilmeli!
Bu önemli konuda tavsiyeleriniz nedir?

YORK

Somerset oraya vali olarak atanmalı;
Şanslı birini göndermek çok yerinde olur;
Fransa'da talih yüzüne gülmüştü.

SOMERSET

Eğer York, benim yerime Fransa valisi olsaydı,
Tüm o usta planlarına rağmen,
Orada benim kadar uzun kalamazdı.

YORK

Elbette, senin gibi her şeyi kaybetmezdim.
Orada her şeyi kaybedene dek kalıp
Ülkeme böyle bir onursuzluğun yüküyle dönmektense,
Bir an önce canımı vermeyi tercih ederdim.
Bedeninde tek bir kılıç yarası var mı, göster:
Böyle bedeninde yara bere olmayan erkeğe
Nadir rastlanır doğrusu.

KRALİÇE

Yeter artık, yoksa azgın bir yangına dönecek
Bu kıvılcım ateş ve rüzgârla beslerseniz.
Sevgili York devam etmeyin artık;
Siz de susun soylu Somerset.
York, sen Fransa valisi olsaydın,
Başına çok daha kötüsü gelebilirdi.

YORK

Bundan daha kötüsü var mı?
Bu utanç hepimizin üstünde!

SOMERSET

Utancı isteyen sen de dahil!

KARDİNAL

Lordum York, siz de deneyin şansınızı.
Barbar İrlanda köylüleri silahlanmış
İngiliz kanıyla suluyorlar toprakları;
Her bölgeden seçme asker toplayın;
Şansınızı bir deneyin İrlandalılara karşı, olmaz mı?

YORK

Eğer majesteleri kabul ederlerse, denerim lordum.

SUFFOLK

Bizim yetkimiz onun rızasıyla,
Bizim kararlarımıza da onay verir,
Bu yüzden soylu York bu görevi sen üstlen.

YORK

Kabul ediyorum; bana asker temin edin lordlarım,
Bu arada ben de kendi işlerimi düzene sokayım.

SUFFOLK

Lord York, bunu görev bileceğim.
Ama şimdilik hain Dük Humphrey'ye dönelim.

KARDİNAL

Bırakın, yeter artık; ben o işi hallederim,
Bundan böyle bela olmayacak başımıza.
Dağılalım artık, neredeyse sabah oldu.
Lord Suffolk, siz ve ben bu konuyu gözden geçirmeliyiz.

YORK

Lord Suffolk, iki hafta içinde,
Askerlerimi Bristol'da bekliyorum;
Oradan gemilerle İrlanda'ya hareket edeceğiz.

SUFFOLK

Bu işle bizzat ilgileneceğim Lord York.
(*York haricinde herkes çıkar.*)

YORK

Ya şimdi York ya da asla; korkutucu planlarını
Çelik gibi sertleştir,
Kararlılığa dönüştür kaygılarını;

Ne umut ediyorsan ona göre davran
Ya da teslim ol ölüme; böyle yaşanmaz çünkü.
Bırak soluk yüzlü korku sıradan insanların olsun,
Soylu bir yürek korkuyu barındırmasın.
Bahar yağmurundan hızlı geliyor düşünceler üst üste
Ve hepsi de itibarla ilgili.
Düşmanlarımı kapana kıstırmak için iğrenç planlarla,
Beynim, ağ ören örümcekten daha çok uğraş içinde.
Evet soylular çok iyi anlıyorum,
Beni buradan uzaklaştırma düşüncesiyle,
Bana asker verip çok kurnaz davrandınız.
Ama korkarım, sizleri yüreğinizden sokacak olan
Koynunuzdaki aç bir yılanı uyandırdınız.
Hiç askerim yoktu, onları bana siz vereceksiniz;
Seve seve kabul ediyorum onları ben de.
Ama sizi temin ederim ki bir çılgının eline
Çok keskin silahlar verdiniz.
İrlanda'da, ben koskoca bir ordu beslerken,
İngiltere'de korkunç bir kasırga yaratacağım,
On binlerce insanı ya cennete ya cehenneme uçuracağım
Ve görkemli güneşin saydam ışınları gibi parlayan
Altın tacı başımda görene dek bu vahşi kasırga dinmeyecek,
Ancak böyle durulacak kasırganın bu çılgın öfkesi.
Niyetimi gerçekleştirmede yardımcı olması
Ve elinden geldiğince kargaşa çıkarması için
Ashford'lu John Cade adında,
Kent'ten dikkafalı birini ayarladım;
Cade, taht üzerinde hak iddia eden
John Mortimer'ın mirasçısı olduğunu söyleyip
Ortalığı karıştıracak.
Bu haşin, acımasız Cade'e İrlanda'da,
İrlanda askerlerine karşı savaşırken rastladım;

Kalçalarına, bacaklarına saplanan oklardan
Bir kirpiyi andırana kadar durmadan çarpıştı;
Sonunda kurtarmaya geldiklerinde,
Vahşi bir bedevi gibi havaya sıçrayıp
Zillerini şakırdatan bir dansçı gibi
O kanlı okları silkeleyip attı.
Çoğu kez sık saçlı, kurnaz bir İrlandalı kılığına girer,
Düşmanın arasına karışır, sonra yakalanmadan
yanıma gelir
Ve neler planladıklarını bana bildirirdi.
Bu iblis benim temsilcim olacak şimdi;
Yüzü, yürüyüşü, konuşması tıpkı
Ölen John Mortimer'a benziyor.
York hakkında halkın ne düşündüğünü
Onun sayesinde öğreneceğim.
Diyelim ki yakalandı ve işkence gördü;
Ona hiçbir şekilde acı veremezler,
Onu benim kışkırttığımı söyletemezler.
Diyelim ki başarılı oldu, bu gayet mümkün;
İşte o zaman askerlerimle İrlanda'dan gelirim
Bu hergelenin ektiğini biçerim.
Humphrey o zamana dek öleceği
Ve Henry da uzaklaştırılacağından sıra bana gelecek.
(*Çıkar.*)

2. Sahne

(*Bury St. Edmunds. Bir oda.*)

(*İki üç katil koşarak sahneye girer.*
Dük Humphrey'yi henüz öldürmüşlerdir.)

1. KATİL

Hemen koş Suffolk Lordu'na
Emrettiği gibi, dükün icabına baktığımızı söyle.

2. KATİL

Ah keşke bunu yapmasaydık! Biz ne yaptık?
Hiç böyle pişman ölen birini görmüş müydün?

(*Suffolk girer.*)

1. KATİL

İşte lordum geliyor.

SUFFOLK

Evet baylar, işinizi hallettiniz mi?

1. KATİL

Evet lordum, öldü.

SUFFOLK

Bu iyi işte. Hadi evime gidin şimdi;
Bu cesur eyleminiz için ödüllendireceğim sizi.
Kral ve soylular buraya gelmek üzere.
Yatağı düzelttiniz mi? Her şey düzgün mü
Size emrettiğim gibi?

1. KATİL

Her şey düzgün lordum.

SUFFOLK

Hadi hemen gidin.

(*Katiller çıkar.*)

(*Borular. Kral, kraliçe, kardinal, Somerset ve hizmetliler girerler.*)

KRAL

Hemen amcamızı huzurumuza çağırın;
Söyleyin, niyetimiz onu bugün yargılamak,
Bakalım suçlu mu iddia edildiği gibi?

SUFFOLK

Hemen gidip çağırayım yüce lordum.

(*Çıkar.*)

KRAL

Lordlar yerlerinizi alın ve rica ederim
Hoşgörüsüz davranmayın amcamız Gloucester'a,

Doğru dürüst kanıtlar ve güvenilir delillerle
Suçlu olduğu kesinleşmedikçe.

KRALİÇE

Tanrı suçsuz bir soyluyu cezalandırmaktan korusun bizi!
Dilerim tüm bu suçlamalardan aklar kendini!

KRAL

Teşekkür ederim Meg,
Bu sözlerin ziyadesiyle memnun etti beni.
(*Suffolk girer.*)
Bu ne hal? Neden betin benzin attı? Neden titriyorsun?
Amcamız nerede? Bir şey mi oldu Suffolk?

SUFFOLK

Yatağında ölü buldum lordum; Gloucester ölmüş.

KRALİÇE

Aman Tanrım!

KARDİNAL

İlahî bir hüküm bu! Düşümde gördüm bu gece,
Dükün dili tutulmuştu, tek bir sözcük çıkmıyordu ağzından.
(*Kral bayılır.*)

KRALİÇE

Lordum neyiniz var? Lordlarım yardım edin! Kral öldü.

SOMERSET

Onu yerden kaldırın, burnunu sıkın.

KRALİÇE

Koşun, gidip yardım getirin! Ah Henry aç gözlerini!

SUFFOLK

Sakin olun madam, kendine geliyor.

KRAL

Ah yüce Tanrım!

KRALİÇE

Kendinizi nasıl hissediyorsunuz yüce lordum?

SUFFOLK

Üzülmeyin efendim! Soylu Henry üzmeyin kendinizi!

KRAL

Ne, Suffolk Lordu bana üzülme mi diyor?
Daha önce felaket habercisi bir kuzgun gibi
Gaklayarak canımı içimden çeken adam,
Şimdi bir çalıkuşu gibi neşeli cıvıltılar çıkarıp
Boş bir yürekten çıkan içten pazarlıklı sözlerle
Önceki gaklamalarını unutturmak istiyor ha?
Böyle tatlı sözlerle saklamaya çalışma zehrini;
Dokunma bana, sakın dokunma diyorum,
Bu dokunuşlar yılan sokması gibi irkiltiyor beni.
Seni fesat haberci, defol gözüm görmesin seni!
Tüm dünyaya korku salacak
Haşin katil bakışları var gözlerinde.
Bana bakma, bakışların yaralar açıyor bedenimde;
Ama dur, gitme; gel buraya korkunç Basilisk,[1]
Bakışlarınla öldür sana bakan masumları;
Ölümün gölgesinde bulabilirim huzuru ancak...
Gloucester ölmüşken yaşamak iki kez ölüm artık.

KRALİÇE

Neden Lord Suffolk'u böyle azarlıyorsunuz?
Dük ona düşman olduğu halde,
Yine de yas tutuyor bir Hristiyan gibi;
Bana gelince –düşmandı bana, hiç sevmezdi–
Akan yaşlar, yürek paralayan ağıtlar, iniltiler,
Onu dünyaya geri getirebilseydi,
Kör oluncaya dek ağlar, hasta oluncaya dek inler,
Solup bitap düşünceye dek hıçkırırdım
Sırf soylu dük hayata dönsün diye.
İnsanlar hakkımda ne düşünür bilemem.
Bilindiği gibi pek içten değildi dostluğumuz;
Dükü benim öldürttüğümü düşünenler olabilir;
İftirayla adım lekelenebilir,
Prens saraylarında hakkımda dedikodu yapılabilir.

---

1 Bakışları ve soluğu öldürücü olan efsanevi bir yılan. (ç.n.)

Ölmesiyle, tek kazancım bu. Ne talihsizim!
Hem kraliçe olayım, hem de rezalet tacı süslesin başımı!

KRAL

Ah, kedere boğdun beni Gloucester, zavallı adam!

KRALİÇE

Asıl benim için üzülmelisin,
Ben ondan daha zavallı durumdayım.
Ne, başını çevirip, yüzünü mü saklıyorsun?
İğrenç bir cüzzamlı değilim ben, yüzüme bak.
Yoksa engerek yılanı gibi sağır mı oldun?
Zehrin de olsun, öldür terk edilmiş kraliçeni.
Bütün huzurunu Gloucester'ın mezarına mı hapsettin?
Margaret seni hiç mutlu edememiş demek ki.
En iyisi heykelini yaptır, ona tapın,
Bir meyhaneye tabela yap benim resmimi de.
Bunun için mi, neredeyse ölüyordum denizde?
Bunun için mi, iki kez korkunç bir fırtınayla sürüklenip
İngiltere kıyılarından kendi ülkeme dönmek zorunda kaldım?
İleriyi gören fırtına, "Ne o akrep yuvasına git,
Ne de ayak bas o düşman kıyılarına,"
Demek istiyordu sanki.
Ama ben ne yaptım bu dostluk gösteren fırtınaya
Lanetler yağdırmaktan başka?
Fırtına da güçlü yıkımını biraz gevşetti;
İngiltere'nin güzel kıyılarına doğru esmesini
Ya da gemimizi karaya oturtmasını diledim.
Ama Aeolus canıma kıymak istemedi,
Sana bıraktı bu korkunç işi.
Kabaran deniz beni boğmayı reddetti,
Biliyordu çünkü bana kötü davranıp
Deniz suyu kadar tuzlu gözyaşlarıyla boğacağını beni;
Sivri köşeleriyle beni yok edebilecek
Keskin kayalar kumlara gömüldü;

Çünkü biliyorlardı senin taş yüreğin onlardan sertti
Ve sarayında Margaret'i yok edecekti.
Tam sarp tebeşir kayalıklarını gördüğümde,
Fırtına bizi senin kıyılarından uzaklaştırdı,
Korunmak için ambar kapaklarının orada durdum;
Hava kararıp da ülkeni görmek için
Yanıp tutuşan gözlerime perde çekince,
Boynumdaki pahalı gerdanlığı çıkardım
–Elmaslarla süslü ve kalp biçimindeydi–
Ülkene doğru fırlattım: Deniz yuttu onu.
O anda senin olmasını istedim kalbimin.
Ve gözden kayboldu İngiltere'nin güzel manzarası.
Gönlümün kaldığı yere gitmesini diledim gözlerimin de,
Umutla beklediğim İngiltere kıyılarını yitirdikleri için
Onları körlük ve anlayışsızlıkla suçladım.
Ascanius'un aşkından çıldırmak üzere olan Dido'ya,
Babasının Troya'yı yaktığını anlatması gibi,
Seni anlatarak aklımı başımdan alması için
Kaç kez ağzını aradım Suffolk'un!
–Senin vefasızlığının aracının–
Ben de Dido gibi büyülenmedim mi?
Sen de Ascanius gibi yalancı değil misin?
Artık dayanamayacağım! Öl artık Margaret!
Çünkü Henry sen çok yaşadın diye ağlıyor.

(*Dışarıdan gürültüler gelir. Warwick, Salisbury ve halktan insanlar girerler.*)

WARWICK

Kudretli efendimiz, haber aldığımıza göre,
İyi yürekli Dük Humphrey haince öldürülmüş
Suffolk ve Kardinal Beaufort tarafından.
Halk öfkeli, başsız kalmış kovan arıları gibi,
İntikam için her yana dağılmış,
Kimi soktuklarına aldırmadan oraya buraya saldırıyorlar.
Nasıl öldüğü açıklanana kadar,
Onları yatıştırdım, şimdilik durdurdum bu ayaklanmayı.

KRAL

Sevgili Warwick, öldüğü doğru;
Ama nasıl öldüğünü sadece Tanrı bilir, Henry değil.
Hücresine git, incele cansız bedenini,
Sonra da açıkla bana bu ani ölüm hakkındaki fikrini.

WARWICK

Dediğinizi yapacağım efendimiz.
Salisbury, ben dönünceye kadar bu kalabalıkla kal.
(Çıkar. Salisbury ve halk da çıkar.)

KRAL

Ah, her şeye kadir Tanrım, engel ol düşüncelerime...
Bazı vahşi ellerin Humphrey'nin canına kastettiğine
İnanmama yol açan düşüncelere!
Bağışla beni eğer kuşkularım yanlış çıkarsa;
Tanrım, çünkü sana aittir hüküm de, yargı da.
Çok isterim onun solgun dudaklarını
Binlerce öpücükle aşındırmayı
Ve yüzünü sel gibi akan tuzlu gözyaşlarımla yıkamayı,
Sağır-dilsiz bedenine onu nasıl sevdiğimi anlatmayı,
Parmaklarımla hissiz ellerini okşamayı;
Ne var ki bütün bu cenaze laflarının hepsi boş.
Onun fani, cansız bedenini incelemek
Üzüntümü artırmaktan başka ne işe yarar ki?
(Gloucester'ın cansız bedenin bulunduğu yatak getirilir. Warwick girer.)

WARWICK

Yüce efendimiz, gelin ve bakın bedenine.

KRAL

Yani kendi mezarımın ne kadar derin kazıldığına bakayım;
Onun uçan ruhuyla, kalmadı bu dünyada yaşama sevincim,
Onu böyle görünce, yaşarken öldüğümü anlıyorum.

WARWICK

Babasının gazabından bizi korumak için
Kendini feda eden İsa Efendimize

Kavuşmayı istediğimden ne kadar eminsem,
Üç kez soylu dükün yaşamına acımasız ellerle
Son verildiğinden o kadar eminim.

SUFFOLK

Korku veren bir dille söylenen dehşetli bir sav bu!
Lord Warwick bu söylediğini kanıtlayabilir mi?

WARWICK

Bakın kan yüzüne nasıl oturmuş.
Eceliyle ölenleri gördüm:
Kanları çekilmiş, yüzleri soluk olur;
Çünkü bütün kan kalbe gider;
Kalbin ölümle çatışmasında,
Düşmana karşı güçlenmek için
Kalp bedenden kan toplar
Ve toplanan kan orada donar kalır,
Geri dönmez yanakları kızartmaya, güzelleştirmeye.
Ama bakın yüzü morarmış, kan oturmuş;
Gözleri yuvalarından fırlamış,
Boğulan bir insan gibi dehşetle bakıyorlar;
Saçları dağılmış, burun delikleri açılmış boğuşmaktan;
Elleri, canını kurtarmak için boğuşan
Ama yenik düşen birinin elleri gibi kasılmış.
Bakın çarşafa, saçları yapışmış;
Her zaman düzgün ve taralı sakalı,
Fırtınaya tutulmuş mısır tarlası gibi dağılmış.
Belli ki öldürülmüş, başka izahı yok;
Bu kanıtlardan tekinin doğru olması bile yeter.

SUFFOLK

Ama Warwick, dükü kim öldürmüş olabilir?
O, Beaufort ile benim korumamızdaydı
Ve lordum, umarım bizi katil saymıyorsunuzdur.

WARWICK

Ama ikiniz de Dük Humphrey'ye düşmandınız;
Doğru, iyi yürekli dükü siz koruyacaktınız.

Ama ona bir dost gibi davranmadığınız belli;
Açıkça anlaşılıyor ki, düşmanları onu bulmuş.

KRALİÇE

Öyleyse siz bu soylulardan şüpheleniyorsunuz
Dük Humphrey'nin zamansız ölümü dolayısıyla.

WARWICK

Henüz sıcak kanların içinde yatan bir buzağıyı
Ve yanında elinde baltasıyla kasabı görünce
Katilin o olmadığını kim düşünür ki?
Ya da bir çaylağın yuvasında bir keklik görseniz,
Çaylağın süzülürken gagasında kan olmasa bile,
Merak eder misiniz zavallı kuşun nasıl öldüğünü?
Bu trajedi de o kadar kuşku verici.

KRALİÇE

Kasabı sen misin Suffolk? Bıçağın nerede?
Beaufort'a çaylak mı dedi? Nerede pençeleri?

SUFFOLK

Uyuyan insanları boğazlamak için bıçak taşımam,
Ama kullanılmamaktan paslanmış, intikam kılıcım var;
Beni kanlı cinayetle suçlayan kişinin
Kin dolu yüreğini parçalayacağım.
Mağrur Warwickshire Lordu, eğer cesaretin varsa,
Dük Humphrey'nin ölümünde kusurum olduğunu söyle.

(*Kardinal, Somerset ve diğerleri çıkarlar.*)

WARWICK

Warwick nelere cesaret etmez hain Suffolk meydan okursa?

KRALİÇE

Susturamaz Warwick'in hakaret dolu yüreğini,
Suffolk ona yirmi bin kez meydan okusa da;
Vazgeçmez küstahça çekiştirmekten başkalarını.

WARWICK

Madam tüm saygımla susmanızı rica ederim;
Onu savunmak için söylediğiniz her söz
Makamınızın itibarını lekeler.

SUFFOLK
Aptal lord, soysuz herif,
Kocasının adını kirleten biri varsa bu dünyada,
O da utanç dolu yatağına
Ne idüğü belirsiz, cahil bir köylü alan annendir;
O soysuzluk aşıladığı ağacın meyvesi de sensin,
Sen asla soylu Neville'lerden gelemezsin.
WARWICK
Cinayet suçun seni bir kalkan gibi koruyor,
Yoksa celladın işini bizzat üstüme alıp,
Kurtarırdım seni on bin kat fazla bir utançtan.
Kralımızın varlığı beni kibar olmaya zorlamasa,
Hain, korkak katil, diz çöktürüp sana
Söylediklerin için af diletir,
Aslında kendi anneni kastettiğini,
Senin bir piç olduğunu söylerdim
Ve bu saygı sunma faslından sonra,
Hakkın olanı verip ruhunu cehenneme yollardım,
Seni, uyuyan insanların kanını emen alçak seni.
SUFFOLK
Senin kanını uyanıkken dökeceğim,
Eğer kralın huzurundan ayrılıp
Benimle gelmeye cesaretin varsa.
WARWICK
Yürü şimdi gidelim, yoksa sürükleyerek götürürüm seni.
Layık olmasan da seninle vuruşacağım,
Dük Humphrey'nin ruhu için son görevimi yapacağım.
(*Suffolk ve Warwick çıkarlar.*)
KRAL
Lekesiz bir yürekten daha iyi bir zırh olabilir mi?
Davasında haklı olan üç kat zırh giymiştir;
Oysa vicdanı haksızlıkla yozlaşmış kişi,
Çelik zırhlara bürünse bile silahsızdır.
(*Dışarıdan bir ses gelir.*)

KRALİÇE

Bu ses de ne?

(Suffolk ve Warwick kılıçlarını çekmiş olarak girerler.)

KRAL

Lordlar ne oluyor burada?
Gazap dolu kılıçlarınızı çekmişsiniz,
Hem de huzurumuzda!
Nasıl cüret edebilirsiniz buna?
Nedir bu patırtı, ne bu yaygara?

SUFFOLK

Hain Warwick ve Bury halkı
Üstüme geldiler yüce kralım.

(Salisbury girer.)

SALISBURY

(İçeri giren halka.)

Efendiler şöyle durun, kral sizi dinleyecek.
Yüce lordum, halk benimle haber yolladı,
Eğer hain Suffolk hemen idam edilmezse
Ya da hemen güzel İngiltere'den sürülmezse,
Saraya zorla girip onu yakalayarak
Yavaş yavaş işkenceyle öldürecekler.
İyi yürekli Dük Humphrey'yi onun öldürdüğünü söylüyor,
Majestelerinin ölümünün de onun elinden olacağından korkuyorlar.
Halk herhangi bir düşmanca niyet beslemeden,
Majestelerine olan sevgi ve saygılarıyla,
Onun sürülmesini istiyor.
Majesteleri rahatsız edilmeden uyumak istediğinde,
Rahatsız edilmemesini emretmesine,
Hatta rahatsız edeni idamla cezalandıracağını söylese bile,
Bu kadar kesin bir buyruğa karşın,
Çatal dilli bir yılanın, siz majestelerine doğru

Kurnazca süründüğünü gördüklerinde,
Yılanın sizi uykuda sokacağından, o ölümcül sürüngenin
Ebedî uykuya dalmanıza sebep olacağından korkuyorlar:
İşte bu yüzden yasaklasanız bile bağırıp sizi uyandırmak,
İsteseniz de istemeseniz de sizi
Hain Suffolk gibi yılanlardan korumak istiyorlar.
Ondan yirmi kat değerli olan sevgili amcanızın,
Onun zehirli, namussuz ısırığıyla canından olduğunu
söylüyorlar.

HALK

(*Dışarıdan.*)

Lord Salisbury, kralın yanıtını bekliyoruz.

SUFFOLK

Bu tam kaba hödüklere uygun,
Krallarına ancak böyle bir haber yollarlar;
Ama siz lordum, herhalde ne kadar iyi bir hatip
olduğunuzu
Göstermek için keyifle üstlenmişsiniz bu görevi.
Ama Salisbury'nin kazanabildiği tek onur,
Bazı tenekeciler tarafından krala elçi olarak gönderilmek.

HALK

(*Dışarıdan.*)

Ya kral yanıt verir ya da kırarız kapıları!

KRAL

Git onlara şunu söyle Salisbury:
Bana sevgi gösterip beni düşündükleri için
Teşekkür ederim; onlardan talep gelmese bile,
Benim niyetim de rica ettiklerini yapmaktı;
Çünkü Suffolk yüzünden,
Ülkemin beladan kurtulamayacağından
Her geçen saat daha emin oluyorum.
Bunun için, değersiz bir vekili olduğum
Tanrı adına yemin ederim ki,
Suffolk buranın havasını zehirli nefesiyle

Üç günden fazla kirletemeyecek,
Aksi takdirde idam edilecek.
(*Salisbury çıkar.*)

KRALİÇE
Ah Henry izin ver soylu Suffolk için yalvarayım.

KRAL
Kaba kraliçe, nasıl soylu Suffolk dersin ona?
Bu kadar yeter; eğer onun için bir daha yalvarırsan
Bir şey yapamazsın gazabımı artırmaktan başka.
Yemin etmeden, sadece söylemiş olsaydım bile,
Dediğimi yapardım, ama bir kez yemin ettim mi,
Bunun geriye dönüşü yoktur.
Üç gün sonra ülkem sınırları içinde görülecek olursan,
Dünyalar gelse kurtaramaz seni idamdan.
Gel Warwick, gel soylu Warwick, gidelim buradan.
Sana söyleyeceğim önemli şeyler var.
(*Suffolk ve kraliçe dışında herkes çıkar.*)

KRALİÇE
Talihsizlik ve keder bırakmasın yakanızı!
Mutsuzluk ve acı oyun arkadaşlarınız olsun!
Siz iki kişisiniz; üç olun şeytanla!
Üç kat ağır olsun sizden alınacak intikam!

SUFFOLK
Bırak bu lanetleri soylu kraliçe,
İzin ver, Suffolk'un vedalaşsın seninle.

KRALİÇE
Utan korkak kadın, yufkayürekli zavallı,
Düşmanlarına lanet yağdıracak yürek yok mu sende?

SUFFOLK
Tanrı topunun belasını versin! Niye lanetleyeyim ki onları?
Adamotunun iniltisi misali lanetler öldürseydi,
En ters, en sert, en korkunç sözcükleri bulur,
Sımsıkı kenetlenmiş dişlerimin arasından
En acı şekilde, nefretimi haykırırdım.

O iğrenç mağarasındaki kötü suratlı Gazap gibi,
Bu içten sözlerim karşısında dilim sürçerdi,
Gözlerim parlardı çakmak taşı misali,
Saçlarım bir delininkiler gibi dimdik olurdu,
Evet, her parçam lanetler ve beddua ederdi;
Hatta şu anda çatlayacak sanki kabaran yüreğim,
Eğer lanetlemezsem, yedikleri içtikleri zehir zıkkım olsun!
Tattıkları en lezzetli şey safra, hatta safradan da kötü olsun!
En serinletici gölgeleri mezarlık selvisi olsun!
Basilisk'ten başka bir şey görmesin gözleri!
En yumuşak okşayış onlara kertenkele ısırışı gelsin!
Dinledikleri müzik yılan tıslaması kadar korkunç olsun!
Baykuşlar da konseri tamamlasın!
Karanlık cehennemin bütün dehşet verici şeyleri...

KRALİÇE

Yeter sevgili Suffolk; kendine eziyet ediyorsun;
Bu korkunç lanetler, aynadan yansıyan güneş ışınları
Ya da aşırı doldurulmuş bir top gibi geri tepip
Senin başına patlayabilir.

SUFFOLK

Sen istedin lanet okumamı, şimdi de yeter mi diyorsun?
Sürgün edildiğim ülkem üzerine yemin ederim ki,
Bir kış gecesi, bir dağın tepesine çırılçıplak çıkıp
Sabah oluncaya kadar lanetler yağdırsam,
Sanki neşeyle geçen bir anmış gibi gelir bu süre bana.

KRALİÇE

Yalvarırım sus artık! Elini ver bana,
Ver ki ıslatayım onu acı gözyaşlarımla;
İzin verme yağan yağmurun elini yıkamasına,
Çektiğim acının gözyaşı anıtını yıkıp akıtmasına.
Ah, keşke bu öpücük elinde bir iz bıraksa da,
Beni hatırlasan bu mührü görünce

Ve senin için binlerce kez iç geçiren dudaklarımı!
Hadi git artık, ben de tanıyayım kederimi;
Sen yanımdayken sadece tahmin edebiliyorum onu,
Yokluğu düşünüp tıka basa yiyen biri gibiyim.
Seni getirteceğim, ya da emin ol,
Göze alacağım kendimi sürdürtmeyi de;
Sensiz hayat bana sürgündür zaten.
Hadi git artık, konuşma, Hemen git.
Ah hayır, daha gitme!
Mahkûm edilmiş iki dost gibi de olsa,
Sarılıp öpüşelim, on bin kez vedalaşalım,
Ayrılmak yüz kat iğrençtir ölümden.
Elveda artık; seninle hayata da elveda.

SUFFOLK

Böylece, zavallı Suffolk on kez sürüldü,
Bir kez kral tarafından, üç kere üç de senin tarafından.
Ülkeye hiç aldırmam sen yokken;
Suffolk'a eşlik edersen kutsal varlığınla,
O zaman çöller bile kalabalık gelir ona;
Sen neredeysen oradadır dünya da,
Hem de tek tek her türlü hazzıyla;
Senin olmadığın yerde,
Hiçbir şey yok yalnızlıktan başka.
Konuşamayacağım artık. Hayatın tadını çıkar;
Bana bir tek yaşadığını bilmek haz verecek.

(*Vaux girer.*)

KRALİÇE

Vaux, böyle aceleyle nereye gidiyorsun?
Söyle yeni bir haber mi var?

VAUX

Kardinal Beaufort'un ölüm döşeğinde olduğunu
Majestelerine haber vermeye gidiyorum;
Aniden ağır bir hastalığa yakalandı,
Kesik kesik soluk alıyor, boş boş bakıyor,

Soluklanmaya çalışıyor,
Tanrı'ya sövüp sayıyor, insanlara lanet ediyor.
Bazen de sanki Dük Humphrey'nin hayaleti
Yanındaymış gibi konuşuyor;
Arada da kralı yanına çağırıyor,
Kralla konuştuğunu sanıp
Yastığına fısıldıyor ruhunda birikmiş sırlarını;
Şimdi de neredeyse bağırarak kralı çağırdığını
Majestelerine haber vermeye gidiyorum.

KRALİÇE

Git bu acı haberi krala bildir.
(*Vaux çıkar.*)
Ah başıma gelenler, ne biçim bir dünya bu?
Ne biçim haberler bunlar?
Ruhumun hazinesi Suffolk'un sürüldüğünü unutup
Niye bu kadar üzülüyorum yaşlı bir adamın ölümüne?
Ben neden yalnızca Suffolk için ağlamıyor,
Güney bulutlarıyla yarıştırmıyorum gözyaşlarımı?
O bulutlar bereketi artırır, benimkilerse kederi!
Hadi artık git: Kral gelir neredeyse;
Benimle birlikte görülürsen, koşarsın ölümüne.

SUFFOLK

Senden ayrılırsam yaşayamam ki;
Sana bakarak ölmek,
Kucağında tatlı bir uykudan başka bir şey değil ki?
Burada ruhumu teslim edebilirim büyük bir huzurla,
Dudaklarında annesinin memesiyle,
Sakin ve soylu bir biçimde ölen bebek gibi;
Kudurur, deliye dönerim senden uzakta kalınca,
Gözlerimi örtmen ve kapatman için ağzımı dudaklarınla
Çılgınlar gibi adını haykırırım:
Ya engelle bedenimi terk eden ruhumu,
Ya da beni kendi bedenine al diye bir solukta;
Böylece ruhum gider tatlı cennete.

Senin yanında ölmek ancak keyif verir,
Senden uzakta ölmekse işkencedir.
Ne olur kalayım, razıyım başıma geleceklere.

KRALİÇE

Gitmelisin! Ayrılık yıpratıcı, acı bir ilaç da olsa,
Uygulanmalıdır ölümcül yaralara.
Fransa'ya git soylu Suffolk. Oradan haber ilet bana.
Dünyanın neresinde olursan ol,
Seni bulacak bir İris'im[2] olacak daima.

SUFFOLK

Gidiyorum.

KRALİÇE

Yüreğimi de al yanına.

SUFFOLK

Bu mücevher en kederli kutuya kilitlendi,
İçindeki tek değerli şey de o.
Kabuğun ağaçtan ayrılması gibi,
Biz de ayrılıyoruz birbirimizden.
İşte bu yoldan gidiyorum ölümüme.

KRALİÇE

Ben de şu yönden.

(*Ayrı yerlerden çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Londra. Kardinal Beaufort'un yatak odası.*)

(*Kral, Salisbury, Warwick girerler, kardinal yatakta yatmaktadır.*)

KRAL

Nasılsınız lordum? Beaufort kralına yanıt ver.

KARDİNAL

Eğer sen ölümsen,
İngiltere'nin tüm hazinelerini sana vereceğim,

---

2 Olympos'taki tanrıların habercisi, gökkuşağı tanrıçası. (ç.n.)

Bir başka ada almaya bile yeter,
Bırak da yaşayayım, acımı da dindir.

KRAL

Ah, ölümünün bu kadar dehşet verici oluşu,
Günahkâr yaşamının bir işareti işte!

WARWICK

Beaufort, kralındır seninle konuşan.

KARDİNAL

İstediğiniz zaman çıkartın beni mahkemeye.
Yatağında ölmedi mi? Ölmesi gereken yerde değil miydi?
İstemeyen insanı nasıl yaşatayım?
Ah artık işkence etmeyin bana, itiraf edeceğim.
Yine mi canlandı? Nerede, gösterin öyleyse;
Bin pound vereceğim şöyle bir bakmak için ona.
Gözleri yok, toz toprak kör etmiş gözlerini.
Saçlarını tarayın; ah bakın, bakın!
Diken diken olmuş saçları,
Uçan ruhumu yakalamak için kurulmuş bir ökse sanki!
İçecek bir şey verin; söyleyin eczacıya,
Ondan aldığım şu güçlü zehri göndersin bana.

KRAL

Ah, sen gökleri sonsuza dek hareket ettiren Tanrım,
Merhametli bakışlarını şu zavallıya çevir!
Ele geçirmek için şu aciz kulunun ruhunu
Onu güçlü bir biçimde kuşatan iblisi kov yanından
Ve yok et yüreğindeki kara umutsuzluğu!

WARWICK

Bakın, ölümün ıstırabıyla nasıl da sırıtıyor.

SALISBURY

Rahatsız etmeyin, huzur içinde geçsin öbür tarafa.

KRAL

Huzur bulsun ruhu eğer Tanrı dilerse!
Kardinal, cennetle kutsanmak istiyorsan
Kaldır elini, göster bir umut işareti.

Ölüyor ama kaldırmadı elini.
Ah Tanrım, onu bağışla!

WARWICK

Böyle bir ölüm, iğrenç bir yaşam sürdüğünü gösterir.

KRAL

Yargılamaktan sakın, hepimiz günahkârız.
Gözlerini kapatın, perdeleri çekin;
Gidip hep birlikte dua edelim.
(*Çıkarlar.*)

IV. Perde

1. Sahne

(*Kent kıyıları.*)

(*Borular. Denizde çarpışma. Top sesleri. Bir yüzbaşı, bir gemi kaptanı, ikinci kaptan, Walter Whitmore ve denizciler girer; Suffolk ve iki centilmen tutsak olarak getirilir.*)

YÜZBAŞI

Boşboğaz, parlak ve pişman gün,
Sokuldu denizin bağrına;
Şimdi uluyan kurtlar uyandırıyor
Acılarla dolu melankolik geceyi çeken beygirleri;
Uykulu, uyuşuk ve dermansız kanatlarıyla
Ölülerin mezarlarını okşayan beygirler,
Puslu çenelerinden hastalıklı bir karanlık saçıyorlar havaya.
Bu yüzden gemimiz demir atarken Downs'a,
Getirin ele geçirdiğimiz askerleri buraya,
Ya bulurlar fidyelerini kıyıda,
Ya da kanlarıyla kıyıları boyarlar kırmızıya.
Kaptan, şu esiri karşılıksız sana veriyorum;
Sana da ikinci kaptan, şunu veriyorum.
Walter Whitmore, diğeri de senin payın.

1. CENTİLMEN

Ne kadar fidye istiyorsun kaptan? Söyle.

KAPTAN
Bin altın, yoksa kellene veda et.
İKİNCİ KAPTAN
Seninki de o kadar, yoksa senin de kellen gider.
YÜZBAŞI
Ne yani, hem iki bin altın ödemeyi çok bulun,
Hem de kendinize centilmen deyin!
Şu soysuzların boğazını kesin, öleceksiniz;
Çarpışmalarda kaybettiklerimizin hesabı
Böylece sizlerle kapanmış olacak.
1. CENTİLMEN
Parayı vereceğim bayım, hayatımı bağışlayın.
2. CENTİLMEN
Ben de vereceğim, fidye için hemen eve mektup yazacağım.
WHITMORE
(*Suffolk'a.*)
Bir gözümü kaybettim gemiye bordaladığımızda,
Bu yüzden, seni öldürerek intikamımı alacağım;
Bana sorarsanız, bunlar da ölmeli derim.
YÜZBAŞI
O kadar acele etme; fidyeyi al, bırak yaşasın.
SUFFOLK
Bak bu şövalyelik nişanım, ben bir centilmenim.
Benim için ne kadar fidye istersen alırsın.
WHITMORE
Ben de öyleyim: Adım Walter Whitmore.
Ne oldu, neden irkildin? Ölmekten mi korktun?
SUFFOLK
Adın korkuttu beni, ölümü çağrıştırıyor çünkü.
Bir falcı, doğum tarihimi hesaplayıp
Ölümümün suyla[1] geleceğini söylemişti;

---

1 Walter adı, "water" (su) sözcüğünü andırdığı için Suffolk bu iki sözcük arasında bağ kuruyor. (ç.n.)

Ama bu kanlı düşünceler getirmesin senin aklına;
Çünkü adının doğru telaffuzu Gualtier.

WHITMORE

Ha Gualtier, ha Walter fark etmez.
İsmimize hiç leke sürülmedi,
Kılıcımızla yok ettik hep lekeleri,
Şimdi intikam mı satacağım tüccar gibi?
Eğer öyle olacaksa kırılsın kılıcım,
Dökülsün, silinsin armalarım,
Bana da tüm dünya korkak diye haykırsın!

SUFFOLK

Dur Whitmore, esir aldığın adam bir prens,
Suffolk Dükü William de la Pole.

WHITMORE

Suffolk Dükü paçavralar içinde ha?

SUFFOLK

Evet ama bu paçavralar dükün bir parçası değil;
Jupiter de zaman zaman kılık değiştirmez miydi?
Ben neden değiştirmeyeyim?

YÜZBAŞI

Jupiter öldürülmedi, ama sen öleceksin.

SUFFOLK

Basit ve aşağılık hödük,
Kral Henry'nin soylu Lancaster kanını,
Rezil, alçak bir uşak dökmemeli.
El öpüp üzengimi tutmadın mı?
Şapkam çıkarıp katırımın yanında yürürken,
Sana başımı salladığımda mutluluktan havalara uçmadın mı?
Kaç kez kadehimi doldurmak için huzurumda bekledin?
Ben Kraliçe Margaret ile yemek yerken,
Kaç kez önümde diz çöküp ekmeğimden beslendin?
Bunları unutma ve haddini bil,
Bastır o anlamsız kibrini.

Kapımın eşiğinde geçişimi nasıl beklediğini de unutma.
Bu el yazdı sana tavsiye mektuplarını,
Yine bu el kapatacak o şamatacı ağzını.

WHITMORE

Yüzbaşı hançerleyeyim mi bu köylüyü?

YÜZBAŞI

Önce onun yaptığı gibi,
Ben de sözlerimle hançerleyeyim onu.

SUFFOLK

Aşağılık köle, senin gibi bir ahmağın sözleri de ahmakçadır.

YÜZBAŞI

Götürün onu buradan ve uçurun kafasını güvertede.

SUFFOLK

Cesaret edemezsiniz buna.

YÜZBAŞI

Ederim Pool![2]

SUFFOLK

Pool ha!

YÜZBAŞI

Evet, sen bir lağımsın, bataklıksın, bok çukurusun,
İngiltere'nin su içtiği tertemiz ırmakları kirletiyorsun;
Krallığın zenginliklerini yutan
O gevşek, koca ağzını kapatacağım.
Yerleri süpürecek kraliçeyi öpen dudakların;
İyi yürekli Dük Humphrey'nin öldürülmesine gülen sen
Boş yere sırıtacaksın suratında ıslık çalan umursamaz rüzgâra;
Ne kulları, ne serveti, ne de tacı olan değersiz bir kralın kızıyla
Yüce bir kralı evlendirme cüretini gösterdiğin için;
Artık cehennemin acuzeleri ile evlenirsin.

2 Pis su birikintisi anlamındaki Pool ve Pole sözcüklerinin benzerliğiyle sözcük oyunu yapıyor. (ç.n.)

Sen o şeytanca planlarınla yükseldin,
Tıka basa doldurdun mideni açgözlü Sulla gibi,
Yiyip bitirerek annenin[3] kan ağlayan yüreğini.
Ayrıca sen sattın Anjou ve Maine'i Fransa'ya,
Hain, iğrenç Normanlar senin yüzünden
Efendi diye hitap etmiyorlar artık bize
Ve Picardy halkı katletti valilerini,
Kalelerimize baskınlar yaptılar,
Askerlerimizi yaralı, sefalet içinde evlerine gönderdiler.
Kılıçlarını boşuna çekmeyen soylu Warwick ve Neville'ler
Senden nefret ettikleri için silahlanıp ayaklandılar.
Şimdi de masum bir kralın[4]
Utanç verici bir biçimde öldürülmesiyle
Tahttan indirilen York hanedanı,
İçin için yanıyor intikam ateşiyle;
Geleceği parlak sancağı,
Bulutların arasından çıkan güneş arması bulunan
Ve altında *Invitis nubibus*[5] yazılı sancağımızdan
Daha yükseklerde dalgalanıyor.
Kent bölgesinde halk ayaklandı,
Sonuç olarak, kralımızın sarayında
Utanç ve yoksulluk kol gezmekte.
Senin yüzünden bunların hepsi de.
Defol; götürün şunu gözümün önünden.

SUFFOLK

Ah keşke bir tanrı olsaydım da,
Şu düzenbaz, yaltakçı, aşağılık kölelerin
Kafalarına yıldırımlar yağdırsaydım!
Aşağılık heriflerin gururunu okşar ufak şeyler,
Bir fındık kabuğunun yüzbaşısı olan bu alçak,
Korkunç İliryalı korsan Bargulus'tan daha tehditkâr.

---

3 İngiltere'yi kastediyor. (ç.n.)
4 Kral II. Richard. (ç.n.)
5 Bulutlara rağmen. (Lat.)

Erkek arılar kanını emmez kartalın, ama bal çalarlar.
Senin gibi alçak bir köle öldüremez beni.
Sözlerin hiç üzmüyor beni, aksine öfkelendiriyor.
Ben kraliçeden mesaj götürüyorum Fransa'ya:
Beni sağ salim Fransa'ya ulaştırmanızı emrediyorum.

YÜZBAŞI

Walter.

WHITMORE

Gel bakalım Suffolk, seni ölüme ulaştırayım.

SUFFOLK

Gelidus timor occupat artus:[6] Benim korktuğum sensin.

WHITMORE

Korkacak bir nedenin olacak seni bırakmadan önce.
Şimdiden korkmaya mı başladın? Eğilecek misin önümde?

1. CENTİLMEN

Soylu lordum, ricada bulunun, biraz alttan alın.

SUFFOLK

Suffolk'un soylu dili serttir, bildiğinden şaşmaz,
Emretmeye alışkındır, yalvarmaz.
Yalvarıp onun gibileri onurlandırmam;
Gökteki Tanrı'dan ve kralımdan başkasının önünde eğilmem,
Başka birinin önünde diz çökmektense,
Başımı kütüğe koymayı tercih ederim.
Bu aşağılık serserilerin karşısında şapka çıkaracağıma,
Kafam kanlı bir direkte dans etsin daha iyi.
Korku nedir bilmez gerçek soylular,
Katlanabilirim yapmak istediğinizden çok daha fazlasına.

YÜZBAŞI

Götürün şunu buradan, gevezelik etmesin bir daha.

SUFFOLK

Hadi gelin askerler, ne kadar zalimsiniz gösterin ki,
Asla unutulmasın ölümüm...

---

6 Soğuk ter döktüren korku, bacakları titretir. (Lat.)

Büyük adamlar çoğu kez serseriler tarafından
öldürülürler:
Bir köle gladyatör öldürdü soylu Tully'yi,
Brutus'un hain eli hançerledi Caesar'ı,
Yüce Pompey'i ise barbar adalılar katletti;
Suffolk da ölecek korsanların elinde.
(*Walter, Suffolk ile çıkar.*)

YÜZBAŞI
Fidyelerini belirlediğimiz şunlara gelince,
Birini serbest bırakabiliriz,
Sen bizimle geliyorsun, öbürünü bırakın gitsin.
(*Birinci Centilmen dışında herkes çıkar.*)
(*Whitmore, Suffolk'un cansız bedeniyle girer.*)

WHITMORE
Metresi kraliçe gömene kadar,
Kafası ve cesedi şurada kalsın.
(*Çıkar.*)

1. CENTİLMEN
Ne barbarca, ne kanlı bir manzara bu!
Cesedini krala götürmem gerek.
Bu cinayetin intikamını kral almazsa,
Arkadaşları ve onu seven kraliçe alır.
(*Cesedi taşıyarak çıkar.*)

2. Sahne
(*Blackheath.*)

(*George Bevis ile John Holland girer.*)

GEORGE
Tahta bile olsa bir kılıç al eline; millet iki gündür isyanda.

JOHN
Öyleyse uykuya her zamankinden fazla ihtiyaçları vardır.

GEORGE

Bak sana söyleyeyim, terzi Jack Cade bütün ülkeyi giydirmek ve sonra ters çevirip İngiltere'nin üstüne tüylü bir kumaş geçirmek niyetinde.

JOHN

Öyle yapsa iyi olur, eskisinin havı döküldü. İnan bana, centilmenlik icat olduğundan beri İngiltere'de yaşamanın tadı kalmadı.

GEORGE

Ah, ne kötü bir çağdayız! Artık zanaatkârlarda erdem falan aranmıyor.

JOHN

Soylular, emekçinin giydiği meşin önlüğü küçümsüyorlar.

GEORGE

Daha da kötüsü, kralın meclisinde bir tek emekçi yok.

JOHN

Doğru; bir de "Emek senin işindir" deyip duruyorlar; öyleyse yöneticiler de işçiler arasından seçilsin. Yani biz yönetici olalım.

GEORGE

Çok doğru söyledin; çünkü cesur bir beynin en iyi işareti nasırlı ellerdir.

JOHN

Onları görüyorum! Onları görüyorum! İşte şurada Best'in oğlu Wingham'lı sepici...

GEORGE

Düşmanlarımızın derilerinden köpek derisi yapacak.

JOHN

Ve kasap Dick de...

GEORGE

Öyleyse günah, bir öküz gibi diz çöktü, Kötülük'ün[7] boğazı da bir buzağı gibi kesildi.

JOHN

Dokumacı Smith de...

---

7 Iniquity, Ortaçağ töreci oyunlardaki komik tip. (ç.n.)

GEORGE

O halde onların yaşam iplikleri de büküldü.

JOHN

Hadi, hadi onlara katılalım.

(*Trampetler. Cade, kasap Dick, dokumacı Smith, bir doğramacı ve birçok kişi girer.*)

CADE

Farz edilen babamızdan dolayı bize John Cade derler...

DICK

(*Kendi kendine.*)

Ya da bir varil[8] ringa balığı çaldığı için.

CADE

Kralların ve prenslerin tahttan indirilmesinden ilhamla devrilecek düşmanlarımız karşımızda... Susmalarını emret.

DICK

Susun!

CADE

Babam bir Mortimer'dı...

DICK

(*Kendi kendine.*)

Dürüst bir adamdı ve çok da iyi bir duvarcıydı.

CADE

Annem bir Plantagenet'ti...

DICK

(*Kendi kendine.*)

İyi tanırdım annesini; bir ebeydi.

CADE

Karım Lacy'lerin[9] soyundandır.

DICK

(*Kendi kendine.*)

Gerçekten öyle; bir işportacının kızıydı, dantel satardı.

---

8 Cade varil anlamına gelir. (ç.n.)

9 Lace dantel anlamına gelir. (ç.n.)

SMITH

(Kendi kendine.)

Ama son zamanlarda dolaşmıyor dantelleriyle; çünkü çamaşıra gidiyor artık.

CADE

Gördüğünüz gibi soylu bir aileden geliyorum.

DICK

(Kendi kendine.)

Kalıbımı basarım doğduğu tarla saygın birinindir, bir çitin arkasında dünyaya geldi kendileri; babasının evi yoktu, kafes gibi bir delikte yaşardı.

CADE

Cesurum.

SMITH

(Kendi kendine.)

Öyle olmak şart; dilencilik cesaret ister.

CADE

Hem de dayanıklıyım.

DICK

(Kendi kendine.)

Bu kuşku götürmez; üç gün boyunca kırbaçlandığını gördüm.

CADE

Kılıçtan da, ateşten de korkmam.

SMITH

(Kendi kendine.)

Korkmasına da gerek yok, çünkü ceketi dökülüyor zaten.

DICK

(Kendi kendine.)

Bence ateşten korkmalı, çünkü elini yakmışlardı koyun çaldığı için.

CADE

Öyleyse hepiniz cesur olun, çünkü komutanınız cesur ve reform sözü veriyor. Bundan böyle, İngiltere'de üç buçuk

penilik ekmekler bir peniye satılacak, üç çemberli içki kupaları on çemberli olacak, küçük bira içmeyi suç sayacağım, krallıkta her şey ortak olacak, atım Cheapside'da[10] otlayacak. Ve kral olduğumda ki olacağım...

HEPSİ

Tanrı majestelerini korusun!

CADE

Hepinize teşekkür ederim iyi yürekli insanlar... Para diye bir şey olmayacak; herkes benim hesabıma yiyip içecek, herkesi bir örnek giydireceğim. Herkes kardeşçe geçinecek ve efendileri olan bana tapacak.

DICK

Yapacağımız ilk iş bütün avukatları öldürmek.

CADE

Evet, bunu ben de istiyorum. Masum bir kuzunun derisinden parşömen yapmak acıklı değil mi? Ya o parşömenin üstüne yazıp bir insanı cezalandırmak haksızlık değil mi? Kimileri arı sokar der, ama bence asıl korkuncu arının ürettiği balmumudur; hayatımda bir kez balmumuna mühür bastım, sonra bir daha kendime gelemedim. Bu da nesi? Kim o?

(*Birkaç kişi girer, Chatham kâtibini getirirler.*)

SMITH

Chatham kâtibi. Okur, yazar ve hesap yapar.

CADE

İnsanlık dışı!

SMITH

Çocuklara yazmayı öğretirken yakaladık.

CADE

Vay alçak vay!

SMITH

Cebinde kırmızı harflerle yazılmış bir kitap var.

---

10 Günümüzde Londra'nın büyük caddelerinin kesiştiği yer. Ancak soyluların atlarının otlatıldığı geniş ve verimli otlaklar buradaydı. (ç.n.)

CADE

Öyleyse bir büyücü.

DICK

Evet, senet düzenleyebilir, tutanak tutabilir.

CADE

Onun adına üzüldüm, doğrusu düzgün bir adama benziyor; suçlu bulmazsam ölmez. Yaklaş bakalım bayım, seni sınamalıyım. Adın ne senin?

KÂTİP

Emmanuel.

DICK

Mektuplara böyle başlarlar[11] hep. Bu senin için hiç de iyi değil.

CADE

Sen karışma. Adını yazabilir misin? Yoksa namuslu insanlar gibi, kendine göre işaret mi koyuyorsun?

KÂTİP

Bayım Tanrı'ya şükür çok iyi yetiştirildim, yani adımı yazabilirim.

HEPSİ

İtiraf etti. Götürün onu! O aşağılık bir hain.

CADE

Götürüp asın, boynunda kalemi ve mürekkep hokkası ile.

(Biri kâtibi götürür. Michael girer.)

MICHAEL

Generalimiz nerede?

CADE

Buradayım asker dostum.

MICHAEL

Kaçın, kaçın, kaçın! Sir Humphrey Stafford ve kardeşi geliyor. Kralın askerleri de yanlarında.

CADE

Dur bakalım serseri, yoksa mıhlarım seni olduğun yere.

---

11 Emmanuel ismi "Tanrı bizimle" anlamına gelir. (ç.n.)

Kendisi kadar iyi birini bulacak karşısında.
O bir şövalye değil mi?

MICHAEL

Öyle.

CADE

O zaman onunla eşit olmak için kendimi şövalye yapayım.
(Diz çöker.)
Ayağa kalk Sir John Mortimer.
(Ayağa kalkar.)
Şimdi karşıma çıksın bakalım!
(Trampetler eşliğinde Sir Humphrey Stafford, kardeşi William ve askerler girerler.)

STAFFORD

Asi uşaklar, pislikler, Kent'in ayaktakımı,
Darağaçlarını unutmayın, bırakın silahlarınızı;
Kulübelerinize dönün, peşinden gitmeyin şu uşağın,
İsyanınıza karşı kral bağışlayıcıdır.

WILLIAM STAFFORD

Ama sürdürürseniz bu isyanı,
Çok öfkelenecektir, kanınızı dökecektir,
Ya teslim olursunuz ya da geberir gidersiniz.

CADE

Bu ipek giysili köleler hiç umurumda değil;
Tahta çıktığımda yöneteceğim insanlar,
İyi insanlar, sizlere sesleniyorum;
Ben bu tahtın yasal vârisiyim.

STAFFORD

Alçak herif, baban sıvacıydı senin;
Sen de basit bir dokumacı değil misin?

CADE

Âdem babamız da bir bahçıvandı.

WILLIAM STAFFORD

Ee, ne olmuş?

CADE

Şu olmuş: March Kontu Edmund Mortimer,
Dük Clarence'ın kızıyla evlendi, doğru mu?

STAFFORD

Evet.

CADE

Ve ikiz doğurdu.

WILLIAM STAFFORD

Yanlış.

CADE

Zaten sorun burada; bence doğru.
Çocukların önceden doğanı bir dadıya verilmişti,
Ama bir dilenci kadın kaçırdı onu,
O çocuk gerçek ailesini ve kimliğini bilmeden
Büyüdü ve bir duvarcı ustası oldu.
Ben de onun oğluyum; itiraz edin elinizden geliyorsa.

DICK

Çok doğru; bu nedenle o kral olmalı.

SMITH

Babamın evine öyle bir baca yaptı ki, tuğlaların hepsi yerli yerinde; bugüne kadar dayanması kanıtıdır; bu yüzden sakın itiraz etme.

STAFFORD

İnanıyor musunuz bu soysuzun
Bu ne dediğini bilmeyen herifin sözlerine?

HEPSİ

Evet inanıyoruz; gidin buradan.

WILLIAM STAFFORD

Jack Cade, bunları sana öğreten York Dükü'dür.

CADE

(*Kendi kendine.*)

Yalan söylüyor çünkü ben uydurdum bunların hepsini. Gidin buradan bayım, krala benden şunu söyleyin: Krallığı zamanında çocukların bir Fransız altınına para miske-

ti[12] oynadıkları babası Kral V. Henry'nin hatırına, kendisi kral olarak kalabilir, ama ben de onun naibi olacağım.

DICK

Ve ayrıca, Maine Dukalığını sattığı için Lord Say'in kellesini istiyoruz.

CADE

Doğru, İngiltere bu yüzden büyük bir yara aldı, onu ayakta tutan gücüm olmasa neredeyse yıkılıp gidecek. Kral dostlarım, size şunu söyleyeyim: Lord Say bu ülkeyi iğdiş etti ve onu bir hadıma çevirdi; dahası Fransızca konuşabilir, dolayısıyla bir haindir.

STAFFORD

Ah ne sefil, ne korkunç bir cehalet!

CADE

Siz eğer elinizden geliyorsa şu sorumu yanıtlayın: Fransızlar bizim düşmanımız, yani şöyle sorayım: Düşmanın dilini konuşan iyi bir danışman olabilir mi?

HEPSİ

Olamaz, imkânsız; kellesini isteriz.

WILLIAM STAFFORD

Yumuşak sözlerin işe yaramayacağı anlaşıldı,
Kralın askerleriyle saldıralım şunlara.

STAFFORD

Haberci, git ve her yere duyur
Cade'e katılanların hain ilan edileceğini;
Savaş bitmeden ondan ayrılsalar bile,
Karılarının ve çocuklarının gözleri önünde
Asılacaklar ibret olsun diye.
Kralı sevenler benim arkamdan gelsinler.

(*Stafford'lar ve askerler çıkarlar.*)

CADE

Halkın iyiliğini isteyenler de beni takip etsinler.

---

12 Paralarla oynanan bir çocuk oyunu. Belli bir mesafedeki parayı vurmak için başka bir para atılarak oynanan oyun. (ç.n.)

Gösterin kendinizi; özgürlük savaşçılarıyız biz.
Tek bir lord, tek bir efendi bırakmayacağız;
Üstü başı yamalılar dışında,
Bakmayın kimsenin gözünün yaşına,
Çünkü onlar dürüstçe kazanır,
Bize katılmak ister, ama cesaret edemezler.

DICK

Savaş düzeniyle bize doğru geliyorlar.

CADE

Ne kadar düzensiz olursak o kadar düzenli savaşırız.
Hadi marş!

(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Blackheath'in başka bir yeri.*)

(*Savaş boruları, savaş alanı, her iki Stafford öldürülmüştür. Cade ve adamları girer.*)

CADE

Ashford kasabı Dick nerede?

DICK

Buradayım efendim.

CADE

Koyunlar, inekler gibi karşına çıktılar, sen de kendini mezbahada sandın: Bu yüzden ödüllendireceğim seni, Lent[13] yine eskisi kadar uzun olacak, ama ben sana yüz yıllık kesim lisansı vereceğim.

DICK

Başka bir şey istemem.

CADE

Doğrusunu istersen, daha azına layık değilsin.

(*Sırtına Sir Humphrey'nin zırhını geçirir.*)

13 Paskalya'dan önceki büyük perhiz. (ç.n.)

Bunu zafer nişanesi olarak giyeceğim. Londra'ya varana kadar cesetleri atımın peşinde sürükleyeceğim. En önde belediye başkanının kılıcı taşınacak.

DICK

Güçlenmek, iyilik yapmak istiyorsak zindan kapılarını açıp mahkûmları serbest bırakalım.

CADE

Hiç kaygılanma, sana söz veriyorum. Hadi şimdi Londra'ya yürüyelim.

(*Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Londra. Saray.*)

(*Elinde bir dilekçe ile kral ve Suffolk'un başıyla kraliçe; Buckingham Dükü ve Lord Say girerler.*)

KRALİÇE

Kederin beyni zayıflattığını, onu korkaklaştırıp
Yozlaştırdığını sık sık duyardım;
Bu yüzden bırak ağlamayı, intikamı düşün.
Ama bunu görüp de kim ağlamaz?
Başı yatabilir acılar içindeki göğsümde;
Ama nerede onun kucaklamak istediğim bedeni?

BUCKINGHAM

Asilerin dilekçesini yanıtlamak hakkında efendimiz ne düşünüyorlar?

KRAL

Anlaşmak için bir piskopos göndereceğim;
Dilerim Tanrı'dan, bunca insanın
Kılıçtan geçirilmesini gerektirecek bir şey olmaz!
Kan dökerek onları yok etmek yerine,
Generalleri Jack Cade ile görüşmeye hazırım.
Ama dur şu dilekçeyi bir daha okuyayım.

KRALİÇE

Ah, alçak barbarlar!
Bu yakışıklı yüz, benim yükselen yıldızım olsaydı,
Onu değersiz sayanları merhamete zorlamaz mıydı?

KRAL

Lord Say, Jack Cade kelleni uçurmaya yemin etmiş.

SAY

Evet, umarım majesteleri onunkini daha önce uçurur.

KRAL

Bu da ne demek oluyor madam?
Hâlâ Suffolk için ağlayıp yas mı tutuyorsun?
Ölen ben olsaydım hayatım,
Korkarım bu kadar ağıt yakmazdın ardımdan.

KRALİÇE

Yo sevgilim, senin için yas tutmaz, senin için ölürdüm.
(*Bir ulak girer.*)

KRAL

Ne var? Neler oluyor? Neden bu telaş?

ULAK

Asiler Southwark'a vardılar; kaçıp kurtulun lordum.
Jack Cade, Clarence Dükü'nün soyundan geldiğini,
Lord Mortimer olduğunu iddia ediyor.
Siz kralımızın bir gaspçı olduğunu ilan etti.
Westminster'da taç giyeceğine yemin ediyor.
Ordusu bir çapulcu güruhu,
Kaba, merhametsiz, cahil köylülerden kurulu;
Sir Humphrey Stafford ve kardeşinin ölümleri,
İyice cesaret vermiş onlara.
Bütün bilge kişiler, avukatlar, saraylılar, centilmenler,
Onlar için birer asalakmış, öldürülmeyi hak ediyorlarmış.

KRAL

Terbiyesizler! Ne yaptıklarını bilmiyorlar.

BUCKINGHAM

Yüce lordum, Killingworth'e çekilin,
Onları bastıracak bir kuvvet toplayıncaya kadar.

KRALİÇE

Ah keşke Dük Suffolk yaşasaydı,
Bu Kentli asileri hemen bastırırdı!

KRAL

Lord Say, bu hainler sizden nefret ediyor,
Bu nedenle bizimle Killingworth'e gelin.

SAY

O zaman siz majestelerinin hayatını tehlikeye atmış olurum.
Beni görmeye bile dayanamıyorlar,
Bu yüzden kentte kalıp
Elimden geldiğince saklanmaya çalışacağım.

(*İkinci bir ulak girer.*)

2. ULAK

Jack Cade Londra Köprüsü'ne vardı.
Halk evlerini terk edip kaçıyor;
Yağma peşindeki serseriler de
Hainlere katılıyorlar; kenti ve sarayınızı
Yağmalamaya ant içtiler.

BUCKINGHAM

Madem öyle oyalanmayın lordum; hemen atınıza atlayın!

KRAL

Gel Margaret; tek umudumuz Tanrı, o bizi korur.

KRALİÇE

Suffolk ölünce tek umudum da yok oldu.

KRAL

(*Lord Say'e.*)

Hoşça kalın lordum; bu Kentli asilere güvenmeyin.

BUCKINGHAM

Hiç kimseye güvenmeyin; ihanete uğramanızdan kaygılıyım.

SAY

Benim güvencem masumiyetimdir,
Bu yüzden cesur ve kararlıyım.

(*Çıkarlar.*)

5. Sahne
(*Londra. Kale.*)

(*Lord Scales ve diğerleri kale surlarında dolaşmaktadır. Sonradan aşağıya iki üç vatandaş gelir.*)

SCALES

Söyleyin! Jack Cade öldürüldü mü?

1. VATANDAŞ

Hayır lordum, öldürüleceği de yok; karşı koyan herkesi öldürerek köprüyü ele geçirdiler. Belediye başkanı, kaleden yardım gönderip hem kaleyi hem de kenti korumanızı diliyor.

SCALES

Elimden gelen yardımı yapacağım,
Ama burada, benim de onlarla başım belada;
Asiler kaleyi ele geçirmeye çalıştı.
Smithfield'e gidip adam toplayın.
Matthew Goffe, seni oraya gönderiyorum;
Kralınız, ülkeniz ve hayatınız için savaşın;
Hoşça kalın, şimdi gitmek zorundayım.
(*Çıkarlar.*)

6. Sahne
(*Londra. Cannon Caddesi.*)

(*Jack Cade adamlarıyla girer ve sopasını Londra Kayası'na[14] vurur.*)

CADE

Mortimer, artık bu kentin efendisi. İşte Londra Kayası'nın üstüne oturup emrediyorum: Krallığımın birinci yılında çeşmelerden sadece kırmızı şarap akacak, masraflarını da belediye karşılayacak. Bundan böyle

14 Cannon Caddesi'nde bulunan yuvarlak kaya. (ç.n.)

bana Lord Mortimer'dan başka bir adla hitap etmek ihanet sayılacak.

(*Koşarak bir asker girer.*)

ASKER

Jack Cade! Jack Cade!

CADE

Yere yıkın şunu.

(*Askeri öldürürler.*)

SMITH

Eğer bu adamda biraz olsun akıl varsa, size bir daha Jack Cade demez. Bence gayet kesin bir şekilde uyarılmış oldu.

DICK

Lordum, Smithfield'da bir ordu toplanmış.

CADE

Hadi öyleyse, gidip onlarla savaşalım. Ama önce Londra Köprüsü'nü, hatta mümkünse kaleyi de ateşe verin. Hadi gidelim.

(*Çıkarlar.*)

7. Sahne

(*Londra. Smithfield.*)

(*Savaş boruları. Matthew Goffe ve adamları öldürülmüştür. Jack Cade adamlarıyla girer.*)

CADE

İşte böyle baylar. Şimdi bir kısmınız gidip Savoy'u yıksın, geri kalanlar da hukuk fakültesine gidip her şeyi yok etsin.

DICK

Lordum bir ricam var.

CADE

Bana lord dediğin için, sana bir lordluk veriyorum.

DICK

Ricam şu: Ağzınızdan çıkan her şey İngiliz yasası olsun.

JOHN

(*Kendi kendine.*)

Vahim bir yasa olur bu, çünkü mızrakla ağzından yaralanmıştı ve henüz iyileşmedi.

SMITH

(*Kendi kendine.*)

Hayır John, iğrenç kokulu bir yasa olur, kızarmış peynir yediğinden nefesi de leş gibi kokuyor çünkü.

CADE

Bu konuyu da düşündüm; zaten öyle olacak. Gidelim, ülkedeki bütün kaydı kuydu yakın: Bundan böyle ağzım İngiliz Parlamentosu'dur.

JOHN

(*Kendi kendine.*)

Dişleri sökülmezse, ısırgan kanunlarımız olacağa benzer.

CADE

Bundan böyle her şey ortak olacak.

(*Bir ulak girer.*)

ULAK

Lordum ödülümü isterim! İşte Fransa'daki kentleri satan Lord Say; daha geçenlerde bizden yirmi bir sterlin bir şilin vergi toplamıştı.

(*George Bevis ve yanında Lord Say girerler.*)

CADE

Bu yaptıkları için kafası on kez kesilecek. Say[15] ha, hayır şayak; yok yok, keten lordu! Artık adaletimizin menzili içindesin. Normandiya'yı Fransa veliahdı Mösyö Basimecu'ya[16] verdiğini nasıl açıklayacaksın bakalım efendine? Huzurda bulunanlar, yani Lord Mortimer'ın huzurunda bulunanlar şunu çok iyi bilsinler: Ben sara-

---

15 Say sözcüğü ince dokunmuş bir tür ipekli anlamına da gelir. Cade bu anlamı kullanarak aşağılıyor. (ç.n.)

16 Fransızca "baise mon cul" (kıçımı öp) ifadesinin İngilizce'ye bozularak geçmiş hali; Fransızları aşağılamak için kullanılırdı. (ç.n.)

yı senin gibi pisliklerden temizleyecek çalı süpürgesiyim. Sen okul açarak bu ülkenin gençlerini haince yozlaştırdın; atalarımızın çentik atarak hesaplarını yaptığı sopadan başka kitap namına bir şey yokken, sen kalıpla baskı yapılmasına neden oldun. Ayrıca kralı, tacını ve itibarını hiçe sayarak kâğıt fabrikası kurdun. Hristiyanların duymaya bile katlanamadığı fiil, isim gibi sözcükleri kullanan insanlarla ahbap olduğun suratından belli. Yargılandıkları şey hakkında hiçbir şey söyleyemeyecek kadar cahil insanları yargılasınlar diye yargıçlar atadın. Dahası bu cahil insanları zindanlara tıktın ve okuma yazma bilmedikleri için onları astın; oysa sırf bu yüzden yaşamaları gerekirdi. Atının eyer örtüsü var değil mi?

SAY

Var ne olacak?

CADE

Ne olacak, senden daha dürüst insanlar don gömlek gezerken, atının işlemeli kadife örtüsü olması hiç de doğru değil.

DICK

Mesela ben kasabım, ama işte de gezmede de giydiğim bir tek gömleğim var.

SAY

Ey Kent'liler...

DICK

Kent hakkında ne diyeceksin ki?

SAY

Sadece şunu: "*bona terra, mala gens.*"[17]

CADE

Götürün şunu, götürün! Latince konuşuyor.

SAY

Önce dinleyin beni, sonra nereye götürürseniz götürün.
Caesar anılarında Kent için,
Bu adanın en uygar bölgesi olduğunu yazmış.

---

17 İyi bir ülke, kötü bir halk. (Lat.)

Bölge güzeldir, çünkü bereketlidir;
Halkı hoşgörülü, yürekli, çalışkan ve zengindir;
Bunlar da merhametten uzak olmadığınızı ummama
neden oluyor.
Maine'i satmadım, Normandiya'yı da ben kaybetmedim;
Hatta onları geri almak için canımı verirdim.
Adaleti her zaman hoşgörüyle uyguladım;
Dua ve gözyaşı beni hep etkiledi, ama rüşvet asla.
Krala, ülke yararına ve sizlere harcamak dışında,
Vergi için size hiç başvurdum mu?
Bilge insanlara pahalı armağanlar verdim,
Çünkü eğitimim sayesinde kral tarafından seçilmiştim,
Bence cehalet Tanrı'nın lanetidir,
Bilgi ise bizleri cennete taşıyacak kanattır,
İçinize iblisler girmemişse,
Beni öldürmekten vazgeçersiniz.
Bu insan sizler için dil dökmüştür yabancı krallara.

CADE

Dur bakalım, sen savaş alanında hiç kılıç salladın mı?

SAY

Yüksek makamdaki insanların elleri uzun olur.
Görmediğim insanlarla dövüşüp yok ettim çoğu zaman.

GEORGE

Seni rezil korkak! İnsanları arkadan vurdun demek?

SAY

Bu yanaklar sizin iyiliğinizi gözetmekten soldu.

CADE

Şunun kulağının tozuna bir tane yapıştırın da yanakları tekrar kızarsın.

SAY

Yoksulların sorunlarını düşünmekten
Yoruldum, hastalandım.

CADE

Öyleyse sana cellat ipinden bir hasta çorbası hazırlayalım,
Sonra da bir baltayla yardımcı olalım.

DICK

Ne diye titriyorsun be adam?

SAY

İnme yüzünden, korkudan değil.

CADE

Hayır, başını sallıyor "Bunun hesabını soracağım," der gibi. Bakalım kellesi direğin ucunda da sallanacak mı? Götürün onu, uçurun kellesini.

SAY

Söylesenize: En çok neyle suçlanıyorum?
Birinin parasını mı çaldım, onurunu mu kırdım?
Söyleyin, sandıklarım gasp edilmiş altınlarla mı dolu?
Üstümdekiler çok mu pahalı?
Kime zararım dokundu da beni öldürmek istiyorsunuz?
Bu eller masumların kanını dökmedi,
Bu yürek asla beslemedi ihanet düşüncelerini.
Ah! Bırakın da yaşayayım!

CADE

(*Kendi kendine.*)

Bu sözler karşısında pişmanlık duymuyor değilim, ama dizginlemeliyim duygularımı. Ne de güzel yalvardı hayatı için; ama ölecek... Götürün onu! Dilinin altında bir iblis var; Tanrı adına konuşmuyor. Götürün onu diyorum, hemen vurun kellesini; sonra damadı, Sir James Cromer'in evine gidip onunkini de uçurun ve her ikisinin de kellesini sırığa geçirip buraya getirin.

HEPSİ

Emriniz olur.

SAY

Ey yurttaşlarım, dualarınız karşısında
Tanrı da sizin gibi taşkalpli olsaydı,
Ruhlarınız sizi terk ederken ne olurdu acaba?
Onun için insafa gelin ve kıymayın canıma.

CADE

Götürün onu ve emrettiğim gibi yapın.

(*Birkaç kişi Lord Say ile çıkar.*)

Önümde diz çökmeyen ve haraç vermeyen en güçlü soylunun bile kafası vurulacak; evlenmek isteyen hiçbir genç kız bekâretini bana vermeden evlenemeyecek, ancak ondan sonra evlenecek. Erkekler beni baş kabul edecek. Emrediyoruz: Karıları aklın alabileceği, dilin söyleyebileceği kadar özgür olacak.

DICK

Lordum ne zaman Cheapside'a gidip mızraklarımızın ucuna ganimet geçireceğiz?

CADE

Hemen.

HEPSİ

Güzel!

(*İçeri kesik kafalarla biri girer.*)

CADE

Bu daha güzel değil mi? Öpüştürün şunları, hayattayken birbirlerini çok severlerdi. Yeter, şimdi ayırın; Fransa'da birkaç kenti daha elden çıkarmasınlar kafa kafaya verip. Askerler, kenti yağmalamayı akşama bırakın; tören asası yerine, bunları alayın önünde taşıyarak Londra caddelerinden geçelim. Her köşede birbirleriyle öpüşsünler. Gidelim!

(*Çıkarlar.*)

8. Sahne

(*Southwark.*)

(*Savaş boruları ve geri çekilme. Cade ile isyancıları girer.*)

CADE

Fish Caddesi'nden girelim! Saint Magnus'un köşesinden çıkalım! Öldürelim, yıkalım! Hepsini Thames'e atalım!

(*Görüşme borusu.*)

Bu duyduğum ses de ne? Herkes öldürülsün diye emretmişken kim görüşme ya da geri çekilme borusu çaldıracak kadar cesur olabilir?

(*Buckingham ve yaşlı Clifford girerler.*)

BUCKINGHAM

İşte seni rahatsız etmeye cesaret edenler.
Bil ki Cade, biz kralın elçileriyiz;
Yoldan çıkardığın halka,
Seni terk edip evlerine dönecek herkese
Genel af ilan ediyoruz.

CLIFFORD

Ne diyorsunuz vatandaşlarım?
Hazır affa uğramışken bütün bu saçmalığı bırakıp
Kralın merhametine sığınacak mısınız?
Yoksa bir asinin sizi ölüme sürüklemesine
İzin mi vereceksiniz?
Kralı sevenler ve merhamet dileyen varsa
Başlığını havaya fırlatsın
Ve "Tanrı majestelerini korusun!" diye bağırsın.
Kralı sevmeyen, babasına saygı duymayanlar
Fransa'yı titreten V. Henry adına,
Kılıçlarını çekerek önümüzden geçsinler.

HEPSİ

Tanrı kralı korusun! Tanrı kralı korusun!

CADE

Ne, Buckingham, Clifford sizler bu kadar gözüpek misiniz? Ve siz alçak köylüler ona inanacak kadar salak mısınız? Boynunuzda af kâğıtlarıyla asılmak mı istiyorsunuz? Londra kapılarında, Southwark da, White Hart önünde beni terk edesiniz diye mi kılıcımı salladım? Özgürlüğünüzü kazanmadan silahlarınızı bırakmayacağınızı sanıyordum. Hepiniz dönek ödleklersiniz, soyluların kölesi olmaktan zevk alıyorsunuz. Varsın yükleriyle bellerinizi kırsınlar, başınızı soktuğunuz evlerinizi alsınlar, gözleri-

nizin önünde karılarınızın, kızlarınızın ırzına geçsinler. Ben nasılsa bir yolunu bulurum. Tanrı'nın laneti hepinizin üstünde olsun!

HEPSİ

Cade'i izleyelim, Cade'i izleyelim!

CLIFFORD

Cade, V. Henry'nin oğlu mu ki
Onu izleyeceksiniz?
O sizleri Fransa'nın içlerine kadar götürüp
En adinizi bile kont ya da dük yapabilir mi?
Ne yazık ki, onun ne evi var ne de kaçabilecek bir yeri;
Yağmasız yaşamayı bile beceremez,
Tek bildiği dostlarını ve bizleri soymaktır.
Utanmaz mısınız siz burada kapışırken,
Geçen savaşta yendiğiniz korkak Fransızlar,
Denizi aşıp ani bir baskınla sizi yok etseler?
Görür gibi oluyorum, bu iç savaş yüzünden
Londra caddelerinde efendilerimiz gibi dolaştıklarını,
Karşılarına çıkana "Köleler!" diye bağırdıklarını.
On bin Cade'in yok olması evladır
Bir Fransız'ın merhametine sığınmaktan.
Fransa'ya! Fransa'ya! Geri alın kaybettiğiniz yerleri;
İngiltere'ye zarar vermeyin, çünkü bu ülke sizin.
Henry'nin parası var, sizler de güçlü kuvvetlisiniz,
Tanrı bizimledir, kimse kuşku duymasın zaferden.

HEPSİ

Clifford! Clifford! Kral ve Clifford'un emrindeyiz.

CADE

Bir tüy bu herifler kadar bir oraya bir buraya uçmuş mudur acaba? V. Henry'nin adı bile her şeyi sona erdirmeye yetti, beni hemen terk ettiler. Beni gafil avlamayı kafaya koymuşlar anlaşılan. Kılıcım aç yolumu, kaybedecek vaktim kalmadı. Şeytana ve cehenneme rağmen, tam ortanızdan kaçıp gideceğim! Tanrım ve onurum

tanığım olsun, bu çözülmede suçum yok; bu heriflerin alçakça ve utanç verici ihanetleri yüzünden kaçmak zorundayım.

(*Çıkar.*)

BUCKINGHAM

Ne! Kaçtı mı yoksa? Birkaçınız izleyin şunu;
Kellesini kralın huzuruna getiren
Bin altın ödül alacak.

(*Birkaçı çıkar.*)

Askerler, peşimden gelin,
Kralın sizleri bağışlaması için bir yol bulacağız.

(*Çıkarlar.*)

9. Sahne

(*Killingworth Şatosu.*)

(*Borular. Kral, kraliçe ve Somerset surların üstünde görünürler.*)

KRAL

Tahtında otursa da ülkesini yönetemeyen,
Yine de benim kadar mutlu bir kral var mıdır acaba?
Beşiğimi bırakıp emeklerken
Kral yapılmışım henüz dokuz aylıkken.
Benim bir kul olmayı istediğim kadar,
Kral olmayı isteyen bir kul olamaz sanırım.

(*Buckingham ile Clifford girerler.*)

BUCKINGHAM

Majestelerine sağlık ve mutluluk dilerim!

KRAL

Ee Buckingham, Cade haini yakalandı mı?
Yoksa kuvvet toplamak için geri mi çekildi?

(*Boyunlarına yular geçirilmiş kalabalık bir güruh girer.*)

CLIFFORD

Kaçtı lordum, ama teslim oldu tüm adamları,
Aciz kullarınız olarak boyunlarında iple geldiler huzurunuza,
Bekliyorlar majestelerinin af ya da idam kararını.

KRAL

Tanrım aç ebediyet kapılarını
Ve kabul et şükran duygularımla dualarımı!
Askerler bugün hayatınızı yeniden kazandınız,
Kralınızı ve ülkenizi ne kadar sevdiğinizi kanıtladınız.
Devam edin böyle doğru davranmaya,
Henry talihsiz de olsa,
Sizi temin ederim, insafsız olmadı asla.
Böylece teşekkürlerimle bağışlıyorum hepinizi,
Evlerinize gitmeniz için serbest bırakıyorum sizleri.

HEPSİ

Tanrı kralı korusun! Tanrı kralı korusun!

(*Bir ulak girer.*)

ULAK

Majesteleri, York Dükü'nün İrlanda seferinden
Yeni döndüğünü bildirmeye geldim,
Yanında ağır silahlarla donanmış İrlanda askerleri
Ve cesur süvari birlikleri olan güçlü bir ordu var.
Düzenli saflarla buraya doğru kararlı bir şekilde ilerliyor,
Sadece hain ilan ettiği Somerset Dükü'nü yakalayıp
Bertaraf etmek için silahlandığını bildiriyor.

KRAL

Kalakaldım Cade ile York arasında;
Bir gemiyim sanki fırtınadan kurtulup
Hemen ardından korsanların saldırısına uğrayan;
Cade püskürtüldü, adamları bertaraf edildi,
Ama şimdi silahlanan York'a sıra geldi.
Buckingham lütfen gidip onu karşıla,
Öğren silaha sarılmasının nedenini.

Söyle ona, Dük Edmund'u kaleye kapatacağımı.
Somerset, York'un ordusunu bertaraf edene kadar
Kale'ye gönderiyoruz seni.

SOMERSET

Lordum, gönüllü gideceğim zindana,
Ölüme de gitsem fark etmez ülkemin iyiliği için.

KRAL

Buckingham onunla sert bir dille konuşma,
Çabuk öfkelenir, katlanamaz ağır sözlere.

BUCKINGHAM

Peki lordum, hiç merak etmeyin,
Her şey sizin yararınıza yapılacak.

KRAL

Gel karıcığım gidelim, daha iyi yönetmesini öğrenelim;
Yoksa İngiltere lanetleyecek benim bu zavallı yönetimimi.
(Borular. Çıkarlar.)

10. Sahne

(Kent. Iden'in bahçesi.)

(Cade girer.)

CADE

Lanet olsun açgözlülüğe! Lanet olsun bana, kılıcım var, ama açlıktan ölüyorum. Beş gündür ormanda saklanıyor, başımı bile çıkarmaya korkuyorum, çünkü bütün ülkede beni arıyorlar. Ama o kadar açım ki, bin yıl daha yaşayacağımı bilsem de artık dayanamayacağım. Bir tuğla duvardan atlayıp bu bahçeye girdim, bakalım bu sıcak havada yenecek bir ot ya da miğfer[18] bulabilecek miyim, bu sıcak havada ne iyi gider ya. Bence, "miğfer" sözcüğü tam bana göre, miğfer olmasaydı, kafatasım çoktan bir

---

18 Sallet sözcüğü hem hafif miğfer, hem de salata anlamına geldiğinden sözcük oyunu yapılıyor. (ç.n.)

baltayla parçalanmıştı; çoğu kez susuzluktan kavrulmuş yürürken benim için bir litre su yerine geçti. Şimdi de aynı "miğfer" karnımı doyuracak.

(*Iden girer.*)

IDEN

Tanrım böyle güzel bir bahçe varken,
Kim sarayın hengâmesinde yaşamak ister?
Öyle memnunum ki baba mirası bu küçük araziden,
Onu bir krallığa değişmem.
Başkalarının sırtından geçinmem;
İnsanların haset edeceği bir zenginlik de istemiyorum.
Bana yetiyor sahip olduklarım.
Yoksullar da kapımdan hep memnun ayrılır.

CADE

İzinsiz girdiğim için, bahçenin sahibi herhalde beni yakalamaya geldi... Ah alçak, beni ele verip kellem karşılığında kraldan bin altın alacaksın, bu belli; ama daha önce bir devekuşu gibi, çelik yedireceğim sana ve kılıcımı yutturup yere çivileyeceğim seni.

IDEN

Kim olursan ol kaba herif,
Tanımıyorum seni, neden ele vereyim?
Duvarıma izinsiz tırmanman,
Bahçeme gizlice girmen,
Bir hırsız gibi bahçemi soyman yetmedi de
Bir de bana meydan mı okuyorsun arsız sözcüklerinle?

CADE

Meydan mı okuyorum? Evet damarlarında ülkenin en soylu kanını taşıyan bu adam sana meydan okuyor. İyi bak bana: Şu son beş gündür et yemedim, yine de senin gibi beş adamı yere çivilemezsem, Tanrı tanığımdır bir daha ot bile yiyemeyeyim.

IDEN

Hayır, İngiltere ayakta durdukça,
Kentli centilmen Alexander Iden,

Açlıktan ölen bir adamla vuruştu dedirtmem kimseye.
Dikkatle bak gözlerimin içine;
Bak bakalım beni korkutabiliyor musun?
Bedenlerimizi bir kıyasla bakalım, benden çok ufaksın;
Bileğin benim parmağım kadar,
Bacağın şu koca bacağımla kıyaslandığında bir değnek.
Tek ayağımın kuvveti bile seninkine denk.
Bir kolumu kaldırdım mı mezarın kazılıverir.
Söylediklerine gelince, cesaretim verecek yanıtını;
Sözlerimin anlatamadığını, sana kılıcım anlatacak.

CADE

Vay be, şimdiye kadar duyduğum en mükemmel şampiyon! Ey kılıcım, kınına girmeden önce, açlığımı gidermezsen, ya da şu irikıyım soytarıyı bifteklik doğramazsan, seni bir kabaraya dönüştürmesi için dizlerimin üzerinde Tanrı'ya yalvaracağım.

(*Vuruşmaya başlarlar. Cade yere düşer.*)

Ah, vuruldum! Beni açlık öldürüyor, başka kimse değil. Yiyemediğim on öğünü yiyeyim, sonra karşıma on bin iblis bile çıksa hepsini haklarım. Bahçe kuruyup soldu, bundan böyle mezar olsun bu evin sakinlerine, çünkü ele geçirilemeyen Cade ruhunu teslim ediyor.

IDEN

Yoksa öldürdüğüm şu aşağılık hain Cade mi?
Kılıcım, bu başarından dolayı,
Öldüğümde seni mezar taşıma asacağım.
Asla silmeyeceğim üzerindeki kanı,
Efendinin kazandığı onurun soyluluk arması olacak.

CADE

Elveda Iden, gururlan zaferinle. Kent halkına en iyi adamlarını yitirdiklerini söyle ve herkese korkak olmayı öğütle, çünkü hiç kimseden korkmayan ben, cesarete değil, açlığa yenik düştüm.

(*Ölür.*)

IDEN

Tanrı tanığım olsun, bana ne kadar haksızlık ettiğine.
Geber melun alçak, lanet olsun seni doğuran anneye!
Bedenini nasıl kılıcımla deldimse,
Ruhunu cehenneme göndermiş olmayı diliyorum
aynı şekilde.
Ayağından sürükleyerek götüreceğim seni buradan,
Sana mezar olacak bir gübre yığını,
Orada keseceğim iğrenç kelleni
Ve götüreceğim krala gururla,
Cesedini kargalara bırakacağım didiklesinler diye.
(Çıkar.)

V. Perde

1. Sahne

(Dartford ile Blackheath arasındaki savaş alanı.)

(York, İrlanda ordusu trampetler ve sancaklarla girer.)

YORK

York hakkını aramak
Ve zayıf Henry'nin başından
Tacı çekip almak için İrlanda'dan döndü işte:
Çanlar çalınsın bütün görkemiyle,
Büyük ateşler yakın her yerde,
Coşkuyla karşılayın İngiltere'nin meşru kralını.
Ah *sancta majestas*,[1] kim almaz ki seni?
Yönetmeyi bilmeyenler, öğrensinler boyun eğmeyi;
Bu el altın asayı tutmak için yaratılmıştır.
Elimde kılıç ve asa olmazsa,
Yerine getiremem vaat ettiklerimi.
O asaya kendi ruhumu vereceğim,
Asamın ucuna Fransız zambağını[2] geçireceğim.

(Buckingham girer.)

(Kendi kendine.)

Kim bu şimdi? Buckingham, canımı sıkmaya mı geldin?
Eminim kral yollamıştır onu; niyetimi gizlemeliyim.

---

1 Kutsal Majestelik. (Lat.)

2 Fransa Krallığı'nın arması olan zambak resmi, fleur-de-lys. (ç.n.)

BUCKINGHAM
Niyetin iyiyse, sana hoş geldin derim.
YORK
Buckingham'lı Humphrey, selamını kabul ediyorum.
Haberci misin, yoksa kendiliğinden mi geldin?
BUCKINGHAM
Yüce kralımız Henry'nin habercisiyim,
Öğrenmek istiyor barış zamanında niye silahlı olduğunu;
Benim gibi, sen de onun bir kulu olduğun halde,
Bozup bağlılık yeminini,
İzni olmadan böylesine büyük bir güçle,
Neden sarayın bu kadar yakınına geldiğini.
YORK
(*Kendi kendine.*)
İmkânsız, içimdeki bu öfkeyle konuşamam.
Kayaları parçalayıp, taşlarla savaşabilirim.
Kızdım, bana böyle köleyle konuşur gibi hitap etmesine;
Şu anda Telamon'un oğlu Aias gibi,
Öfkemi koyun ya da inek öldürerek çıkartabilirim.
Ben şimdiki kraldan daha layığım o makama;
Kral gibi hareket eder, kral gibi düşünürüm.
Ama şimdilik, Henry iyice zayıflayıp
Ben de iyice güçleninceye kadar
Bozmamalıyım havayı...
Buckingham, sorunu geç yanıtladığım için
Lütfen bağışla beni;
Zihnim karmakarışık, meşgul birçok konuyla.
Orduyu buraya getirmemin nedeni,
Kralına ve ülkesine ihanet içinde olan küstah Somerset'i
Kralın yanından uzaklaştırmaktır.
BUCKINGHAM
Senin adına bu haddini bilmezliktir;
Yine de silahlarının başka bir amacı yoksa,
Şunu bil ki, kral ricam kabul etti,
Somerset Dükü kaleye hapsedildi.

YORK
Şerefin üzerine yemin eder misin hapsedildiğine?
BUCKINGHAM
Şerefim üzerine yemin ederim ki hapsedildi.
YORK
Öyleyse Buckingham, ben de askerlerimi dağıtıyorum...
Askerler hepinize teşekkür ederim; dağılın şimdi.
Yarın beni Saint George alanında bekleyin;
Ücretlerinizi vereceğim, her şey istediğiniz gibi olacak...
Velinimetim, soylu Henry'nin emrine de,
En büyük oğlumu, hayır her iki oğlumu da vereceğim
Bağlılığımın ve sevgimin göstergesi olarak.
Büyük bir istekle yollayacağım onları krala;
Topraklarımı, mallarım, atım, zırhım,
Hayatımda sahip olduğum her şeyim feda olsun ona,
Yeter ki Somerset gebersin.
BUCKINGHAM
York bu doğru kararını alkışlarım.
Birlikte gidelim majestelerinin çadırına.
(*Kral maiyetiyle girer.*)
KRAL
Buckingham, seninle böyle kol kola geldiğine göre,
York'un bana zarar verme gibi bir niyeti yok herhalde?
YORK
York en yüksek bağlılık hisleriyle,
Eğiliyor efendimiz majestelerinin önünde.
KRAL
Öyleyse askerleri buraya kadar niye getirdin?
YORK
O Somerset hainini buradan kovmak
Ve aşağılık asi Cade'le savaşmak için,
Ama duydum ki yenilmiş.
(*Elinde Cade'in kafası ile Iden girer.*)

IDEN

Eğer böylesine kaba ve sefil birine,
Kralın huzuruna çıkma izni varsa,
Efendimize düelloda öldürdüğüm
Hain Cade'in kellesini getirdim.

KRAL

Cade'in kellesi mi! Yüce Tanrım ne adilsin!
Sağlığında bana bu kadar bela getiren herifin
Ölüyken göreyim suratını.
Söyle dostum, onu gerçekten sen mi öldürdün?

IDEN

Evet majesteleri, ben öldürdüm.

KRAL

Adın ne? Konumun nedir?

IDEN

Adım Alexander Iden,
Kralını seven, değersiz, Kent'li bir centilmenim.

BUCKINGHAM

Majesteleri izin verirlerse,
Hizmetinden dolayı şövalye olabilir.

KRAL

Iden diz çök,
(*Iden diz çöker.*)
Ve şövalye olarak ayağa kalk.
Ödül olarak bin mark[3] veriyoruz sana,
Maiyetimizde olmanı emrediyoruz bundan sonra.

IDEN

Dilerim Iden bu cömertliğe layık olur,
Efendisine bağlı, onun her zaman yanında olur!
(*Kraliçe ve Somerset girer.*)

KRAL

Bak Buckingham! Kraliçe, Somerset ile geliyor;
Git söyle Somerset'i dükten saklasın hemen.

---

3 13 şilin 4 peni değerinde para birimi. (ç.n.)

KRALİÇE
İsterse binlerce York olsun, saklanmayacak,
Aksine, dikilecek karşısına yiğitçe.
YORK
Nasıl olur? Somerset serbest ha!
Öyleyse York, çoktandır gizlediğin düşüncelerini açıkla,
Dilin söylesin yüreğinden geçenleri.
Katlanabilir miyim Somerset'i görmeye?
Yalancı kral! Neden gölge düşürdün inancıma,
Böyle bir şeye katlanamayacağımı bile bile?
Kral mı dedim sana? Hayır, sen kral değilsin;
Bir haine hükmünü geçiremeyen sen,
Uygun değilsin yönetmeye ve kalabalıklara hükmetmeye.
Hiç yakışmıyor o taç başına,
Eline de kraliyet asası değil, hacı değneği yakışır.
Kaşlarımı çattığımda ya da gülümsediğimde
Akhilleus'un mızrağı gibi öldürür ya da iyileştiririm,
Bu yüzden o taç benim başımı süslemeli.
Kraliyet asasını yüceltecek el, işte bu eldir,
Yasalar koyarak düzeni sağlayacak olan da bu eldir.
Yer aç Tanrı'nın senin efendin olarak seçtiği insana,
Tanrı adına hükmedemeyeceksin bir daha.
SOMERSET
Alçak hain! York tutukluyorum seni
Krala ve taca karşı gelmekten,
Boyun eğ küstah hain; diz çök majestelerinin karşısında.
YORK
Diz çökmemi mi istiyorsun? Onlara sorayım önce,
Bakalım katlanacak mı oğullarım
Bir insanın karşısında diz çökmeme.
Efendi, git oğullarımı çağır, onlar kefilim olacak:
(*Bir hizmetli çıkar.*)
Biliyorum, onlar, hapse gönderilmemdense,
Serbest bırakılmam için kılıçlarını rehine verirler.

KRALİÇE

Clifford'u çağırın buraya; acele gelmesini söyleyin,
York'un piçleri hain babalarına kefil olacaklarmış deyin.
(*Buckingham çıkar.*)

YORK

Seni gidi eli kanlı Napolili,
Napoli'den kovuldun, İngiltere'nin kanlı kırbacı oldun!
York'un oğulları senden çok daha soyludurlar
Ve babalarının kefili olacaklar;
Kefilliklerini kabul etmeyenleri eminim mahvedecekler.
(*Edward ile Richard Plantagenet girer.*)
İşte geliyorlar; doğru davranacaklarına eminim.
(*Clifford ile oğlu girer.*)

KRALİÇE

İşte Clifford da geliyor, onların kefilliğini reddedecek.

CLIFFORD

Sıhhat ve mutluluk dilerim yüce kralımıza!
(*Diz çöker.*)

YORK

Clifford sana teşekkür ederim.
Söyle ne haberler getirdin?
Ah öyle kaşlarını çatarak sakın korkutma bizi,
Senin efendin biziz Clifford; diz çök yeniden,
Bu hatandan dolayı bağışlıyoruz seni.

CLIFFORD

İşte benim kralım; hata yaptığımı sanmıyorum;
Hata yaptığımı sanarak sen hata yapıyorsun.
Götürün şunu tımarhaneye! Deli mi bu adam?

KRAL

Haklısın Clifford; götürün onu tımarhaneye,
Kafası karışmış, karşı çıkıyor velinimetine.

CLIFFORD

O bir hain; kaleye götürün onu,
Uçurun o fesat kellesini.

KRALİÇE
Tutuklandı, ama karşı koyuyor,
Oğullarının onu savunacaklarını söylüyor.
YORK
Evlatlarım savunmayacak mısınız?
EDWARD
Savunacağız soylu babamız, sözlerimiz işe yararsa.
RICHARD
Sözler yaramazsa, kılıçlarımız yarar.
CLIFFORD
Bak sen, bir hain ailesi varmış karşımızda!
YORK
Aynaya bak ve kendi suretine hain de:
Ben senin kralınım, sen ise yalancı bir hainsin.
Çağırın buraya benim iki cesur ayımı,[4]
Zincirlerini şöyle bir sallasalar bile,
Korkudan donakalır bu pusuya yatmış merhametsiz itler.
Salisbury ve Warwick'e haber edin, yanıma gelsinler.
(*Salisbury ve Warwick kontları girerler.*)
CLIFFORD
Bunlar mı ayıların? Salarız köpekleri,
Öldürene dek kovalarlar onları,
Eğer onları av alanına getirmeye cüret edersen,
Ayıcıyı da onların zincirleriyle bağlarız.
RICHARD
Çok gördüm ateşli ve haddini bilmez bir itin,
Serbest bırakılmadığı için geri dönüp ısırdığını;
Ama ayının vahşi pençesini yediğinde de
Kuyruğunu bacakları arasına kıstırıp inlediğini;
Lord Warwick'e meydan okursanız,
Bilin ki sizin de akıbetiniz aynı olacak.
CLIFFORD
Defol buradan öfke yığını, biçimsiz yaratık,
Tavrın da kamburun gibi çirkin!

---

4 Warwick soyunun armasındaki ayı figürüne gönderme. (ç.n.)

YORK

Merak etme, birazdan iyice ısıtıp öfkelendiririz seni de.

CLIFFORD

Dikkat et de kendi ateşinde yanmayasın.

KRAL

Warwick, unuttun mu karşımızda diz çökmeyi?
Yaşlı Salisbury, utan gümüş rengi saçlarından,
Kaçık oğlun çeliyor senin de aklını!
Bir ayağın çukurdayken ihanet mi edeceksin kralına?
Nerede kaldı iman? Nerede kaldı sadakat?
Senin bembeyaz başından da uçup gittiyse,
Hangi limana sığınabilir bu dünyada?
Savaş çıkarmak için mezar kazıp
Yaşının saygınlığını kanla mı lekeleyeceksin?
Yaşını başını almış biri nasıl bu kadar tecrübesiz olur?
Yok tecrübeliysen, neden onurunu lekeliyorsun?
Utan! Sadakatini göstermek için diz çök şimdi,
Zaten yaşlılıktan diz çökmüşsün mezarının önünde.

SALISBURY

Lordum çok düşündüm
Bu şanlı dükün unvanı konusunda;
Vicdanım bana İngiltere tahtının
Meşru sahibi odur diyor.

KRAL

Bana sadakat yemini etmemiş miydin?

SALISBURY

Etmiştim.

KRAL

Tanrı hoş görür mü böyle bir yemini bozmanı?

SALISBURY

Yemin üstüne yemin etmek büyük günahtır;
Ama yanlış bir yemini tutmak
Ondan da büyük bir günahtır.
Kim zorlanabilir bir yeminle,

Cinayet işlemeye, insanları soymaya,
Lekesiz bir bakirenin ırzına geçmeye,
Bir öksüzü mirasından yoksun bırakmaya,
Bir dulun haklarını gasp etmeye?
Bütün bu kötülüklerin tek nedeni olarak da
Kim gösterebilir ettiği kutsal yemini?

KRALİÇE

Sinsi ve kurnaz hainlerin ihtiyacı olmaz safsataya.

KRAL

Buckingham'ı çağırın, söyleyin silahlanıp gelsin.

YORK

Çağırın Buckingham'ı ve çağırın ne kadar dostunuz varsa,
Kararlıyım, ya ölürüm ya da nail olurum bu makama.

CLIFFORD

Düşler gerçek olursa, eminim ilki gelecek başına.

WARWICK

Sen iyisi mi gir yatağa, yeniden gör düşünü
Savaş alanındaki fırtınadan korunmak için.

CLIFFORD

Çıkarabileceğin her tür fırtınadan
Çok daha büyüklerine katlanmaya kararlıyım;
Bunu da miğferine kazıyacağım,
Yeter ki, soyunun armasından tanıyabileyim seni.

WARWICK

Babam yaşlı Neville'in, ayağa kalkmış,
Direğe zincirli ayı resimli armasını
Takacağım miğferime.
Dağ tepesinde hiçbir fırtınada
Yapraklarını dökmeyen sedir ağacı gibi,
Sırf görüntüsüyle bile korkutacak seni.

CLIFFORD

Miğferinden çekip kopartacağım ayıcığını
Ve nefretle üstünde tepineceğim
Onu koruyan ayıcıya rağmen.

GENÇ CLIFFORD
Benim yenilmez babacığını, hadi silah başına;
Bastıralım asilerle yardakçılarını.
RICHARD
Çok ayıp! Utan!
Öyle kinle konuşma, çünkü bu gece
Hazreti İsa ile yiyeceksin yemeğini.
GENÇ CLIFFORD
Biçimsiz sakat, boyundan büyük laf etme.
RICHARD
Cennette olmasa bile, cehennemde yiyeceksin yemeğini.
(*Ayrı yönlerden çıkarlar.*)

2. Sahne
(*Saint Albans.*)

(*Savaş boruları. Warwick girer.*)
WARWICK
Cumburland'lı Clifford, Warwick çağırıyor seni;
Eğer ayıdan saklanmıyorsan,
Savaş boruları çaldığında,
Ölen askerlerin çığlıkları havayı kapladığında,
Öne çık ve dövüş benimle Clifford.
Kibirli kuzeyli lord, Cumberland'lı Clifford,
Sesi kısıldı Warwick'in seni dövüşe çağırmaktan.
(*York girer.*)
Ne oldu soylu lordum! Neden yayansınız?
YORK
Cani Clifford atımı öldürdü;
Ama eşit koşullarda dövüştüm onunla,
Çünkü yem yaptım çok sevdiği atını
Kargalarla akbabalara.
(*Yaşlı Clifford girer.*)
WARWICK
Birimiz ya da ikimiz için zamanıdır şimdi.

YORK
Dur Warwick, kendine başka av bul,
Çünkü ben avlamalıyım bu geyiği.
WARWICK
Pekâlâ soylu York, sen bir taç için savaşıyorsun,
Niyetim Clifford, bugün zafer kazanmaktı karşında,
Üzgünüm saldıramadığım için sana.
(Çıkar.)
CLIFFORD
Bende ne gördün York? Niye duraksadın öyle?
YORK
Cesur duruşun hoşuma gitmeliydi,
Maalesef düşmanımsın.
CLIFFORD
Senin cesaretini de övmemek
Ve sana saygı duymamak olmaz,
Ama bunu alçakça ihanetle gösteriyorsun.
YORK
Öyleyse cesaretim kılıcına karşı yardımcım olsun,
Çünkü ben adalet ve gerçek için dövüşüyorum!
CLIFFORD
Seninle ruhum ve bedenimle çarpışacağım!
YORK
Tehlikeli bir bahse tutuştun! Kolla kendini!
(Dövüşürler ve Clifford yere düşer.)
CLIFFORD
La fin couronne les oeuvres.[5]
(Ölür.)
YORK
Sonunda savaşla erdin huzura, kımıldamıyorsun artık.
Tanrı isterse merhamet etsin ruhuna!
(Çıkar.)
(Genç Clifford girer.)

---

5 Eserleri son taçlandırır. (Fr.)

GENÇ CLIFFORD

Utanç ve karmaşa! Herkes kaçıyor;
Korku, karmaşa yaratıyor; karmaşa da yaralıyor,
Zarar veriyor savunmamıza.
Ah savaş, cehennemin çocuğu,
Kızgın Tanrı'nın intikam meleği,
Bizimkilerin donmuş yüreklerini
Doldur intikamın kızgın kömürüyle!
Tek bir asker bile kaçmasın.
Kendini savaşa adayan kişi
Hiç düşünmez kendini; kendini düşünense
Gerçekten değil, kazara almıştır kahraman sıfatını.
(*Babasının cesedini görür.*)
Ah, yok olsun bu aşağılık dünya
Ve kıyamet gününün
Önceden takdir edilmiş alevleri
Yerle göğü birbirine katsın!
Çalsın şimdi kıyamet boruları,
Bastırsın diğer önemsiz sesleri!
Sevgili babam, kaderinde bu da mı vardı?
Gençliğini barışla geçirip,
Bilgeliğin gümüş çağına erişmişken,
Artık arkana yaslanıp oturacakken,
Böyle vahşi bir savaşta ölmek mi yazılıydı?
Seni böyle görmek yüreğimi taşlaştırdı
Ve öyle kalacak şuramda attığı sürece.
York acımıyor yaşlılarımıza;
Ben de acımayacağım onların bebeklerine.
Bakirelerin gözyaşları,
Kırağının ateşe dokunduğu kadar dokunacak bana;
Zorbaya çoğunlukla boyun eğdiren güzellik,
Gazabımın ateşini besleyen yağ ve fitil olacak.
Bundan böyle acımak nedir bilmiyorum;
York'ların bir bebeğini bile görsem,

Parça parça edeceğim onu,
Acımasız Medea'nın doğradığı gibi Absyrtus'u;
Ün salacağım acımasızlığımla.
Gel, kadim Clifford soyunun yeni enkazı,
Sırtıma alıp buradan götüreyim seni,
Tıpkı yaşlı Aineias'ın yaşlı Ankhises'i taşıdığı gibi,
En azından Aineias'ın yükü canlıydı.
Hiçbir şey daha kötü olamaz bu acıdan.
(*Babasının cesedini taşıyarak çıkar.*)
(*Richard ve Somerset çarpışarak girerler. Somerset ölür.*)

RICHARD
Sen yat bakalım tam orada;
Saint Albans'daki "Castle" meyhanesinin
Tabelasının altında ölmekle,
Somerset ün kazandırdı büyücüye.
Kılıcım, koru kıvamını; yüreğim öfkeli kal:
Rahipler düşmanlar için de dua eder,
Ama prensler öldürürler.
(*Çıkar.*)
(*Çarpışmalar. Saldırılar. Kral, kraliçe ve diğerleri girerler.*)

KRALİÇE
Kaçın lordum! Çok yavaşsınız; kaçalım utancımızla!

KRAL
Tanrı'dan kaçabilir miyiz? Sevgili Margaret dur.

KRALİÇE
Sen ne biçim insansın? Ne savaşıyor, ne de kaçıyorsun.
Erkekliğin, bilgeliğin ve savunmanın gereği
Düşmanın önünden çekilip
Kendimizi güvenceye almaktır;
Bunun en iyi çaresi de kaçmaktır.
(*Uzaktan hücum borusu duyulur.*)
Yakalanırsan hepimizin kaderi yok olmak;

Ama eğer kaçabilirsek,
–Ki sen köstek olmazsan hâlâ kaçabiliriz–
Londra'ya gideriz, orada seviliyorsun.
Kaderimizde açılan bu gediği,
Orada çabucak tıkayabiliriz.
(Genç Clifford tekrar girer.)

GENÇ CLIFFORD
Yüreğim dolu ileride yapacağım kötülüklerle,
Dine söverim, size kaçın demektense;
Ama kaçmanız da şart;
Çaresi olmayan bozgun,
Sarmış tüm adamlarımızın yüreğini.
Kendi iyiliğiniz için kaçın! Yaşayıp göreceğiz,
Onların da bir gün bizim gibi yenildiğini,
Bizimle aynı kaderi paylaştığını.
Kaçın lordum, kaçın hemen!
(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Saint Albans yakınlarında savaş alanı.)

(Borular. Geri çekilme. York, Richard, Warwick, askerler, trampetler ve sancaklar eşliğinde girerler.)

YORK
Yaşlı Salisbury'nin, öfkelendiğinde yaşını,
Yılların yorgunluğunu unutan,
Genç bir yiğit gibi, her fırsatta canlanan
O kış aslanının nerede olduğunu bilen var mı?
Eğer Salisbury'yi yitirdikse,
Başarılı bir gün geçirmemiş oluruz bugün.

RICHARD
Soylu babacığım,
Bugün üç kez yardım ettim atına binmesine,

Üç kez kolladım ve üç kez denedim savaştan
uzaklaştırmayı,
İkna etmeye çalıştım ileri gitmemesi için,
Ama tehlike neredeyse, hep oradaydı o da;
Sıradan bir evdeki pahalı duvar halıları gibiydi
Yaşlı ve zayıf bedenindeki azim.
Ama kendisi gibi soyluydu davranışları, işte geliyor.
(Salisbury girer.)

SALISBURY
Kılıcım üzerine yemin ederim, bugün iyi çarpıştın!
Hepimiz iyi dövüştük. Teşekkür ederim Richard;
Tanrı bilir, daha ne kadar yaşarım,
Beni üç kez ölümden kurtararak
Tanrı'yı memnun ettin sen.
Lordlarım, zaferimiz tam değil;
Toparlanmayı iyi beceren düşmanlarımızın
Elimizden kaçması iyi olmadı.

YORK
Biliyorum, güvenliğimiz için onları izlemeliyiz;
Duyduğuma göre kral Londra'ya kaçmış
Parlamentoyu toplamak için.
Yazılı emir çıkmadan peşine düşmeliyiz.
Lord Warwick ne diyor bu konuda?
Peşlerinden gidelim mi?

WARWICK
Peşlerinden mi? Hayır, mümkünse önce gidelim.
Lordlarım, bence bugün tam bir zafer kazandık:
Şanlı York'un kazandığı Saint Albans Muharebesi,
Sonsuza dek hatırlanacak.
Davulları boruları çalın; herkes Londra'ya:
Bugün gibi, daha birçok günümüz olsun!
(Çıkarlar.)

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar. Kral VI. Henry'*nin ikinci bölümünün ana teması siyasal entrikalardır. İlk bölümden farklı olarak olaylar daha geniş kapsamlı aktarılır. Soylular arasındaki dağılma ve anlaşmazlığın halka da sirayet etmesi, huzursuzluğun ülkenin tamamına yayılması başarıyla yansıtılır. Shakespeare* Kral VI. Henry'*nin ikinci bölümünde, İngiltere tarihinin en karmaşık dönemini dramatik etkiyi hiç azaltmadan kurgulamayı başarmıştır.*

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ: 38

Özdemir Nutku (1931): Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan eğitimci ve yönetmen Özdemir Nutku, eleştirmen, yazar ve çevirmen olarak da önemli yapıtlar ortaya koydu. Sahnelediği pek çok oyunun yanı sıra, araştırma, inceleme ve çevirileriyle de ödüller kazandı. Ülkemizde olduğu kadar yurtdışında da sahneye koyduğu oyunlar, verdiği ders ve konferanslarla tanınmaktadır.

9 786053 323792

KDV dahil fiyatı
12 TL